

Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

een maatschappelijk gebiedsprofiel

oktober 2018

**A.M. van Essen, M.C. Hazewinkel, M.G.A. Ligtvoet-Janssen,
M.C.M. den Os**

©Tympaan, publicatienummer: 807

Inhoud

Inleiding

Karakteristiek van de regio

1	Demografie	1
1.1	Bevolkingsontwikkeling 2007-2017	1
1.2	Bevolkingsopbouw 2017	4
1.3	Ontwikkeling aantal huishoudens 2007-2017	5
1.4	Verwachte bevolkingsontwikkeling 2017-2030	7
1.5	Verwachte bevolkingsopbouw 2030	10
1.6	Verwachte ontwikkeling aantal huishoudens 2017-2030	11
2	Onderwijs	13
2.1	Voortgezet onderwijs	13
2.1.1	Leerlingen	13
2.1.2	Geslaagden	15
2.2	Beroeps- en wetenschappelijk onderwijs	16
2.2.1	Studenten	16
2.2.2	Geslaagden	17
2.3	Voortijdige schoolverlaters	20
2.4	Locaties onderwijsvoorzieningen	21
2.5	Prognose studenten	22
3	Arbeidsmarkt en economie	23
3.1	Arbeidsparticipatie	23
3.2	Werkloosheid	25
3.3	Economie	27
3.4	Recreatie en toerisme	31
3.4.1	Werkgelegenheid	31
3.4.2	Vestigingen	33
3.5	Locaties van toeristische verblijfsvoorzieningen	35
4	Inkomen en vermogen	37
4.1	Inkomstenbronnen	37
4.2	Inkomens	38
4.3	Vermogen	41
4.4	Inkomen en vermogen huishoudens <65 jaar	44
4.5	Inkomen en vermogen huishoudens >65 jaar	48
5	Wonen	51
5.1	Ontwikkeling en samenstelling van de totale woningvoorraad	51
5.2	Woningvoorraad corporatiewoningen	53
5.3	Woonsituatie van huishoudens	56
6	Zorg	61
6.1	Jeugdhulp	61
6.1.1	Jeugdhulp met verblijf	61
6.1.2	Jeugdhulp zonder verblijf	63
6.2	Zorg 18+	65
6.2.1	Zorg met verblijf 18+	66
6.2.2	Zorg zonder verblijf 18+	68
6.3	Ambulancezorg	72

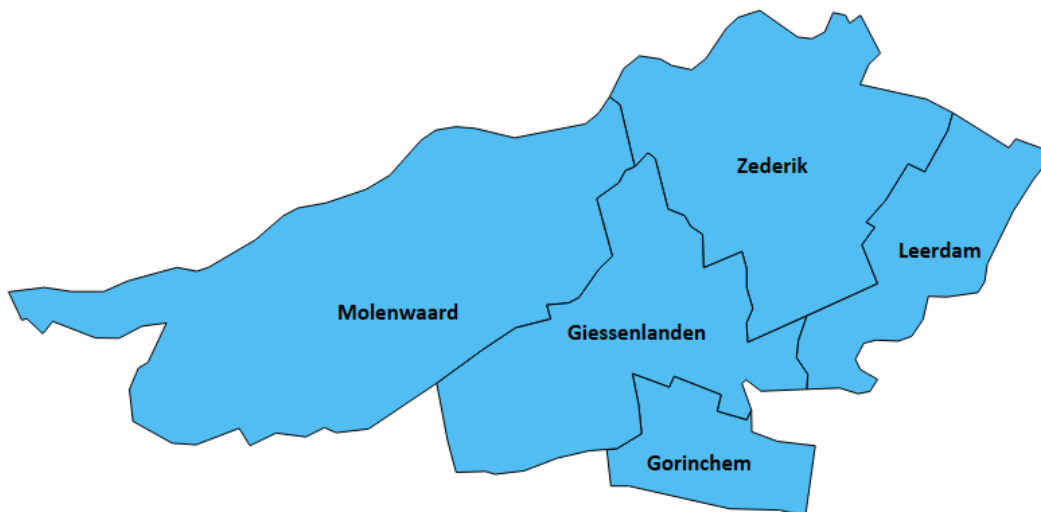
6.3.1	Aanrijtijden	72
6.3.2	Bereikbaarheid van gebieden binnen de responstijd	74
6.4	Prognose zorggebruik	75
6.4.1	Jeugdhulp	75
6.4.2	Zorg met en zonder verblijf 18+	76
7	Bibliotheken	79
7.1	Aanwezigheid van bibliotheken	79
7.2	Gebruik bibliotheek	81
7.2.1	Leden	81
7.2.2	Materialen	82
7.2.3	Activiteiten	83
Bijlage		

Inleiding

De provincie streeft naar een slimmer, schoner en sterker Zuid-Holland. Om de ambities uit het Hoofdlijnenakkoord 2015-2019¹ te realiseren, kiest zij voor een opgavegerichte en integrale gebiedsaanpak. Daarvoor is een up-to-date beschrijving nodig van de sociaaleconomische en demografische situatie per gebied: een maatschappelijk gebiedsprofiel. Dit profiel dient gebaseerd te zijn op (kwantitatieve) beschrijvingen van ontwikkelingen tot op heden, waar mogelijk aangevuld met prognoses.

De provincie heeft Tympaan gevraagd elf maatschappelijke profielen te maken voor de onderscheiden Zuid-Hollandse gebieden. Zij heeft verzocht de profielen op te stellen aan de hand van een door de provincie samengestelde gegevenslijst. In de bijlage geven wij aan hoe we te werk zijn gegaan.

Dit rapport bevat het maatschappelijk gebiedsprofiel van de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden met gegevens verdeeld over zeven thema's: demografie, onderwijs, economie/arbeidsmarkt, inkomen en vermogen, wonen, zorg en bibliotheken. Deze regio bestaat uit de gemeenten Giessenlanden, Gorinchem, Leerdam, Molenwaard en Zederik. De gemeenten zijn als volgt in de regio gesitueerd.

Het profiel is een verzameling van een aantal thematische beschrijvingen. Primair gaat het om regionale cijfers die waar mogelijk en relevant worden vergeleken met Zuid-Holland en Nederland.² Soms presenteren we cijfers over een specifieke gemeente, wanneer deze opvallend verschillen van het regionale gemiddelde of van de regionale trend. We laten telkens de cijfers zien over een reeks van jaren. Soms betreft het een periode van tien jaar, soms gaat het om een kortere periode, omdat cijfers ontbreken of vanwege veranderingen

¹ Provincie Zuid-Holland. Hoofdlijnenakkoord 2015-2019 'Zuid-Holland: slimmer, sterker en schoner', 2015

² Zo zijn er bijvoorbeeld ten aanzien van economie in het Bedrijvenregister Zuid-Holland geen gegevens beschikbaar over bedrijvigheid in heel Nederland.

in regelgeving waardoor cijfers onvergelykbaar zijn. Om ontwikkelingen zo goed mogelijk in beeld te brengen, werken we, voor zover mogelijk, met indexen. Waar mogelijk hebben we prognoses opgenomen op basis van demografische ontwikkelingen.

Uitgaande van de gevraagde gegevenslijst, zijn er voor de thema's onderwijs, economie en zorg (ambulancezorg) niet altijd cijfers met betrekking tot de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden beschikbaar. In dat geval presenteren wij de cijfers voor de arbeidsmarkt-regio Gorinchem (onderwijs), voor de COROP-regio Zuidoost-Zuid-Holland (economie) of voor de GGD-regio Zuid-Holland Zuid (ambulancezorg). De regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden maakt van deze regio's deel uit.

Karakteristiek van de regio

Demografie

In de periode 2007-2017 groeit de bevolking in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, maar minder sterk dan gemiddeld in Zuid-Holland. De komende jaren zet deze bevolkingsgroei door. Met name jongeren/jongvolwassenen (15-24 jaar) en 65-plussers trekken weg uit de regio. Er is in de regio sprake van een sterkere afname van het aantal jongeren dan gemiddeld in Zuid-Holland. Tot 2030 daalt naar verwachting het aantal jongeren van 0-17 jaar met ongeveer 4%, terwijl in heel Zuid-Holland een groei van 5% wordt verwacht. Het percentage 0-17-jarigen in de totale bevolking daalt tussen 2017 en 2030 van ruim 22 naar bijna 21. Tot 2030 neemt het aantal 18-64-jarigen af met bijna 4%. Het aantal 65-plussers stijgt naar verwachting in de periode 2007-2017 sterker dan in Zuid-Holland (met respectievelijk 36 en 29%). De komende jaren zal het aantal 65-plussers minder sterk stijgen dan in Zuid-Holland (respectievelijk met bijna 33% en bijna 36% tot 2030). Het percentage 65-plussers binnen de totale bevolking neemt toe van ruim 18 in 2017 tot bijna 24 in 2030. Binnen de groep 65-plussers stijgt het percentage 75-plussers van ruim 42 in 2017 tot bijna 50 in 2030.

Onderwijs

Jongeren in de regio volgen relatief vaker onderwijs op vmbo-niveau dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland. Evenals in Zuid-Holland neemt het aantal vmbo-leerlingen af. Wel stijgt in de periode tot 2015 het aantal vmbo-geslaagden, om vervolgens weer licht te dalen. 34% van de vmbo-geslaagden in schooljaar 2015-2016 in de regio heeft de theoretische leerweg gevolgd. In Zuid-Holland en Nederland is dat respectievelijk 48 en 46%.

Het aantal studenten aan het hoger onderwijs (hbo en wo) neemt toe, terwijl het aantal studenten aan het mbo per 100 volwassenen van 18-64-jarigen gelijk blijft. Het aantal geslaagden in het mbo neemt ten opzichte van het totaal aantal geslaagden af van ongeveer 79% in 2007 tot ongeveer 73% in 2015. Het aandeel geslaagden in het mbo stijgt daarentegen (van 17% in 2007 tot ruim 21% in 2017), evenals het aandeel geslaagden in het wo (van ongeveer 4 naar bijna 6%). Van de mbo-studenten slaagt 37% met een diploma op niveau 4a (middenkaderopleiding). Er zijn steeds minder voortijdig schoolverlaters. Voortijdig schoolverlaters zijn voor het merendeel mbo-ers. Mbo-scholen zijn in de regio gevestigd in Gorinchem, Leerdam en Molenwaard. In Giessenlanden en Zederik zijn er geen scholen te vinden voor voortgezet onderwijs.

Arbeidsmarkt en economie

Het percentage personen van 15-74 jaar dat tot de beroepsbevolking behoort (bruto arbeidsparticipatie) is in 2016 de regio hoger dan gemiddeld in Zuid-Holland (respectievelijk bijna 71 en 69%). Er zijn in de regio meer laagopgeleiden in de beroepsbevolking dan gemiddeld in Zuid-Holland. In de periode 2007-2017 neemt het aandeel laagopgeleiden in de beroepsbevolking af (van bijna 30 naar bijna 26%), terwijl het aandeel middelbaar opgeleiden vrijwel gelijk blijft (circa 47%) en het aandeel hoogopgeleiden toeneemt (van bijna 23 naar ruim 27%). In Alblasserwaard-Vijfheerenlanden daalt het aandeel laagopgeleiden minder sterk dan in Zuid-Holland.

Vanaf 2014 daalt de werkloosheid. In 2016 is het werkloosheidspercentage in de regio 4,9. Er is in de regio minder werkloosheid dan gemiddeld in Zuid-Holland. De sectoren handel en gezondheids- en welzijnszorg bieden de meeste werkgelegenheid. Het aantal banen in de gezondheids- en welzijnssector is gegroeid, maar minder sterk dan gemiddeld in Zuid-Holland. Het aantal banen is het sterkst gestegen in de horeca en in de specialistische zakelijke dienstverlening.

Het aantal banen in de sector recreatie en toerisme is in 2017 met 14% toegenomen ten opzichte van 2013. In Zuid-Holland en Nederland is dat circa 10%. De meeste werkgelegenheid in de regio is te vinden in de horeca. Het aantal vestingen in de sector recreatie en toerisme is in de periode 2013-2017 in de regio met 28% minder sterk gegroeid dan in Zuid-Holland en Nederland. In Zuid-Holland en Nederland is het aantal vestigingen met respectievelijk 29 en bijna 20% toegenomen. Binnen recreatie en toerisme is in de COROP-regio Zuidoost-Zuid-Holland de deelsector cultuur, recreatie en amusement sinds 2013 het meest gegroeid, zowel wat betreft werkgelegenheid als aantal vestigingen.

Inkomen en vermogen

De meeste huishoudens in de regio hebben meer besteedbaar inkomen en minder vermogen dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland. In de afgelopen jaren neemt het inkomen en ook de werkzame beroepsbevolking in de regio toe. De omvang van de vermogens is iets afgenomen. Dit komt vooral door de daling van de huizenprijzen. Als de woning niet bij het vermogen wordt meegeteld, daalt het mediane vermogen tussen 2011 en 2012 om vervolgens weer toe te nemen tot hetzelfde niveau als in 2011.

Het aantal huishoudens van 25-64 jaar dat minder dan 120% van de lage-inkomensgrens verdient, is gegroeid in de regio. Dit geldt vooral voor paren (met en zonder kinderen) en eenoudergezinnen met kinderen <18 jaar. Wel is er de laatste jaren weer een daling te zien. In mindere mate is er ook een stijging te zien van het alleenstaanden met een laag inkomen. Eenoudergezinnen hebben een kwetsbare inkomens- en vermogenspositie. In 2016 leeft 24% van deze gezinnen van een uitkering en een ruime meerderheid heeft een laag vermogen. In vergelijking met Zuid-Holland, valt een kleiner gedeelte van de eenoudergezinnen in de groep met een laag vermogen.

Wonen

De voorraad woningen is in de periode 2012-2017 in de regio net zo sterk gegroeid als gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland. Er zijn verhoudingsgewijs meer meergezins- dan eengezinswoningen bijgekomen. De WOZ-waarde schommelt in de periode 2007-2017 en ligt in 2017 nog iets onder het niveau van 2007. Van de huurwoningen is 81% in het bezit van corporaties. Daarmee is een vergelijkbaar percentage van de huurwoningen in particulier bezit als in Zuid-Holland en Nederland. In tegenstelling tot de trend in Zuid-Holland en Nederland, is de voorraad corporatiewoningen in de periode 2012-2017 wel licht gegroeid (circa 3%). Nultredenwoningen en zorgwoningen zijn belangrijk om mensen met gezondheidsklachten en lichamelijke beperkingen zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen. Er zijn in de regio relatief minder nultredenwoningen dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland en ongeveer evenveel zorgwoningen.

Er zijn in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden verhoudingsgewijs evenveel goedkope en betaalbare corporatiewoningen als gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland. De bruto huurprijs ligt iets lager dan de gemiddelde bruto huurprijs in Zuid-Holland en Nederland. Deze is in 2016 circa 2% hoger dan in 2015, evenals in Zuid-Holland en Nederland het geval is. Desondanks zijn de netto woonlasten gedaald. Deze worden namelijk niet alleen beïnvloed door de huurprijs, maar ook door onder meer de energielasten en het ontvangen van huurtoeslag. Sinds 2015 komen in de regio meer huishoudens in aanmerking voor huurtoeslag en is ook het aantal huishoudens dat huurtoeslag ontvangt toegenomen. Eveneens is het bedrag dat maandelijks aan huurtoeslag is ontvangen, hoger geworden. Van de huishoudens in corporatiewoningen woont in 2016 bijna 29% 'scheef'. Vanaf 2016 moeten woningcorporaties huurtoeslaggerechtigde woningzoekenden zo veel mogelijk huisvesten in goedkope en betaalbare huurwoningen. Hierdoor zal het aantal 'dure scheefwoners' de komende jaren naar verwachting afnemen.

Zorg

Er zijn in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden in vergelijking met Zuid-Holland verhoudingsgewijs meer jeugdigen met een vorm van jeugdhulp met verblijf. Het aantal nieuwe trajecten jeugdhulp met verblijf per 1.000 jeugdigen in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden neemt gedurende 2016 toe, maar neemt in de eerste helft van 2017 af. Dit is in tegenstelling tot de trend in Zuid-Holland waar in de tweede helft van 2016 een afname is te zien en in de eerste helft van 2017 weer een toename. Er zijn in de regio verhoudingsgewijs minder jeugdigen met jeugdhulp zonder verblijf dan in Zuid-Holland. Het aantal nieuwe trajecten per 1.000 jeugdigen daalt in de tweede helft van 2016, maar neemt in de eerste helft van 2017 weer toe. Deze trend zien we ook in Zuid-Holland.

In 2015 maken ongeveer 1.700 personen (18+) in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden gebruik van zorg met verblijf. Relatief gezien is het gebruik van zorg met verblijf voor de leeftijdscategorie 65-plus iets lager dan gemiddeld in Zuid-Holland (respectievelijk 63 en 65 en per 1.000 65-plussers). De meeste verzorgings- en verpleeghuizen zijn te vinden in de gemeenten Gorinchem en Leerdam. Deze instellingen hebben daarmee ook een functie voor de omliggende gemeenten. In de eerste helft van 2017 maken ongeveer 4.900 personen van 18 jaar en ouder in de regio gebruik van een Wmo-maatwerkvoorziening. In 2015 maken in de regio ongeveer 3.600 personen (18+) gebruik van wijkverpleging en circa 1.150 personen van zorg thuis in het kader van de Wlz. Het gebruik van wijkverpleging en zorg thuis in het kader van de Wlz ligt in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden verhoudingsgewijs hoger dan gemiddeld in Zuid-Holland.

Het aantal A1-ritten ambulancezorg dat in de GGD-regio Zuid-Holland Zuid de 15-minutennorm overschrijdt, is toegenomen van 4% in 2012 naar ruim 6% in 2017. De gemiddelde aanrijtijd van Zuid-Holland Zuid ligt tot en met 2016 boven het gemiddelde van Zuid-Holland. In 2017 is de gemiddelde aanrijtijd van Zuid-Holland Zuid vergelijkbaar met Zuid-Holland en Nederland. Evenals in Zuid-Holland en Nederland is de aanrijtijd in de GGD-regio Zuid-Holland Zuid in 2017 circa 7 minuten. Met uitzondering van Gorinchem zijn er in alle gemeenten gebieden die in en/of buiten de spits niet binnen de norm van 15 minuten te bereiken zijn.

Bibliotheken

Het aandeel leden onder volwassenen is bij de bibliotheken in de regio sterker afgenomen dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland. Het aantal jeugdleden neemt toe, maar minder sterk dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland. De bibliotheken organiseren, gerelateerd aan het aantal leden en inwoners, aanzienlijk minder activiteiten dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland. Per 1.000 leden worden in 2016 in Zuid-Holland en Nederland respectievelijk circa 30 en circa 20 activiteiten georganiseerd. De bibliotheek AanZet heeft in 2016 gemiddeld 3 activiteiten per 1.000 leden georganiseerd. In wijken met veel eenzaamheid kunnen bibliotheken een functie hebben door het organiseren van ontmoetingsactiviteiten die bijdragen aan eenzaamheidsbestrijding.

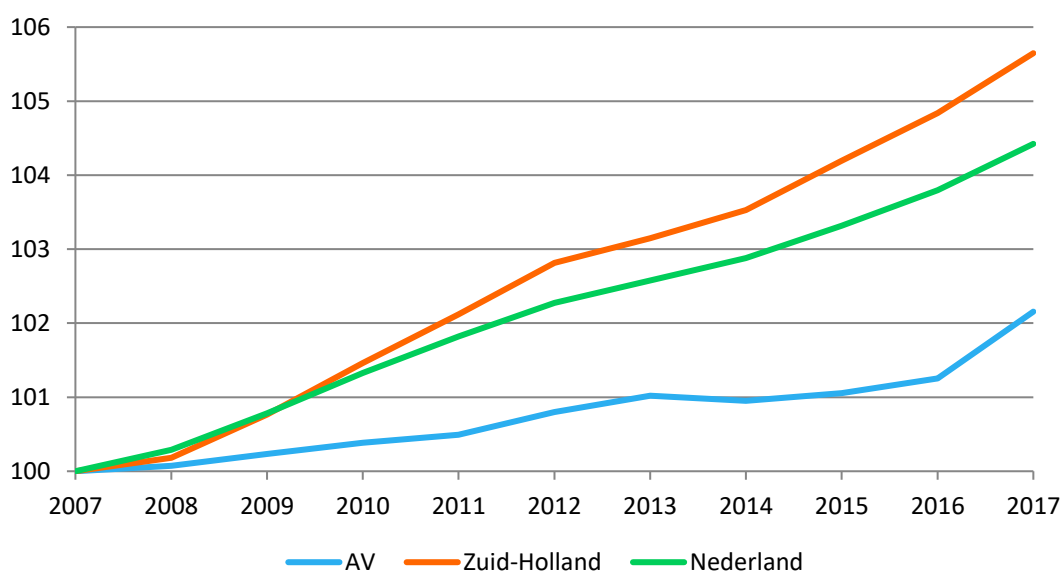
1 Demografie

1.1 Bevolkingsontwikkeling 2007-2017

In deze paragraaf wordt de bevolkingsontwikkeling gepresenteerd voor de totale bevolking en voor de leeftijdscategorieën 0-17 jaar, 18-64 jaar en 65 jaar en ouder.³

De bevolking in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden groeit in de periode 2007-2017 met ruim 2%. Dit is lager dan de gemiddelde groei in Zuid-Holland (bijna 6%) en in heel Nederland (ruim 4%; figuur 1.1). Met bijna ruim 4% is de bevolking het meest toegenomen in Gorinchem.

Figuur 1.1 Ontwikkeling aantal inwoners, 2007-2017, index

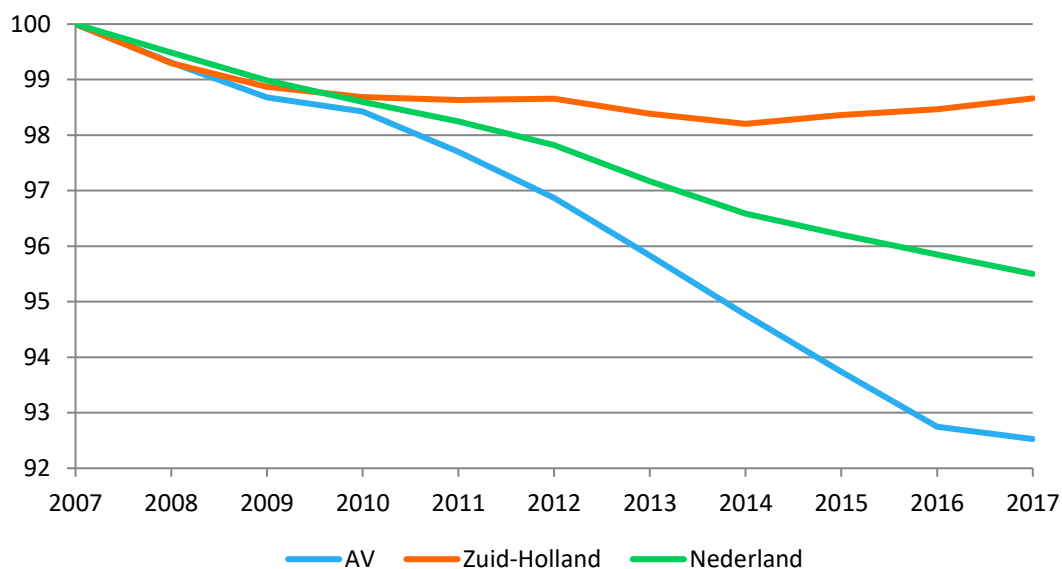
bron: Databank-ZH, CBS Statline

In tegenstelling tot de groei van de totale bevolking, daalt het aantal jongeren van 0-17 jaar in de regio: in 2007 zijn er in de regio ongeveer 27.600 jongeren van 0-17 jaar, tien jaar later zijn dat er circa 25.550. Dit is een daling van ruim 7%. In Molenwaard is de afname het grootst met ruim 10%. In Nederland en Zuid-Holland is het dalingspercentage minder sterk (respectievelijk 4,5 en ruim 1; figuur 1.2).

Het aandeel jongeren binnen de totale bevolking van de regio neemt af van bijna 25% in 2007 tot ruim 22% in 2017.

³ De bevolking van 0-17 jaar wordt in deze paragraaf aangeduid met de term 'jongeren'. Uitzondering hierop zijn de gegevens over verhuissaldo van jongeren/jongvolwassenen van 15-24 jaar, omdat er geen andere leeftijdsindeling beschikbaar is. Ook in volgende hoofdstukken kan er een andere leeftijdsindeling voor jongeren worden gehanteerd, omdat dat inhoudelijk gezien logisch is of omdat de cijfers alleen in een andere leeftijdsindeling beschikbaar zijn.

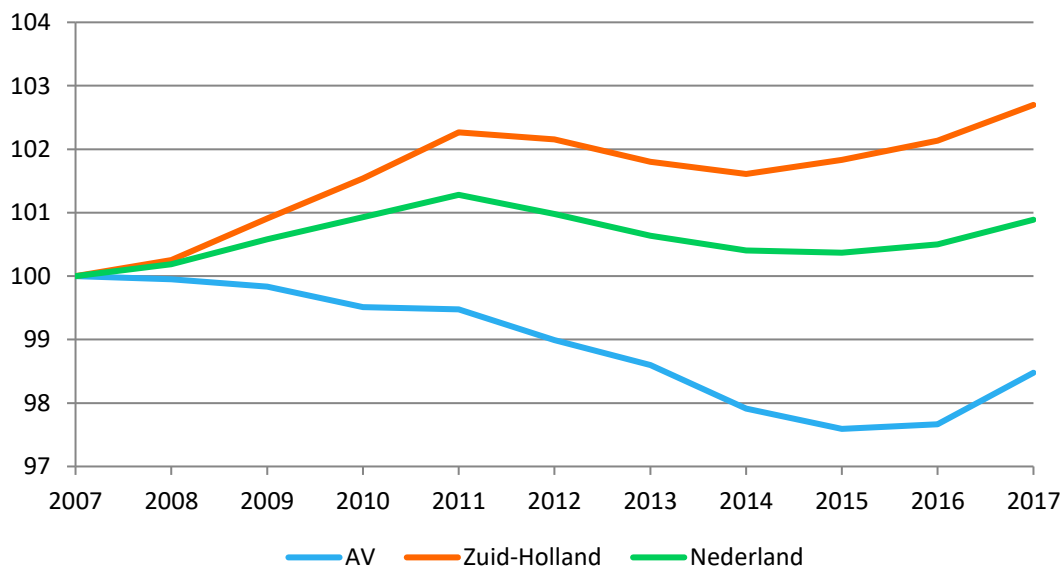
Figuur 1.2 **Ontwikkeling aantal jongeren (0-17 jaar), 2007-2017, index**

bron: Databank-ZH, CBS Statline

Het aantal inwoners in de regio in de leeftijd van 18-64 jaar neemt af van ruim 69.000 in 2007 tot bijna 67.980 in 2017. Dit is een afname van 1,5%. Dit in tegenstelling tot Nederland en Zuid-Holland waar het aantal inwoners van 18-64 jaar juist stijgt met respectievelijk bijna 3% en iets minder dan 1% (figuur 1.3).

Figuur 1.3 **Ontwikkeling aantal inwoners van 18-64 jaar, 2007-2017, index**

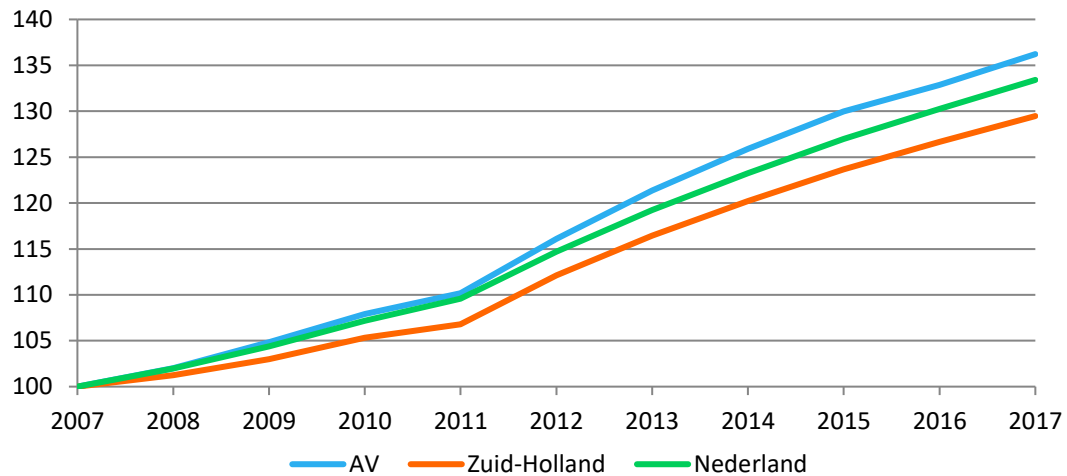

bron: Databank-ZH, CBS Statline

In 2007 telt de regio circa 15.250 65-plussers, tien jaar later is dat opgelopen tot bijna 20.800, een toename van ruim 36%. Dit is hoger dan het groeipercentage in heel Nederland (ruim 33%). Gemiddeld in Zuid-Holland is de stijging minder sterk (ruim 29%; figuur 1.4). Binnen de regio is de toename het grootst in Giessenlanden en Molenwaard (respectievelijk

ruim 50 en bijna 45%). Het percentage 65-plussers binnen de totale bevolking stijgt in de regio van bijna 14% in 2007 tot circa 18 in 2017.

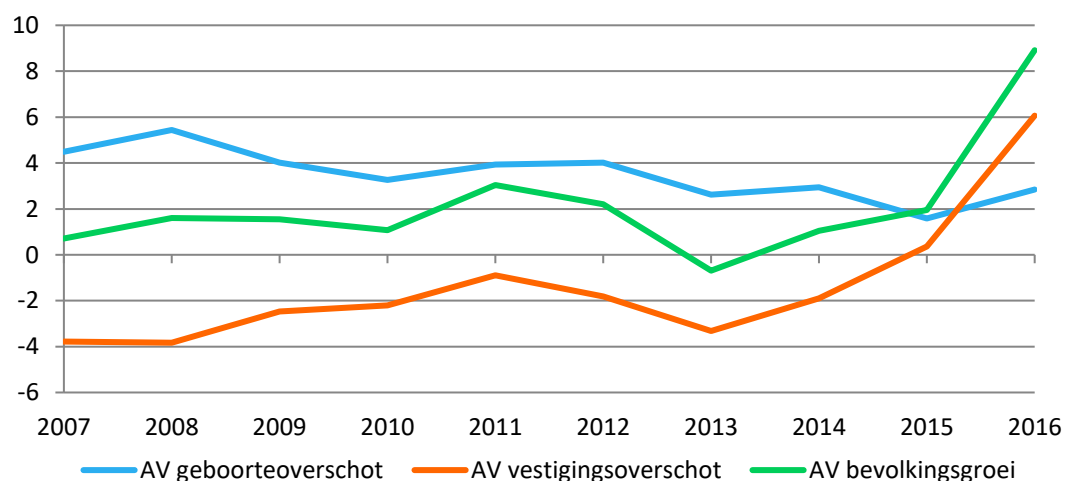
Figuur 1.4 **Ontwikkeling aantal 65-plussers, 2007-2017, index**

bron: Databank-ZH, CBS Statline

Er worden in de regio meer mensen geboren dan dat er overlijden. Dit geboorteoverschot⁴ wordt in de periode tot 2015 wel kleiner, om vervolgens weer iets toe te nemen. Tot 2015 zijn er meer mensen die uit de regio vertrekken dan dat zich in de regio vestigen (negatief vestigingsoverschot). Vanaf 2015 is er sprake van een positief vestigingsoverschot⁵ (figuur 1.5). In 2016 bedraagt het geboorteoverschot ruim 300 personen en het vestigingsoverschot bijna 700 personen. Dit is een groei van ruim 1 persoon per 1.000 inwoners.

Figuur 1.5 **Ontwikkeling bevolking per 1.000 inwoners in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2007-2016**

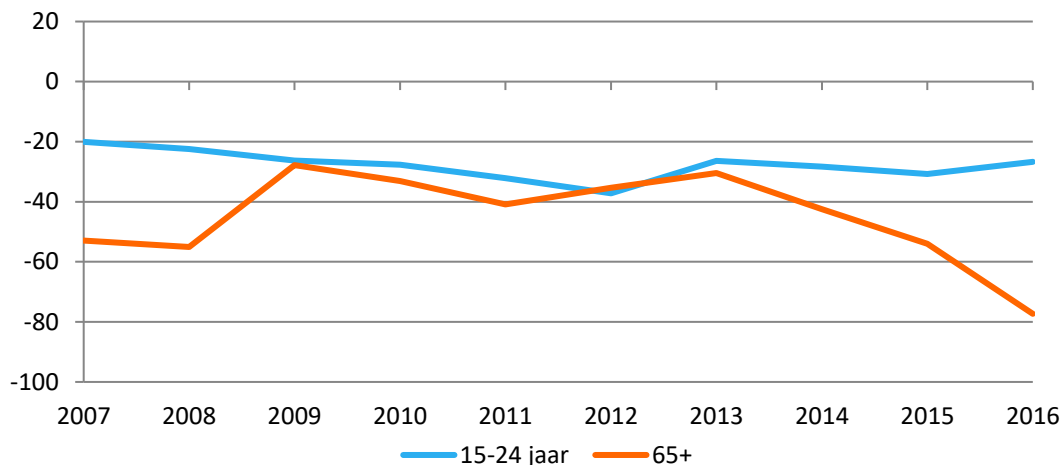
bron: Databank-ZH, CBS Statline

⁴ Saldo van geboorte en overlijden

⁵ Saldo van vestiging (uit andere gemeenten en immigratie) en vertrek (naar andere gemeenten en emigratie)

Jongeren/jongvolwassenen in de leeftijd van 15-24 jaar en 65-plussers trekken weg uit de regio (figuur 1.6)⁶. Er verhuizen meer gezinnen met kinderen van 0-14 jaar naar de regio dan dat er vanuit de regio naar andere regio's verhuizen.

Figuur 1.6 Ontwikkeling saldo van verhuizingen naar en uit Alblasserwaard-Vijfheerenlanden van 15-24-jarigen en 65-plussers per 1.000 inwoners in de betreffende leeftijdscategorie, 2007-2016

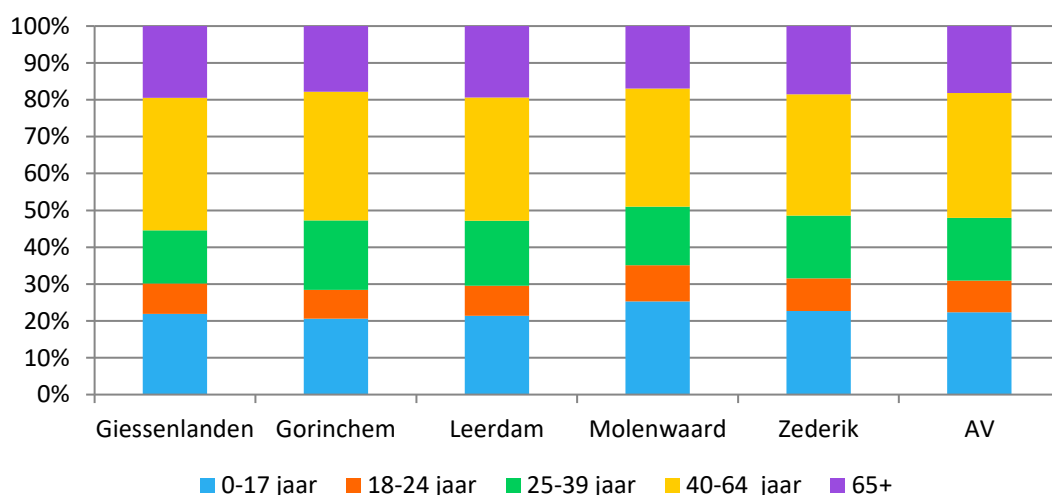

bron: Databank-ZH, CBS Statline

1.2 Bevolkingsopbouw 2017

Figuur 1.7 geeft de bevolkingsopbouw in de afzonderlijke gemeenten in 2017 weer en die van de hele regio. Molenwaard telt het hoogste percentage 0-17-jarigen (ruim 25%).

Figuur 1.7 Bevolkingsopbouw naar leeftijdscategorie per gemeente in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2017, percentage

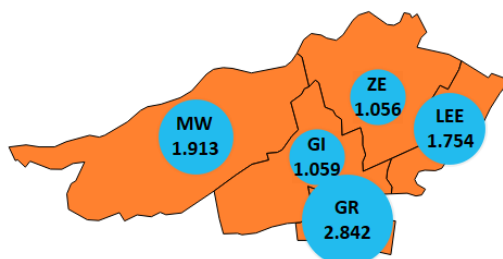

bron: Databank-ZH, CBS Statline

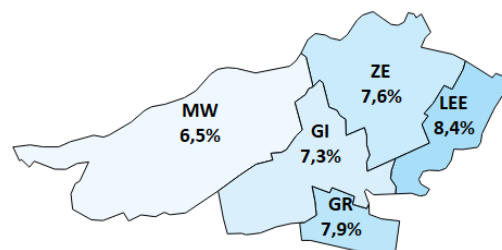
⁶ Dit betreft alleen de gegevens van personen die tussen gemeenten in Nederland zijn verhuisd, dus exclusief personen die naar Nederland zijn geïmmigreerd of vanuit Nederland zijn geëmigreerd.

In 2017 is ruim 7,5% van de bevolking in de regio 75 jaar of ouder. Leerdam heeft relatief het grootste aantal 75-plussers (bijna 8,5%), Molenwaard relatief het kleinste aantal (circa 6,5%; figuur 1.8). Van 65-plussers is bijna 41,5% 75 jaar of ouder. Dit percentage is vergelijkbaar met die van Zuid-Holland (bijna 43%) en van Nederland (ruim 42%). De gemeente Gorinchem is in de regio het meest vergrijsd, Giessenlanden het minst.

Figuur 1.8a Aantal 75-plussers per gemeente, 2017, absoluut

Figuur 1.8b Aantal 75-plussers per gemeente, 2017, percentage

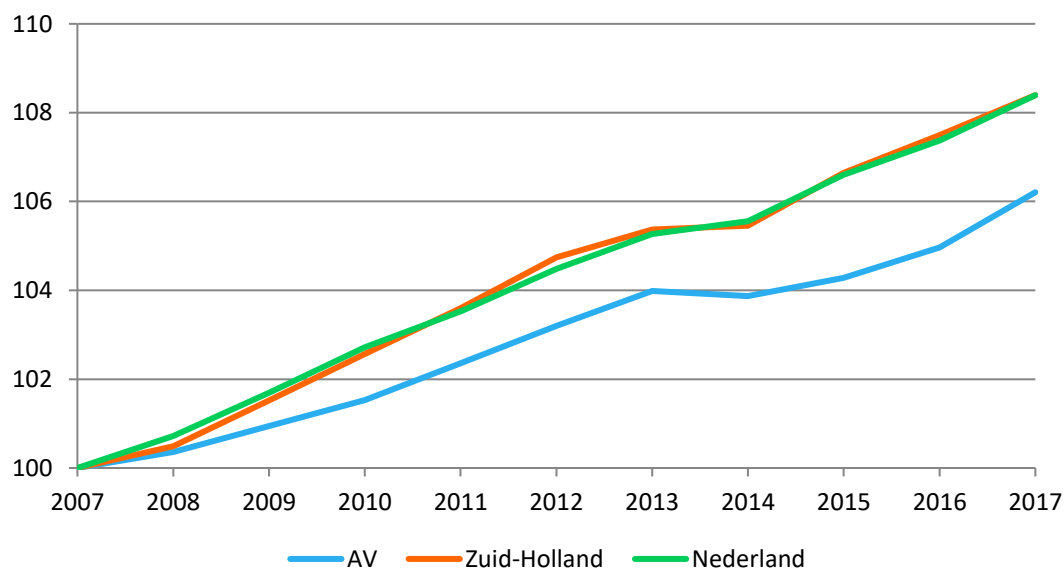
MW = Molenwaard, ZE = Zederik, GI = Giessenlanden, LEE = Leerdam, GR = Gorinchem

bron: Databank-ZH, CBS Statline

1.3 Ontwikkeling aantal huishoudens 2007-2017

Het aantal huishoudens in de regio groeit van ruim 43.700 in 2007 tot circa 46.430 in 2017, een stijging van ruim 6%. In Zuid-Holland en Nederland neemt het aantal huishoudens iets sterker toe (ruim 8%; figuur 1.9). Het aantal huishoudens neemt met bijna 11% het meest toe in de gemeente Zederik.

Figuur 1.9 Ontwikkeling aantal huishoudens, 2007-2017, index

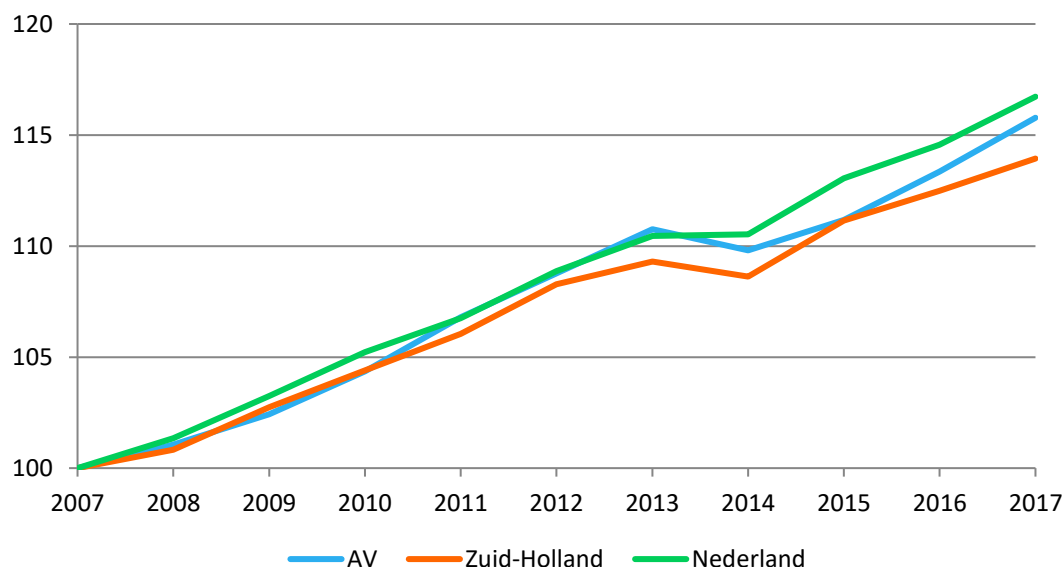

bron: Databank-ZH, CBS Statline

In 2007 zijn er ruim 12.100 eenpersoonshuishoudens in de regio. Het aantal eenpersoonshuishoudens stijgt tot ruim 14.000 in 2017, een toename van circa 16%. Dit is vergelijkbaar met de gemiddelde stijging in Nederland (bijna 17%), maar sterker dan in Zuid-Holland (bijna 14%; figuur 1.10).

Van alle huishoudens in de regio is in 2017 ruim 30% een eenpersoonshuishouden. Dat is aanzienlijk lager dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland (respectievelijk bijna 40 en 38%). In de gemeente Gorinchem is het percentage eenpersoonshuishoudens het hoogst (ruim 37%), maar dit percentage ligt nog onder het landelijk gemiddelde. Giessenlanden heeft relatief het minste eenpersoonshuishoudens (bijna 24%).

Figuur 1.10 **Ontwikkeling aantal eenpersoonshuishoudens, 2007-2017, index**

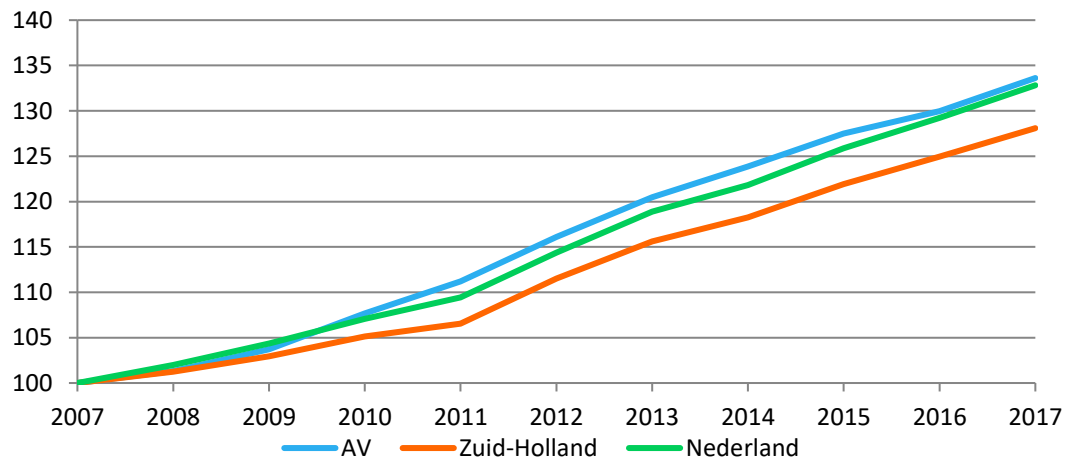

bron: Databank-ZH, CBS Statline

Het aantal huishoudens waarvan de hoofdbewoner 65 jaar of ouder is, stijgt van 10.250 in 2007 tot bijna 13.700 in 2017, een toename van circa 33,5%. Dit is meer dan de gemiddelde stijging in Zuid-Holland (28%) en in Nederland (bijna 33%; figuur 1.11). In Giessenlanden en Zederik is de toename het grootst (42%) in Gorinchem het kleinst (ruim 26%).

In de regio is in 2017 van alle huishoudens bijna 29,5% een 65-plus-huishouden, in Zuid-Holland en Nederland is dat respectievelijk bijna 26 en ruim 27%. Bijna 13% van alle huishoudens in de regio is in 2017 een 65-plus-eenpersoonshuishouden. Dit is vergelijkbaar met Zuid-Holland en Nederland.

Figuur 1.11 Ontwikkeling aantal 65-plushuishoudens, 2007-2017, index

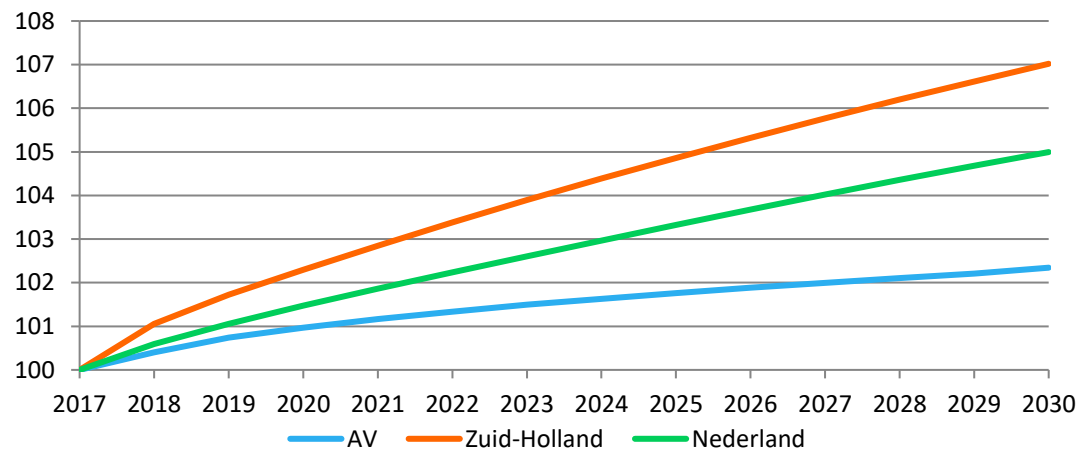
bron: Databank-ZH, CBS Statline

1.4 Verwachte bevolkingsontwikkeling 2017-2030

In deze paragraaf wordt de verwachte bevolkingsontwikkeling gepresenteerd voor de totale bevolking en voor de leeftijdscategorieën 0-17 jaar, 18-64 jaar en 65 jaar en ouder.⁸

De bevolking van Alblasterwaard-Vijfheerenlanden neemt in de periode 2017-2030 naar verwachting toe met ruim 114.300 personen tot bijna 117.000. Dit is een groei van ruim 2%. Met een groeipercentage van respectievelijk 5 en 7 neemt de bevolking in Nederland en Zuid-Holland sterker toe.

Figuur 1.12 Ontwikkeling aantal inwoners, 2017-2030, index

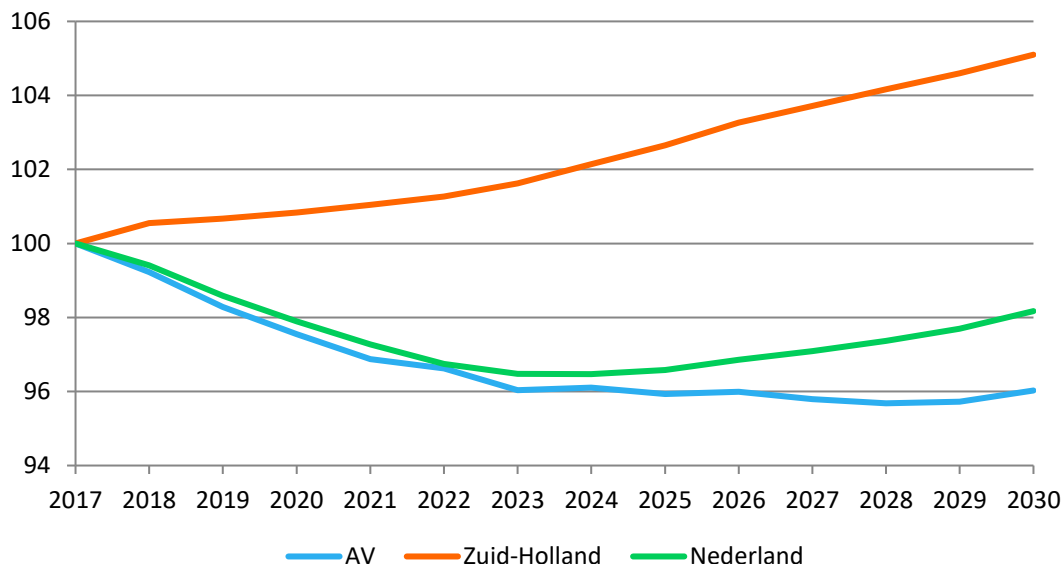
bron: Databank-ZH, CBS/Provincie Zuid-Holland

⁷ Paragraaf 1.4 tot en met 1.6 schetsen de verwachte bevolkingsontwikkeling, bevolkingsopbouw en ontwikkeling van het aantal huishoudens op basis van prognoses. Vanwege de leesbaarheid spreken we in het vervolg van deze paragraaf over toe-/afname en niet over de *verwachte* toe-/afname.

⁸ De bevolking van 0-17 jaar wordt in deze paragraaf aangeduid met de term 'jongeren'. In volgende hoofdstukken kan er een andere leeftijdsindeling voor jongeren worden gehanteerd, omdat dat inhoudelijk gezien logisch is of omdat de cijfers alleen in een andere leeftijdsindeling beschikbaar zijn.

Het aantal jongeren (0-17 jaar) neemt in de regio af. In 2030 zijn er ruim 24.500 jongeren. Dit is ongeveer 4% minder dan in 2017. In Giessenlanden daalt het aantal jongeren het meest (ruim 10%). In Zederik zien we een lichte toename van circa 3%. In Zuid-Holland neemt het aantal jongeren gedurende de hele periode 2017-2030 toe. Gemiddeld in Nederland is vanaf 2025 een stijgende lijn te zien (figuur 1.13).

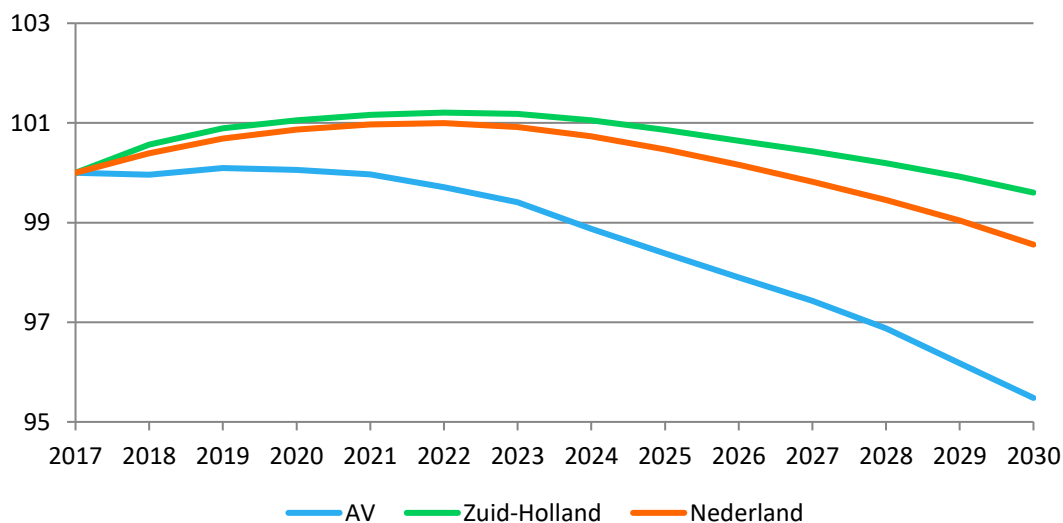
Figuur 1.13 **Ontwikkeling groei aantal jongeren (0-17 jaar), 2017-2030, index**

bron: Databank-ZH, CBS/Provincie Zuid-Holland

Het aantal inwoners in de leeftijd van 18-64 jaar neemt in de regio tot 2019 licht toe, om in de jaren daarna te dalen. Deze trend doet zich ook voor in Zuid-Holland en Nederland, maar de daling in Alblasserwaard Vijfheerenlanden is veel sterker (figuur 1.14). In 2017 telt de regio bijna 68.000 inwoners in deze leeftijdsklasse en daalt tot ruim 64.900 in 2030; een afname van bijna 5%.

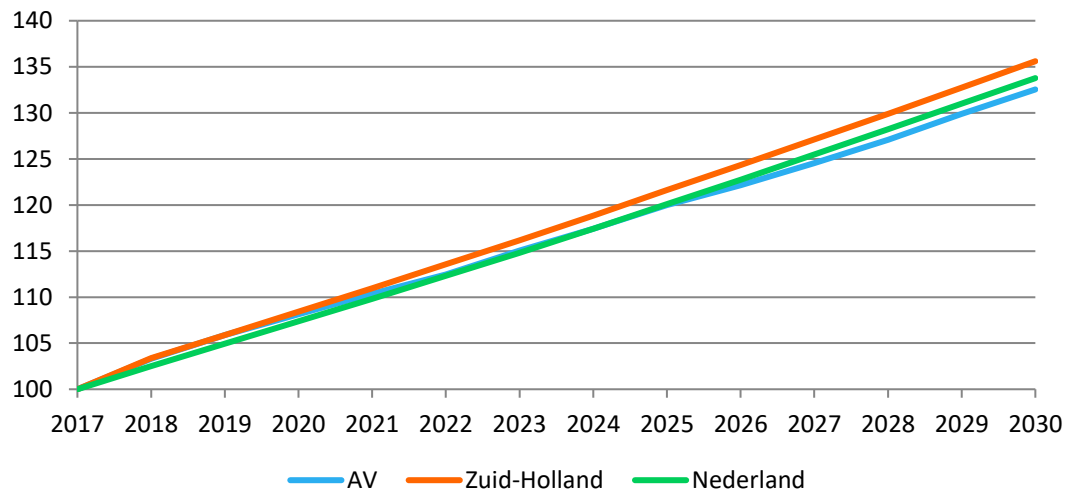
Figuur 1.14 **Ontwikkeling aantal inwoners van 18-64 jaar, 2017-2030, index**

bron: Databank-ZH, CBS/Provincie Zuid-Holland

Het aantal 65-plussers stijgt in de regio van 20.790 in 2017 tot ruim 27.550 in 2030. Dit is een toename van bijna 33%. Dit is minder dan in Zuid-Holland en Nederland (figuur 1.15). In Zederik is de toename met bijna 39% het grootst en in Molenwaard is de toename het kleinst met bijna 26%.

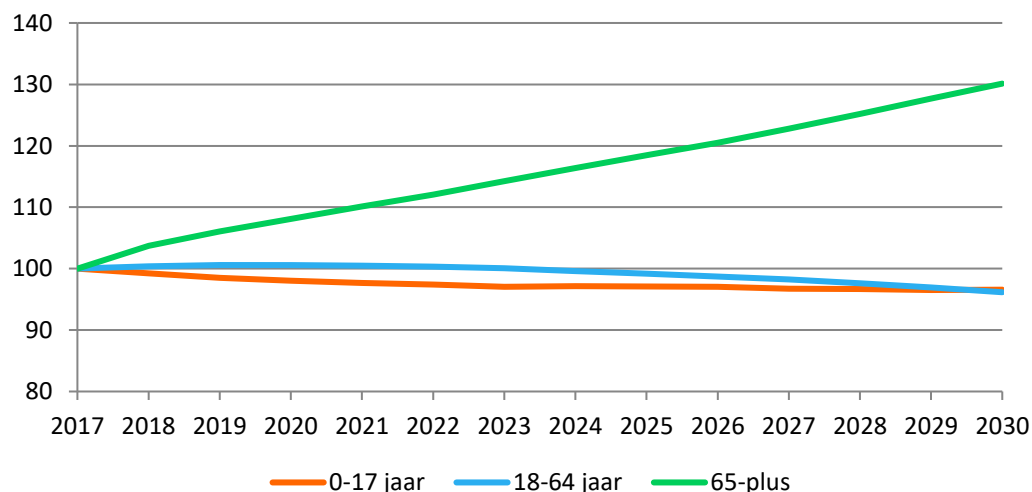
Figuur 1.15 Ontwikkeling aantal 65-plussers, 2017-2030, index

bron: Databank-ZH, CBS/Provincie Zuid-Holland

De totale bevolking in de regio neemt in de periode 2017-2030 toe met ruim 2%. Een sterke groei is met name te verwachten van het aantal 65-plussers (30%). Het aantal jongeren van 0-17 jaar neemt af en het aantal 18-64-jarigen neemt tot 2020 licht toe, maar daalt in de jaren daarna (figuur 1.16).

Figuur 1.16 Ontwikkeling bevolking Alblasterwaard-Vijfheerenlanden naar leeftijdscategorie, 2017-2030, index

bron: CBS Statline, Provincie Zuid-Holland

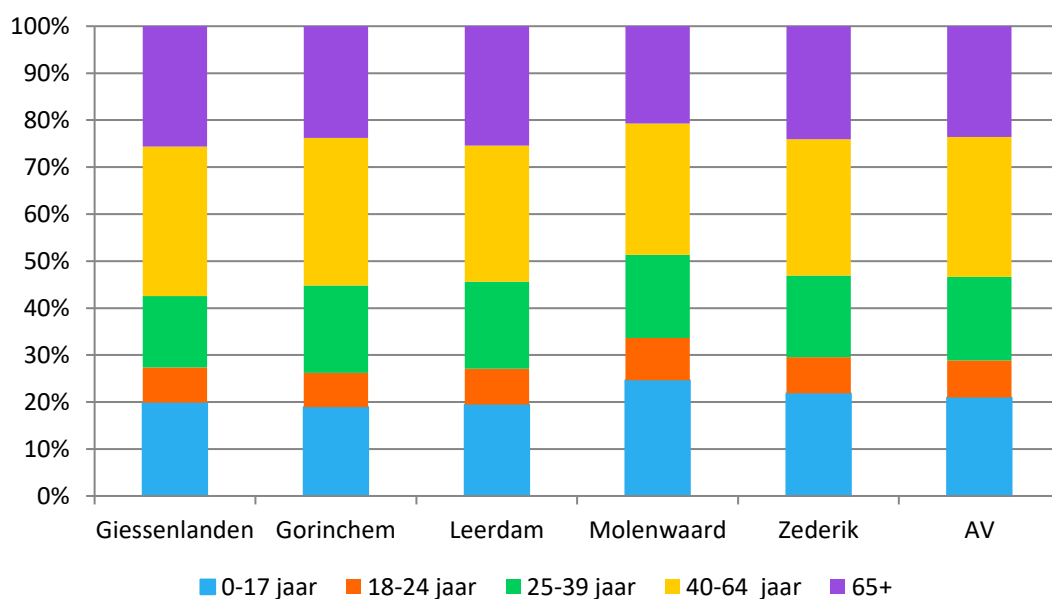
Vanwege de toename van het aantal 65-plussers neemt ook het aantal personen met behoefte aan zorg thuis of in een instelling toe. De toename van het aantal 65-plussers heeft ook gevolgen voor de omvang van de beroepsbevolking: 55-64-jarigen werken minder vaak

en minder uren per week en onder 65-plussers is dat nog meer het geval ([CBS 2015](#)). De omvang van de (potentiële) beroepsbevolking staat verder onder druk doordat het aantal 18-64-jarigen tot 2030 in de regio afneemt. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot krapte op de arbeidsmarkt, waardoor bedrijven niet voldoende werknemers kunnen aantrekken, wat ten koste kan gaan van de economische groei. Niettemin is er landelijk in de periode 2008-2016 een toename van de beroepsbevolking te zien met name als gevolg van een toegenomen arbeidsparticipatie onder vrouwen en onder 55-plussers. Ouderen werken langer door: de gemiddelde pensioenleeftijd is landelijk tussen 2006 en 2015 met 3,4 jaar gestegen naar 64,4 jaar (maar is in 2016 gelijk gebleven).⁹

1.5 Verwachte bevolkingsopbouw 2030

Molenwaard heeft in 2030 het hoogste percentage kinderen van 0-17 (circa 24,5%) en jongeren van 18-24 jaar (9%) in de regio. Giessenlanden en Leerdam hebben het grootste percentage 65-plussers (ongeveer 25,5%; figuur 1.17).

Figuur 1.17 Verwachte bevolkingsopbouw naar leeftijdscategorie per gemeente in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2030, percentage

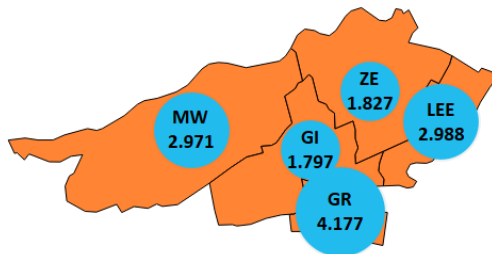

bron: Databank-ZH, Provincie Zuid-Holland

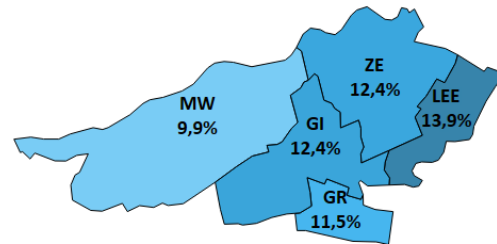
In 2030 is bijna 12% van de bevolking 75 jaar of ouder. Dit is meer dan in Zuid-Holland en Nederland (respectievelijk bijna 11 en 11,5%). In Leerdam is dit percentage het hoogst (bijna 14%) en in Molenwaard het laagst (bijna 10%; figuur 1.18). Van 65-plussers is bijna 50% 75 jaar of ouder, gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland is dat 49%.

⁹ Brakel K. van, Hilbers P en Vries M de (red.). UWV Arbeidsmarktprognose 2017-2018. Amsterdam: UWV, 2017.

Figuur 1.18a Aantal 75-plussers per gemeente, 2030, absoluut

Figuur 1.18b Aantal 75-plussers per gemeente, 2030, percentage

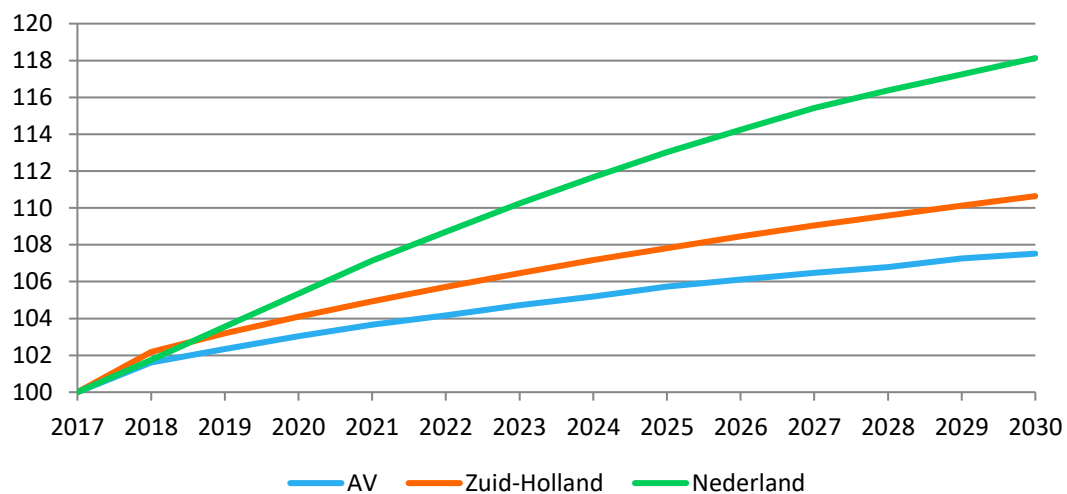
MW = Molenwaard, ZE = Zederik, GI = Giessenlanden, LEE = Leerdam, GR = Gorinchem

bron: Databank-ZH, Provincie Zuid-Holland

1.6 Verwachte ontwikkeling aantal huishoudens 2017-2030¹⁰

Tot 2030 neemt het aantal huishoudens toe van ruim 46.400 tot bijna 50.000, een stijging van 7,5% ten opzichte van 2017. In Zuid-Holland en Nederland is dat respectievelijk bijna 11 en 7% (figuur 1.19). Met ruim respectievelijk bijna 12 en ruim 10% neemt het aantal huishoudens in Zederik en Leerdam het meeste toe.

Figuur 1.19 Ontwikkeling aantal huishoudens, 2017-2030, index

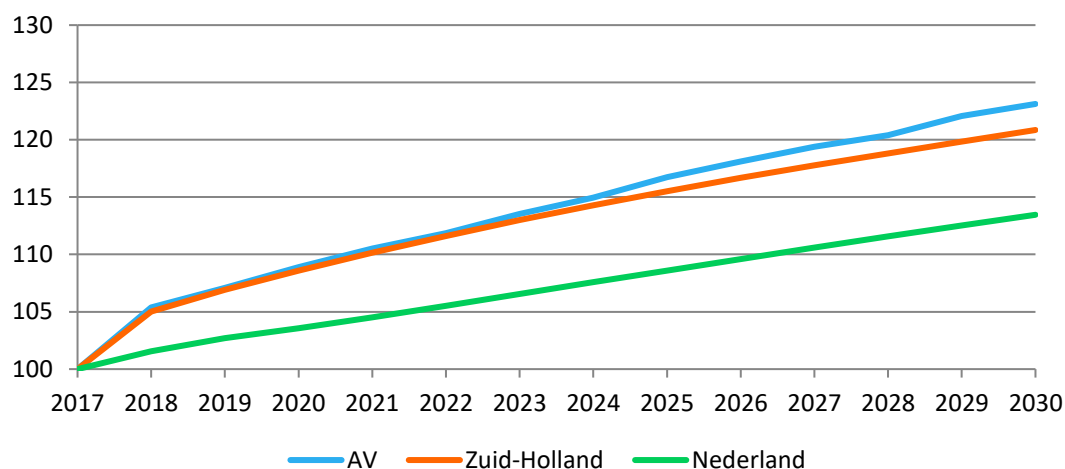

bron: CBS Statline, Provincie Zuid-Holland

Het aantal eenpersoonshuishoudens neemt met circa 23% toe van circa 14.000 tot ruim 17.250 in 2030. Het aantal stijgt sterker dan gemiddeld in Nederland en Zuid-Holland (respectievelijk ruim 13 en bijna 21%; figuur 1.20). Met ruim 35% is de stijging in Zederik het sterkst. Van alle huishoudens in de regio is in 2030 bijna 35% een eenpersoonshuishouden. Dit is lager dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland (respectievelijk 43 en 40%).

¹⁰ Vanwege de leesbaarheid wordt in het vervolg van deze paragraaf van de toe-/afname van huishoudens en niet van de verwachte toe-/afname.

Figuur 1.20 Ontwikkeling aantal eenpersoonshuishoudens, 2017-2030, index

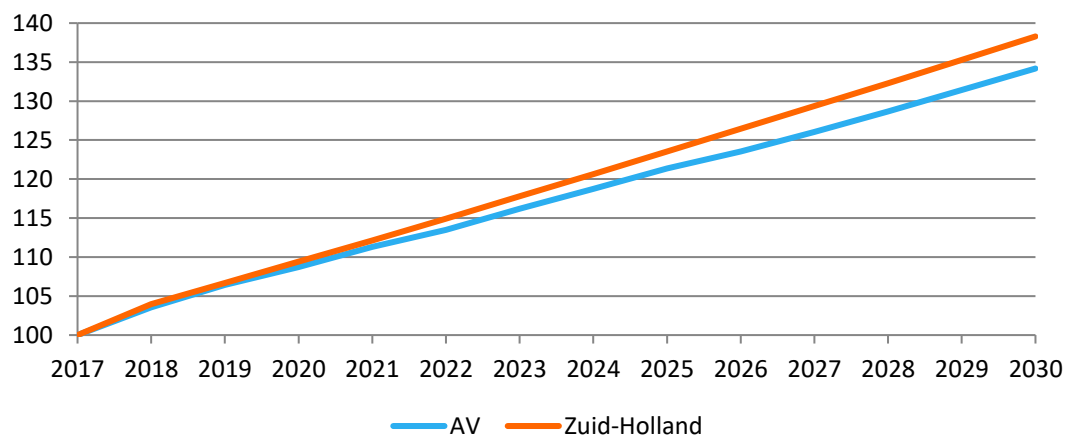

bron: CBS Statline, Provincie Zuid-Holland

In 2030 zijn er in de regio bijna 18.400 huishoudens waarvan de hoofdbewoner 65 jaar of ouder is, een stijging van ongeveer 34%. Gemiddeld in Zuid-Holland neemt het aantal 65-plus-huishoudens met 38% toe in de periode 2017-2030 (figuur 1.21)¹¹. De toename is met bijna 40% het sterkst in Zederik. In Molenwaard en Giessenlanden zien we de minste stijging (respectievelijk ruim 29 en bijna 30%).

In de regio is in 2030 van alle huishoudens bijna 37% een 65-plus-huishouden, in Zuid-Holland is dat percentage ongeveer 32. Bijna 18% van alle huishoudens is een 65-plus-eenpersoonshuishouden, in Zuid-Holland is dat in 2030 bijna 17%.

Figuur 1.21 Ontwikkeling aantal 65-plus-huishoudens, 2017-2030, index*

*Er zijn geen gegevens beschikbaar voor Nederland.

bron: CBS Statline, Provincie Zuid-Holland

¹¹ Er zijn geen gegevens beschikbaar voor Nederland.

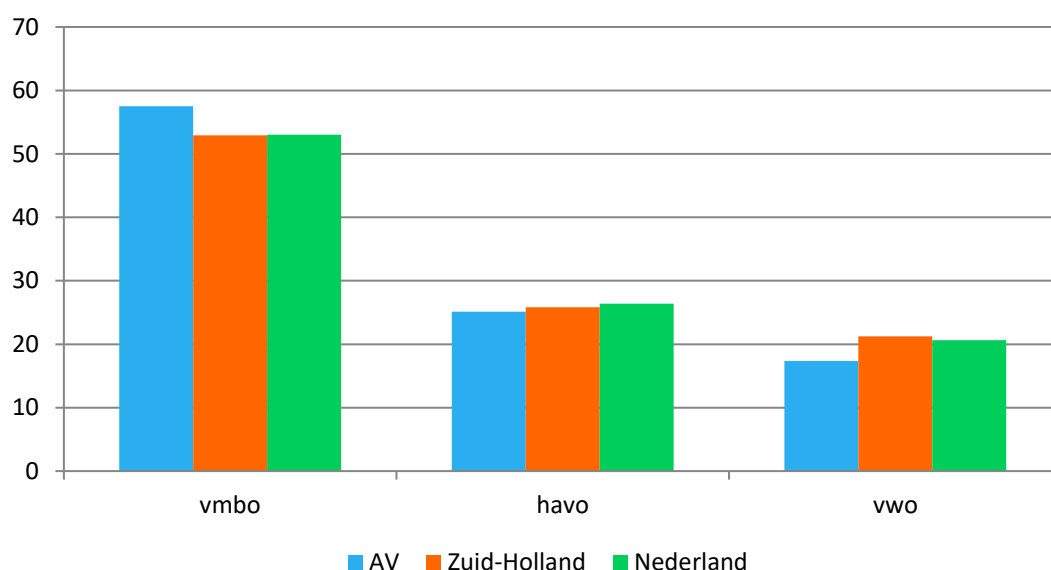
2 Onderwijs

2.1 Voortgezet onderwijs

2.1.1 Leerlingen

In de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden wonen in 2016 ruim 4.200 leerlingen die een vorm van voortgezet onderwijs vanaf het derde leerjaar volgen. Per leerjaar zit bijna 58% van deze leerlingen op het vmbo; dit is meer dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland (53%). Ongeveer 17% zit op het vwo, tegen zo'n 21% gemiddeld in zowel Zuid-Holland als Nederland (figuur 2.1).

Figuur 2.1 Aandeel leerlingen vmbo, havo en vwo vanaf leerjaar 3 (exclusief praktijk-onderwijs), woonregio, schooljaar 2016-2017, percentage*

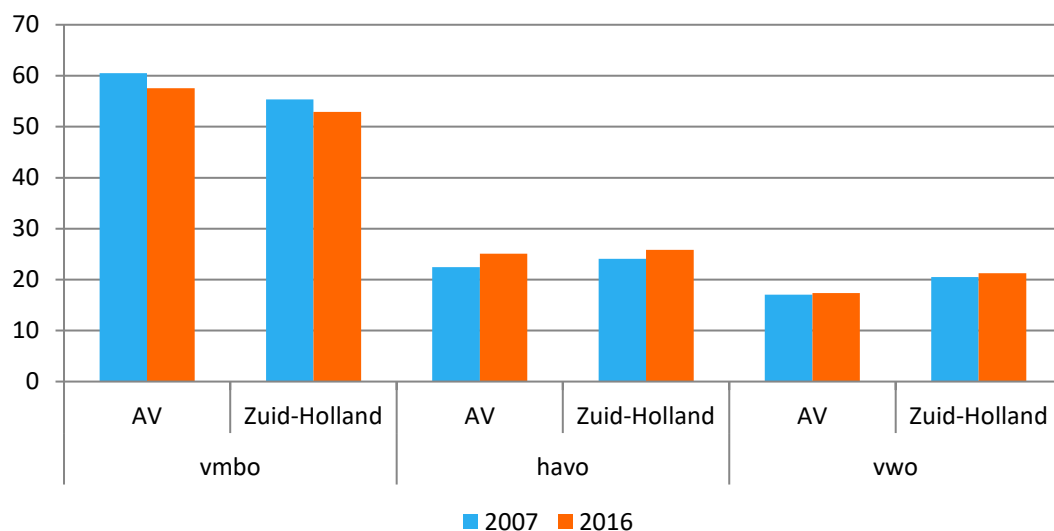

*Dit betreft voorlopige cijfers.
bron: CBS Statline

Leerlingen die in Leerdam wonen, zitten het vaakst op het vmbo (bijna 63%) en het minst vaak op de havo (ongeveer 21%). De meeste havo-leerlingen wonen in Giessenlanden en Gorinchem (beiden bijna 27%). Gorinchem heeft tevens het hoogste aantal inwonende vwo-leerlingen (circa 22%) en het laagste aantal vmbo-leerlingen. In Zederik wonen relatief de minste vwo-leerlingen van de regio (circa 17%).

Het aantal vmbo-leerlingen woonachtig in de regio neemt in de periode van 2007-2016 relatief af. Dit geldt ook voor Zuid-Holland. Het aantal havo- en vwo-leerlingen stijgt juist relatief (figuur 2.2).

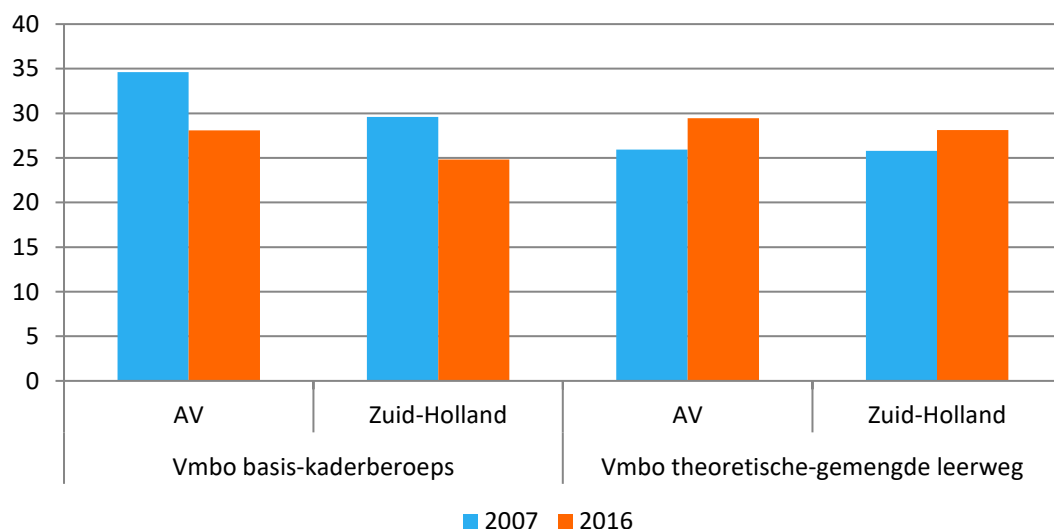
Figuur 2.2 Aantal leerlingen vmbo, havo en vwo per 100 leerlingen voortgezet onderwijs vanaf het derde jaar, woonregio, 2007, 2016, absoluut*

*Dit betreft voorlopige cijfers.
bron: CBS Statline

In 2016 wonen in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden ruim 1.850 vmbo-leerlingen (derde leerjaar en hoger). Het aandeel vmbo-leerlingen in het voortgezet onderwijs (derde leerjaar en hoger) is in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden groter dan gemiddeld in Zuid-Holland. Ongeveer 28 van de 100 leerlingen voortgezet onderwijs (derde leerjaar en hoger) woonachtig in de regio volgen in 2016 een basis-kaderberoepsleerweg in het vmbo; een afname van 13% ten opzichte van 2007. De daling in Zuid-Holland is vergelijkbaar (ruim 14%). Ongeveer 29 op de 100 leerlingen volgen een theoretische-gemengde leerweg; een toename van bijna 22% ten opzichte van 2007. In Zuid-Holland is de relatieve stijging van deze groep leerlingen minder sterk (ruim 11%; figuur 2.3).

Figuur 2.3 Aantal leerlingen vmbo per 100 leerlingen voortgezet onderwijs vanaf het derde leerjaar, woonregio, 2007, 2016, percentage*

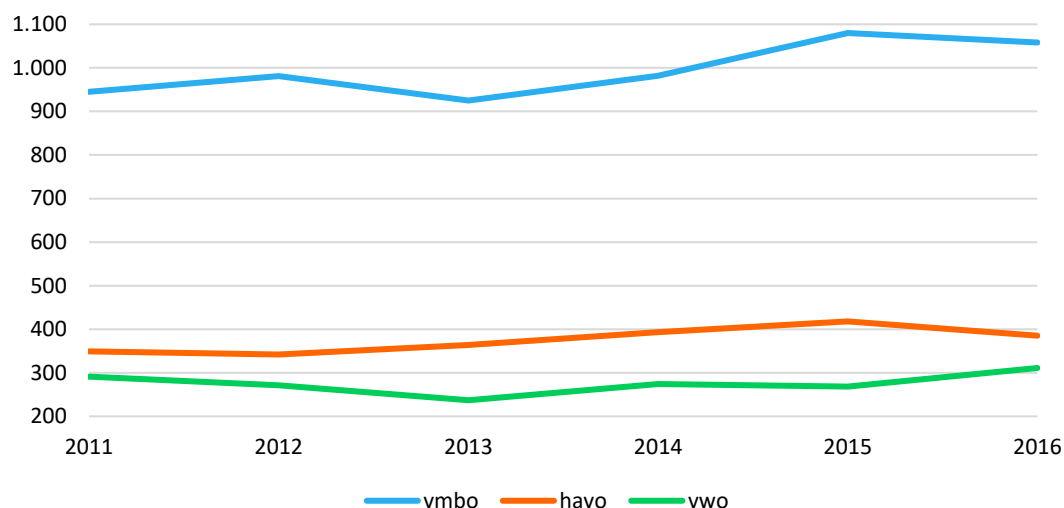

*Dit betreft voorlopige cijfers.
bron: CBS Statline

2.1.2 Geslaagden

Het totaal aantal geslaagden vmbo en havo is in de periode 2011 tot en met 2016 toegenomen met respectievelijk bijna 12 en circa 10%. Het aantal geslaagden op vwo-niveau is in deze periode iets minder sterk gestegen met bijna 7% (figuur 2.4).

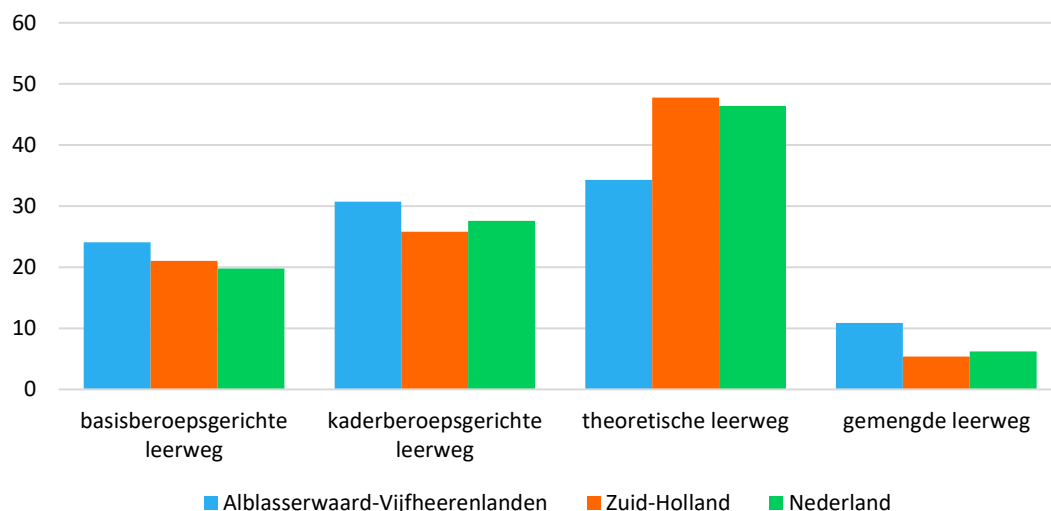
Figuur 2.4 Ontwikkeling aantal geslaagden per onderwijsvorm in het voortgezet onderwijs, onderwijsregio, 2011-2016, absoluut

*Dit betreft voorlopige cijfers.
bron: Ministerie OCW

Figuur 2.5 laat zien dat in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden naar verhouding meer geslaagden zijn in de gemengde en basis- en kaderberoepsgerichte leerwegen en minder in de theoretische leerweg dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland. Binnen de regio is het aandeel geslaagden in de theoretische leerweg het grootst.

Figuur 2.5 Verdeling van het aantal geslaagden in het vmbo naar type leerweg, onderwijsregio, schooljaar 2015-2016, percentage*

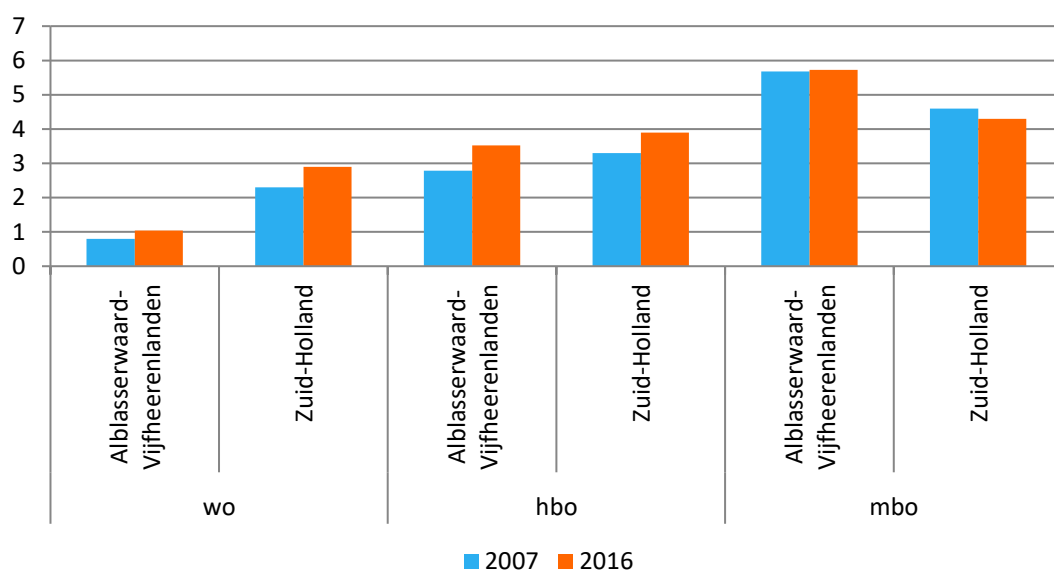
*Dit betreft voorlopige cijfers.
bron: Ministerie OCW

2.2 Beroeps- en wetenschappelijk onderwijs

2.2.1 Studenten

De regio heeft in vergelijking met Zuid-Holland meer studenten in het mbo en minder studenten in het hoger onderwijs (hbo en wo). In 2016 volgt bijna 6% van de bevolking in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden van 18-64 jaar een mbo-opleiding, tegen ruim 4% gemiddeld in Zuid-Holland. In totaal volgen bijna 7.000 mensen in de regio een vorm van middelbaar beroepsonderwijs of hoger onderwijs. In de periode 2007-2016 neemt het aantal mbo-studenten en het aantal studenten in het hoger onderwijs relatief toe. In Zuid-Holland neemt aantal mbo-studenten juist relatief af (figuur 2.6).

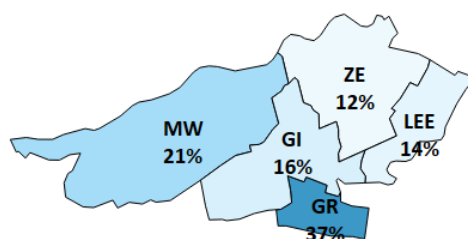
Figuur 2.6 Aantal studenten per 100 volwassenen tot 65 jaar, 2007, 2016, absoluut

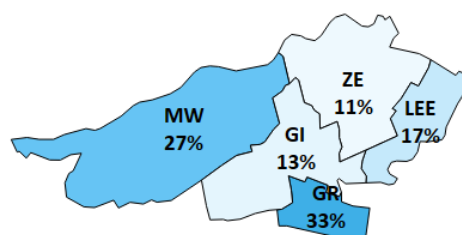
bron: Databank-ZH, CBS Statline

Onderstaande figuren 2.7a tot en met 2.7c geven de verdeling van het aantal studenten naar woongemeente en naar onderwijsvorm weer.

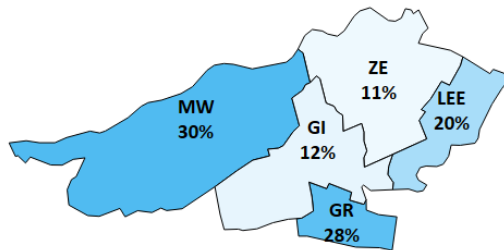
Figuur 2.7a Verdeling van studenten wo in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2016, percentage

Figuur 2.7b Verdeling van hbo-studenten in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2016, percentage

Figuur 2.7b Verdeling van mbo-studenten in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2016, percentage

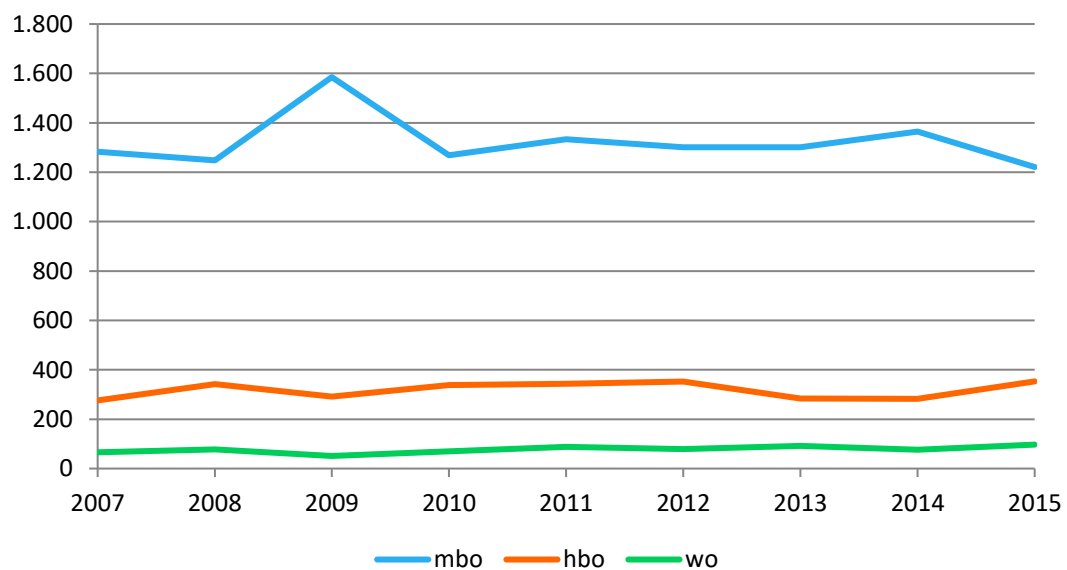
MW = Molenwaard, ZE = Zederik, GI = Giessenlanden, LEE = Leerdam, GR = Gorinchem

bron: Databank-ZH, CBS Statline

2.2.2 Geslaagden

Het totaal aantal geslaagde hbo-ers en wo-ers is ten opzichte van 2007 licht toegenomen. Er wordt een grotere groei van studenten in het hoger onderwijs verwacht in de jaren vanaf 2015. Deze ontwikkeling is echter nog niet zichtbaar in de statistiek van geslaagden.

Figuur 2.8 Ontwikkeling aantal geslaagden per hoogst behaalde diploma per onderwijsvorm in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, absoluut

bron: Databank-ZH, CBS Statline

Het aantal geslaagde mbo-ers laat in 2009 een sterke stijging zien om daarna te dalen tot onder het niveau van 2007. Het aandeel geslaagden in het mbo neemt daarentegen toe (van 17% in 2007 tot ruim 21% in 2017), evenals het aandeel geslaagden in het wo (van ongeveer 4 naar bijna 6%). Van de mbo-studenten slaagt 37% met een diploma op niveau 4a

(middenkaderopleiding). Landelijk wordt verwacht dat het onderwijsniveau van de instroom van geslaagden op de arbeidsmarkt de komende jaren blijft toenemen vanwege een stijgende instroom van afgestudeerden uit hbo- en wo-richtingen in vergelijking met mbo-richtingen. Voor mbo 2/3¹² wordt voor alle richtingen een afname van de instroom verwacht in vergelijking met de laatste vijf jaar: men studeert langer door. Deze ontwikkelingen wijzen erop dat het gemiddelde opleidingsniveau van Nederlandse jongeren de komende zes jaar verder zal toenemen.¹³

In het algemeen zijn de arbeidsmarktperspectieven voor de komende jaren beter naarmate het opleidingsniveau hoger is. Landelijk gezien hebben wo-opleidingen gemiddeld genomen een 'goed' arbeidsmarktperspectief, terwijl de perspectieven 'redelijk' zijn voor de mbo-gediplomeerden. Meer specifiek worden op hbo- en wo-niveau goede tot zeer goede perspectieven voorzien voor ongeveer 50% van de gediplomeerden, terwijl dat maar 14% en 28% is voor respectievelijk mbo 2/3 en mbo 4. Bovendien is ook het loopbaanperspectief op de lange termijn beter voor hoger opgeleiden. Voor gediplomeerden mbo 2/3 zijn de perspectieven het beste voor de technische richtingen, vooral mbo 2/3 technische installatie. Op mbo 4-niveau zijn de perspectieven goed voor groen en techniek. Voor mbo 4 werktuigbouwkunde en metaalbewerking en mbo 4 technische installatie zijn de perspectieven zelfs zeer goed. Ook voor grote opleidingen zoals mbo 4 gezondheidszorg zijn de perspectieven goed. Voor de richting economie op niveau 2/3 en niveau 4, maar ook op hbo-niveau, zijn de perspectieven matig.¹⁴

Landelijk gezien bieden op hbo- en wo-niveau de richtingen onderwijs, zorg en techniek goede arbeidsmarktperspectieven voor de komende jaren. Zeer goed zijn de baankansen voor hbo werktuigbouwkunde, hbo chemie en hbo bouwkunde en civiele techniek en wo informatica. Op hbo-niveau zijn de arbeidsmarktperspectieven het minst gunstig voor de richting communicatie en hotel, vrijetijd en facility management. Op wo-niveau geldt dit voor bedrijfseconomie en logistiek en kunst.¹⁵

Gegevens over geslaagden in het mbo naar sector en naar niveau zijn alleen beschikbaar op het niveau van arbeidsmarktregio's. Alblasserwaard-Vijfheerenlanden maakt deel uit van de arbeidsmarktregio Gorinchem. Tot de arbeidsmarktregio Gorinchem behoren de volgende gemeenten: Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Leerdam, Molenwaard en Zederik.

Figuur 2.9 laat zien dat in de arbeidsmarktregio Gorinchem naar verhouding meer geslaagden zijn in de ICT, techniek, industrie, bouw, landbouw en dieren dan gemiddeld in Zuid-Holland.

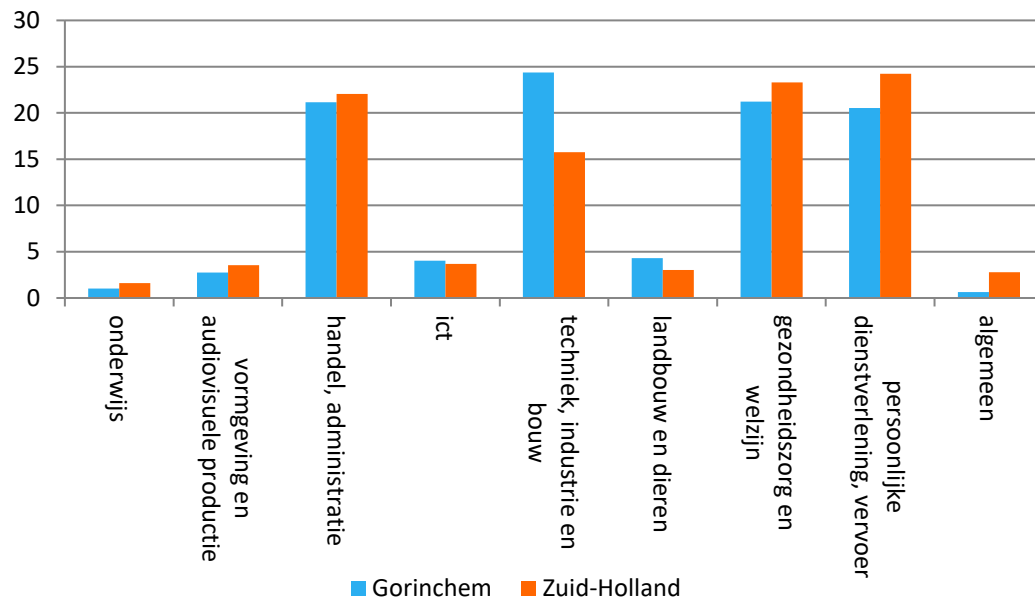
¹² Mbo niveau 2 betreft basisberoepsopleiding, niveau 3 vakopleiding en niveau 4 opleiding voor middenkader/ gespecialiseerd beroep.

¹³ Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt. De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2022. Maastricht: ROA, 2017.

¹⁴ Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt. De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2022. Maastricht: ROA, 2017.

¹⁵ Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt. De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2022. Maastricht: ROA, 2017.

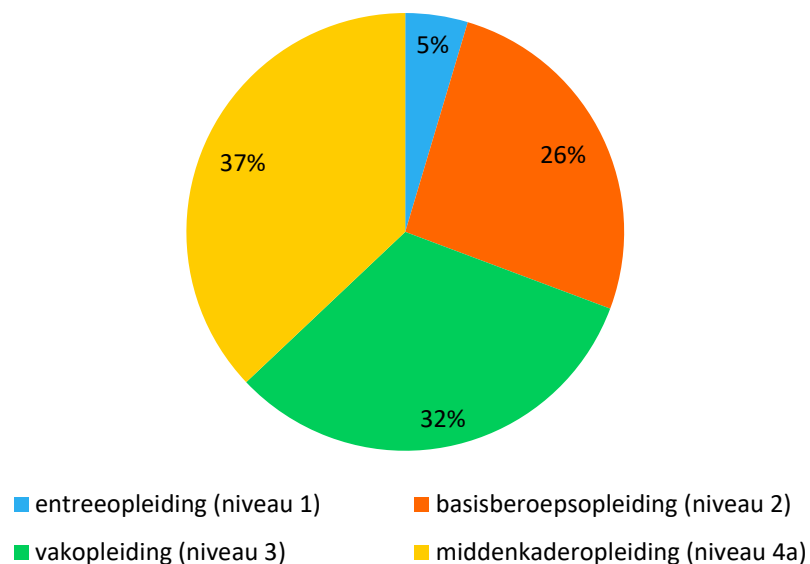
Figuur 2.9 Verdeling van het aantal geslaagden in het mbo naar sector, schooljaar 2015-2016, percentage

bron: CBS Statline

Bijna 4 op de 10 mbo-geslaagden heeft een middenkaderopleiding (niveau 4a) voltooid (figuur 2.10). De verdeling van geslaagden naar niveau is in de arbeidsmarktregio Gorinchem vergelijkbaar met het gemiddelde van Zuid-Holland.

Figuur 2.10 Mbo-geslaagden naar niveau in arbeidsmarktregio Gorinchem, schooljaar 2015-2016, percentage

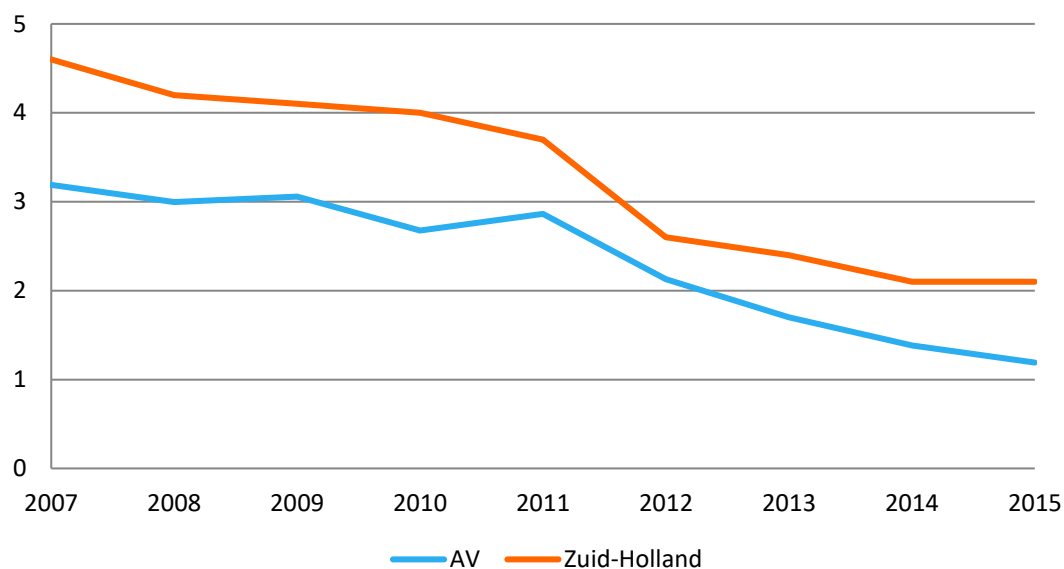
bron: CBS Statline

2.3 Voortijdige schoolverlaters

Het aantal voortijdige schoolverlaters is in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden in de periode 2007-2015 sterk afgenomen: van 321 naar 127. Het betreft vooral jongeren op het mbo. De sterk dalende lijn zien we ook in de rest van Zuid-Holland. In 2015 is het percentage voortijdige schoolverlaters in de regio (ruim 1%) lager dan in Zuid-Holland (ongeveer 2%).

De daling is het gevolg van maatregelen om het schoolverzuim onder jongeren terug te dringen. Doordat meer jongeren met succes hun opleiding afronden, kunnen zij een betere start op de arbeidsmarkt maken: daar profiteren jongeren zelf van, maar ook de samenleving als geheel (publiekperspectief.nl).

Figuur 2.11 Ontwikkeling aantal voortijdige schoolverlaters ten opzichte van het totaal aantal leerlingen/studenten in het voortgezet onderwijs en mbo, 2007-2015, percentage

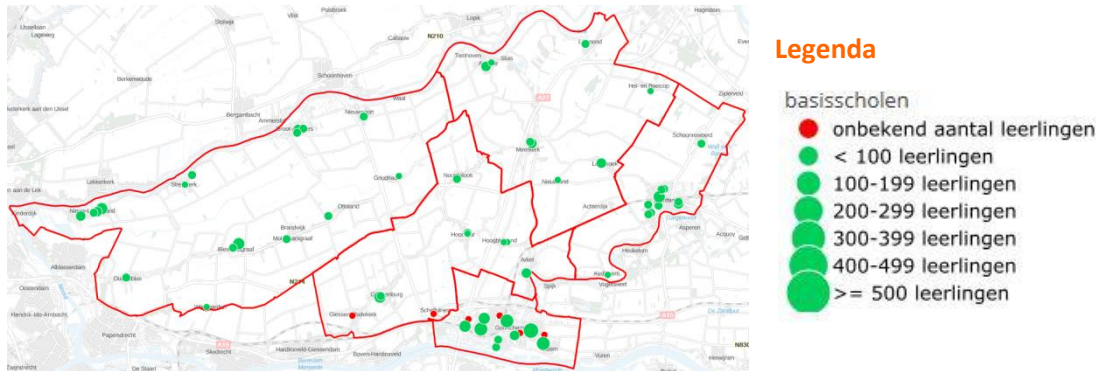

bron: Databank-ZH, Ministerie OCW

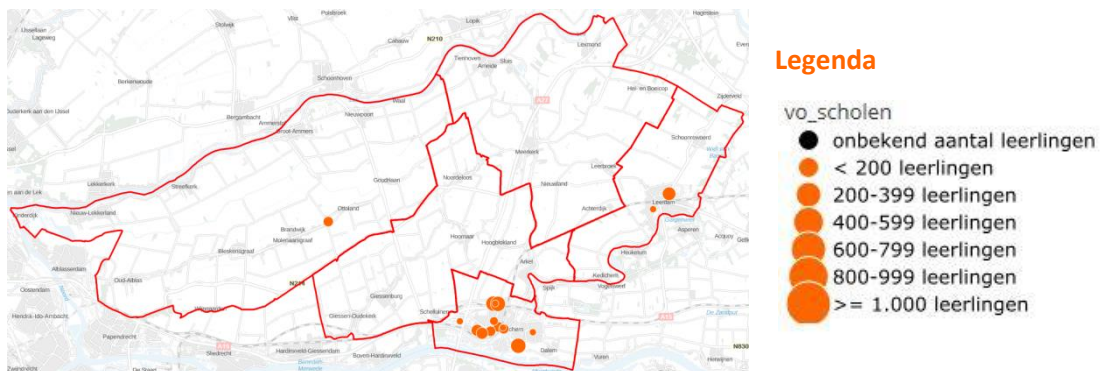
2.4 Locaties onderwijsvoorzieningen

De figuren 2.12a tot en met 2.12c geven de locaties van scholen voor basisonderwijs, voortgezet onderwijs en mbo in de regio weer. In de gemeenten Giessenlanden en Zederik zijn er geen scholen voor voortgezet onderwijs of mbo.

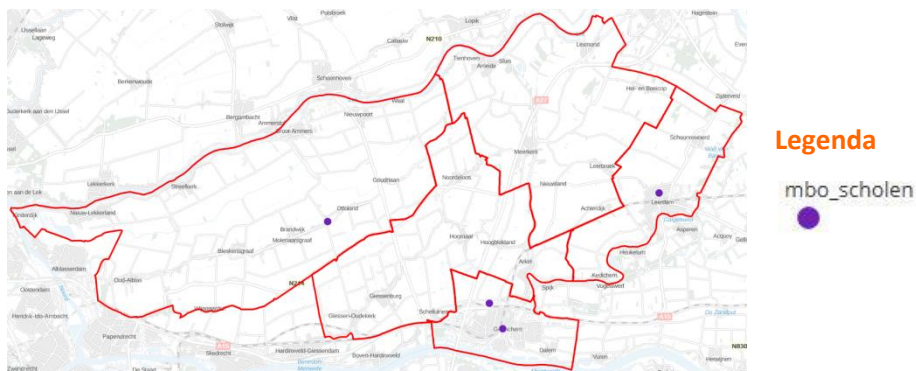
Figuur 2.12a Basisscholen

Figuur 2.12b Scholen voortgezet onderwijs

Figuur 2.12c Mbo-scholen

bron: [Data-adviesbureau Tympaan](#)

De scholen voor voortgezet onderwijs en mbo in de regio zijn goed bereikbaar met het openbaar vervoer.

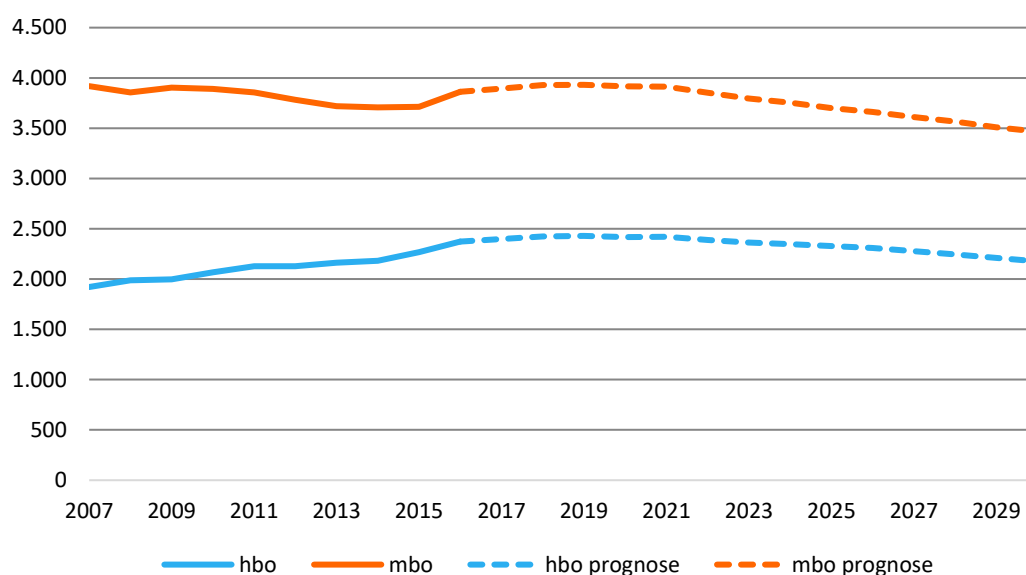
[Bereikbaarheid onderwijsvoorzieningen met het OV](#)

2.5 Prognose studenten

Op grond van de regionale bevolkingsontwikkeling is een prognose gemaakt van het aantal studenten voor het mbo en het hbo.¹⁶ Voor wo is geen goede prognose te maken. De regionale bevolkingsontwikkeling is namelijk geen goede voorspeller van het toekomstig aantal studenten, omdat studenten niet alleen afkomstig zijn uit de regio, maar uit heel Nederland en uit het buitenland.

In schooljaar 2016-2017 zijn er ten opzichte van schooljaar 2007-2008 minder studenten in het mbo en meer studenten in het hbo. Vanaf schooljaar 2017-2018 neemt het aantal mbo- en hbo-studenten aanvankelijk toe, maar vanaf schooljaar 2020-2021 is er sprake van een structurele daling. In schooljaar 2030-2031 zijn er ruim 10% minder mbo-studenten dan in schooljaar 2016-2017 en ruim 8% minder hbo-studenten (figuur 2.13).

Figuur 2.13 **Ontwikkeling studenten in het mbo en hbo in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2017-2030, absoluut**

bron: Ministerie OCW, provincie Zuid-Holland

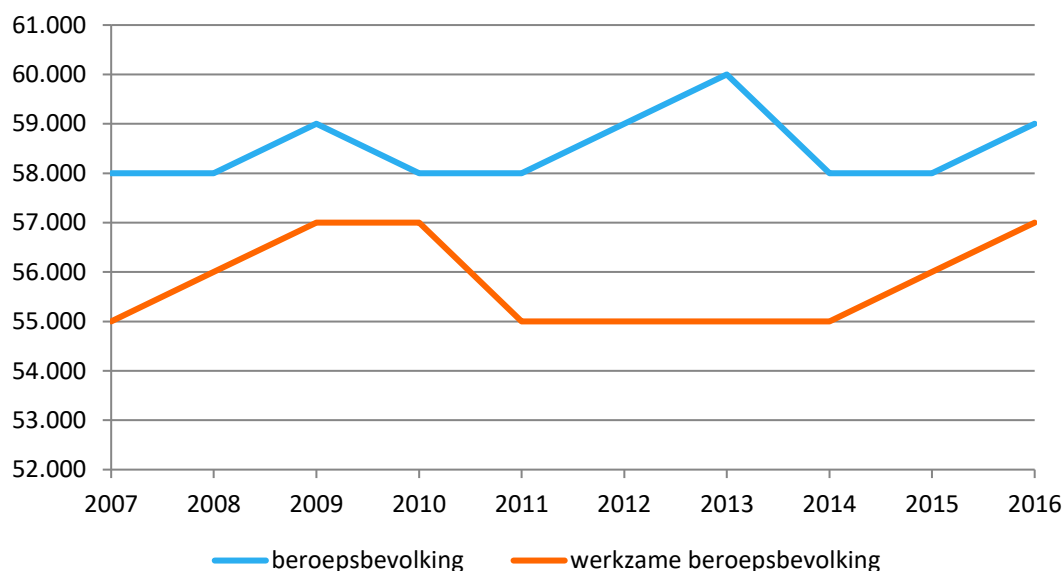
¹⁶ Er wordt dus geen rekening gehouden met andere (beleidsmatige) ontwikkelingen.

3 Arbeidsmarkt en economie

3.1 Arbeidsparticipatie

De beroepsbevolking bestaat uit personen van 15 tot 75 jaar die of betaald werk hebben (werkzame beroepsbevolking) of recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking). In de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden behoren in 2016 zo'n 59.000 personen tot de beroepsbevolking (figuur 3.1). De beroepsbevolking fluctueert in de periode 2007-2016 en is over het geheel met bijna 2% toegenomen. Circa 57.000 personen behoren in 2016 tot de werkzame beroepsbevolking. Dit is bijna 4% hoger dan in 2007, maar het aantal fluctueert wel in de periode 2007-2016.

Figuur 3.1 Ontwikkeling beroepsbevolking en werkzame beroepsbevolking in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2007-2016, absoluut*

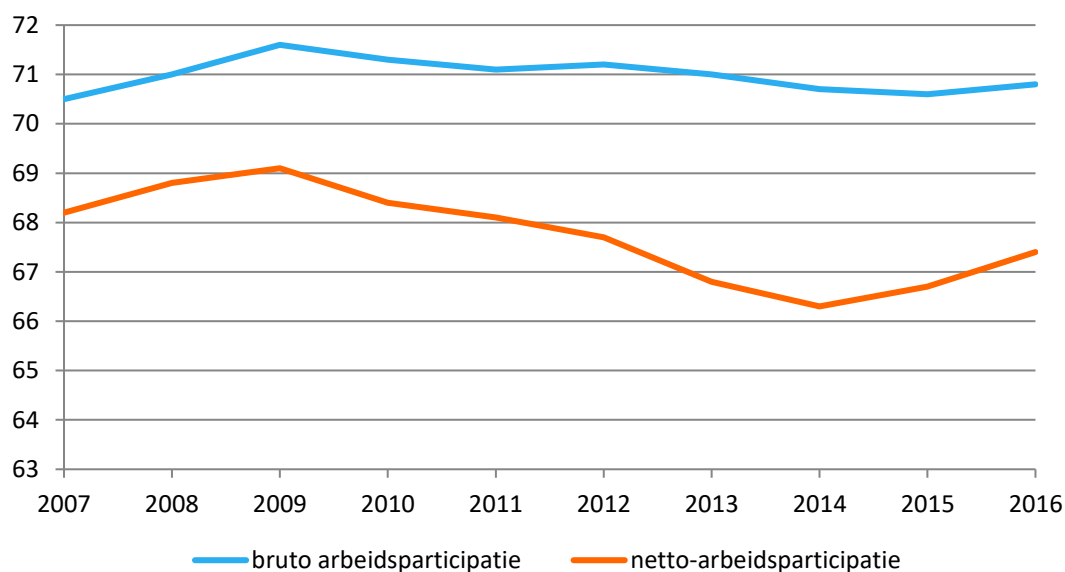

*Het CBS rondt de cijfers af op duizendtallen. Daarom kunnen in de figuur alleen de afgeronde duizendtallen worden weergegeven.

bron: CBS Statline

In 2016 behoort bijna 71% van alle personen van 15-74 jaar tot de beroepsbevolking. Dit percentage wordt aangeduid met de term 'bruto arbeidsparticipatie'. In Zuid-Holland is de bruto arbeidsparticipatie 69%, in Nederland 70%. Figuur 3.2 laat de regionale ontwikkeling zien van de bruto arbeidsparticipatie (aandeel werkzame en niet-werkzame beroepsbevolking) en netto arbeidsparticipatie (aandeel werkzame beroepsbevolking).

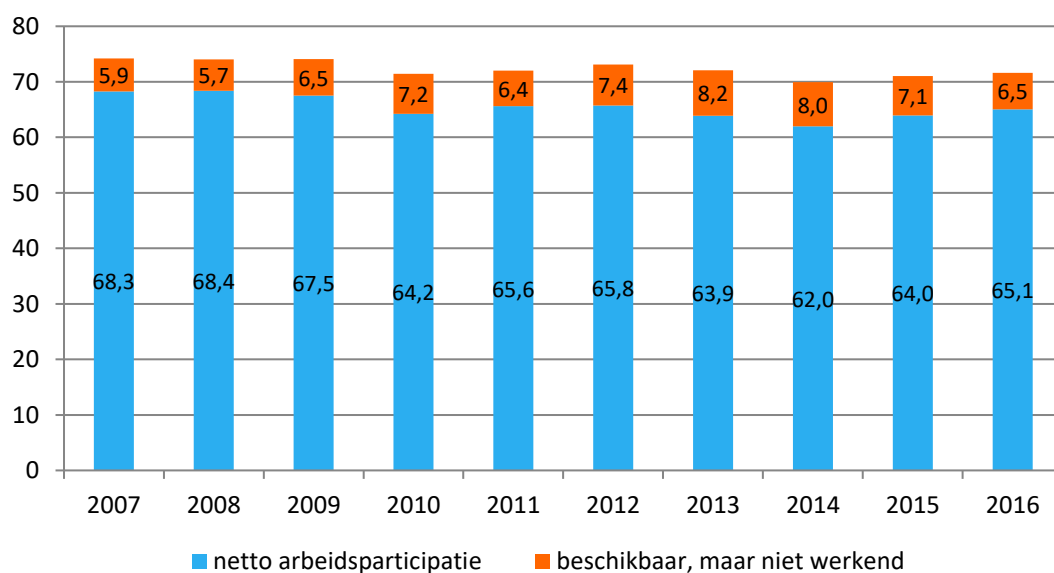
Figuur 3.2 **Ontwikkeling bruto en netto arbeidsparticipatie, 2007-2016, percentage**

bron: CBS Statline

De bruto arbeidsparticipatie verschilt sterk per leeftijdscategorie. Logischerwijs is slechts een deel van de 15-24-jarigen beschikbaar voor de arbeidsmarkt vanwege het volgen van onderwijs. Ditzelfde geldt voor de 65-plussers vanwege pensionering. Van de 25-44-jarigen is in 2016 88,5% beschikbaar voor werk, van de 45-75-jarigen is dat ongeveer 59,5%. Figuur 3.3 laat de ontwikkeling van arbeidsparticipatie zien van de groep 15-24-jarigen. De gehele kolom geeft het percentage bruto arbeidsparticipatie weer (dus 71,6% in 2016).

Figuur 3.3 **Ontwikkeling arbeidsparticipatie van 15-24-jarigen, 2007-2016, percentage**

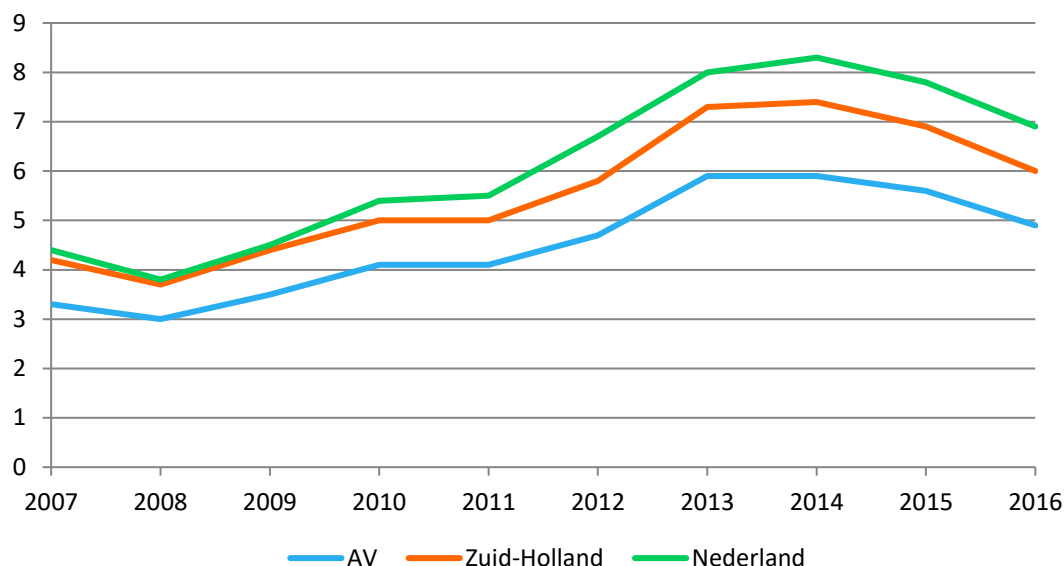

bron: CBS Statline

3.2 Werkloosheid

Het werkloosheidspercentage geeft het gedeelte van de beroepsbevolking weer dat zonder werk is en recent naar werk heeft gezocht.

Figuur 3.4 **Ontwikkeling werkloosheid, 2007-2016, percentage**

bron: CBS Statline

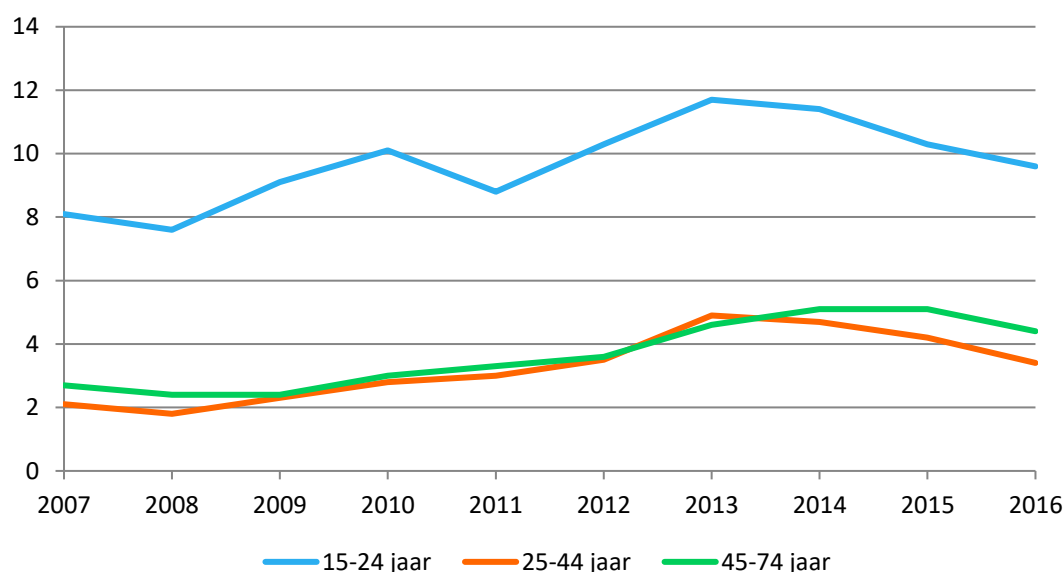
Het werkloosheidspercentage ligt in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden gedurende de gehele periode 2007-2016 onder het percentage van Zuid-Holland en dat van Nederland. In de periode 2008 tot en met 2013 zien we een sterke stijging, vanaf 2014 neemt het werkloosheidspercentage af. Deze ontwikkeling volgt de provinciale en landelijke trend.

In 2016 is 4,9% van de beroepsbevolking in de regio werkloos. Dit is minder dan in Zuid-Holland (6,0%) en in Nederland (6,9%). Leerdam en Gorinchem hebben in 2016 binnen de regio de hoogste werkloosheidspercentages (respectievelijk 6 en 5,8%). De percentages voor de andere gemeenten variëren van 3,8 tot 4,1.

De duidelijke afname van het aantal WW-uitkeringen, het aantal werkzoekenden en de toename van het aantal vacatures in de periode januari – december 2017 is een indicatie dat de werkloosheid in de regio verder daalt ([UWV 2018](#), [UWV 2017 tabellen](#)). Op grond van landelijke ramingen van het CPB kan worden aangenomen dat de daling in 2018 doorzet ([CPB 2017](#)).

De werkloosheid onder jongeren/jongvolwassenen (15-24 jaar) is gedurende de periode 2007-2016 aanzienlijk groter dan in andere leeftijdsklassen. Het werkloosheidspercentage onder jongeren is in 2016 9,6%, onder 25-44-jarigen is dat 3,4% (figuur 3.5).

Figuur 3.5 **Ontwikkeling werkloosheid naar leeftijd in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2007-2016, percentage**

bron: CBS Statline

Er zijn nog geen recentere werkloosheidscijfers beschikbaar naar gemeente en leeftijd voor heel 2017 op jaarbasis. Uit cijfers van het UWV blijkt dat in 2017 in de maanden januari tot en met december gemiddeld 132 jongeren/jongvolwassenen (15-24 jaar) in de gemeenten van de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden geregistreerd staan als werkzoekend. In december 2017 ligt het aantal werkzoekenden ruim 54% lager dan in januari 2017 (werk.nl).

Laagopgeleiden¹⁷ hebben vaker conjunctuurgevoelige banen en flexibele contracten. Toen de werkloosheid tijdens de crisis toenam, steeg deze onder laagopgeleiden sterker dan onder hoogopgeleiden. Met het aantrekken van de economie daalt de werkloosheid onder laagopgeleiden het sterkst¹⁸. Het SCP verwacht in de toekomst dat het voor laagopgeleiden nog lastiger wordt, bijvoorbeeld omdat bij het (eventueel) verdwijnen van 'middenbanen' middelbaar opgeleiden uitwijken naar lager geschoold werk. Ook van de middelbaar opgeleiden verwacht het SCP dat ze het moeilijker gaan krijgen. Cijfers laten zien dat de werkloosheidspercentages van de middelbaar opgeleiden steeds meer gaan lijken op die van de laagopgeleiden¹⁹.

In de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden is het percentage laagopgeleiden in de beroepsbevolking hoger dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland en het percentage hoogopgeleiden lager. In de periode 2007-2017 neemt het aandeel laagopgeleiden in de beroepsbevolking af (van bijna 30 naar bijna 26%), terwijl het aandeel middelbaar opgelei-

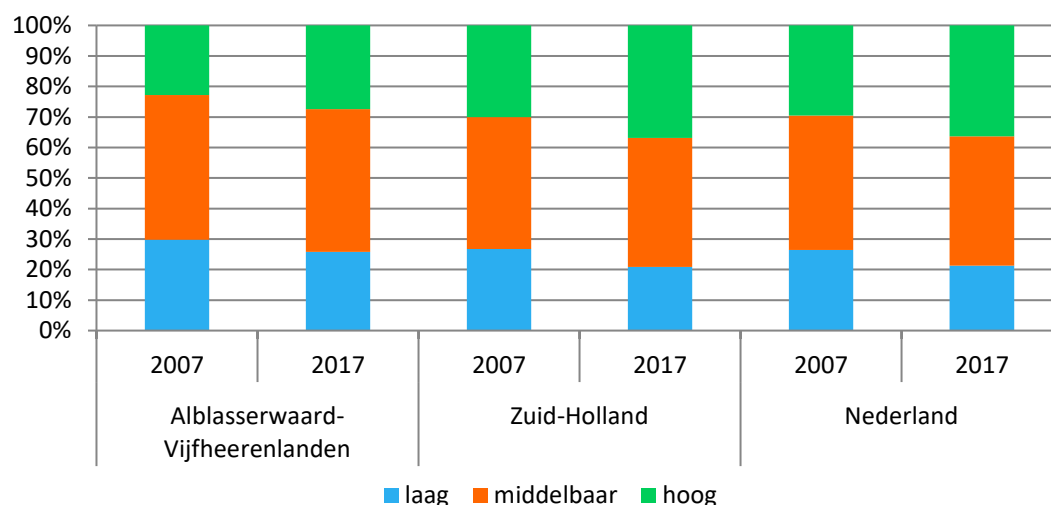
¹⁷ Laag: basisonderwijs, onderbouw voortgezet onderwijs, mbo1. Middelbaar: bovenbouw havo/vwo, mbo2-4. Hoog: hbo, wo.

¹⁸ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/29/werkloosheid-daalt-sterker-onder-laagopgeleiden>

¹⁹ Graaf-Zijl M. de, Josten E. Boeters S. Eggink E, Bolhaar J., Ooms I., Ouden A. den, Woittiez I. De onderkant van de arbeidsmarkt in 2025. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2015.

den vrijwel gelijk blijft (circa 47%), en het aandeel hoogopgeleiden toeneemt (van bijna 23 naar ruim 27%). (figuur 3.6).

Figuur 3.6 Opbouw beroepsbevolking naar opleidingsniveau* 2007-2017, percentage

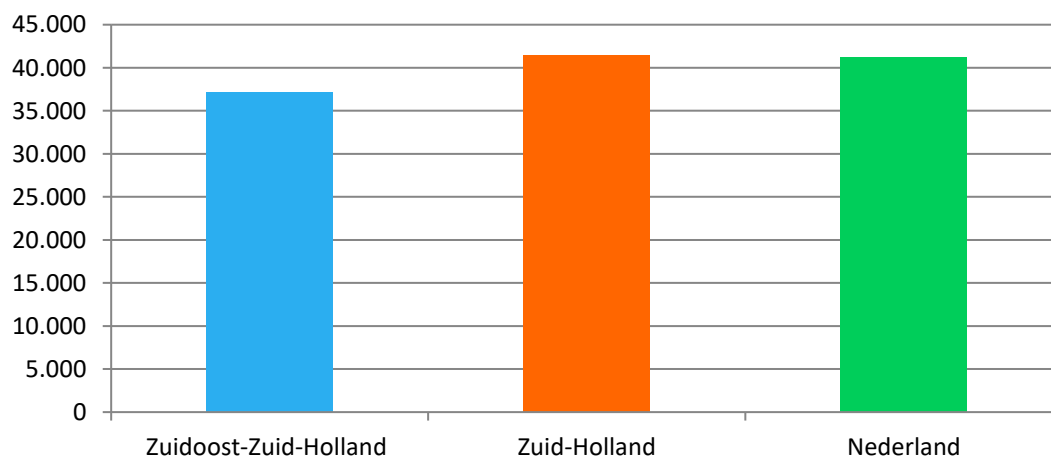
*Laag: basisonderwijs, onderbouw voortgezet onderwijs, mbo1. Middelbaar: bovenbouw havo/vwo, mbo2-4. Hoog: hbo, wo.
bron: CBS Statline

3.3 Economie

Cijfers over economie zijn deels alleen beschikbaar op het niveau van COROP-regio's. Drechtsteden maakt deel uit van de COROP-regio Zuidoost-Zuid-Holland. Deze bestaat uit de volgende gemeenten: Alblasserdam, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Sliedrecht, Zederik en Zwijndrecht.

De COROP-regio Zuidoost-Zuid-Holland (COROP) draagt ongeveer 2% bij aan het totale Bruto Binnenlands Product (BBP) en ongeveer 10% aan het Zuid-Hollandse Bruto Regionaal Product (BRP). Het BRP per inwoner is lager dan in Zuid-Holland en in Nederland (figuur 3.7). Een lager BRP per inwoner dan gemiddeld komt vaak doordat relatief veel inwoners buiten de regio werken en daar bijdragen aan het BRP.

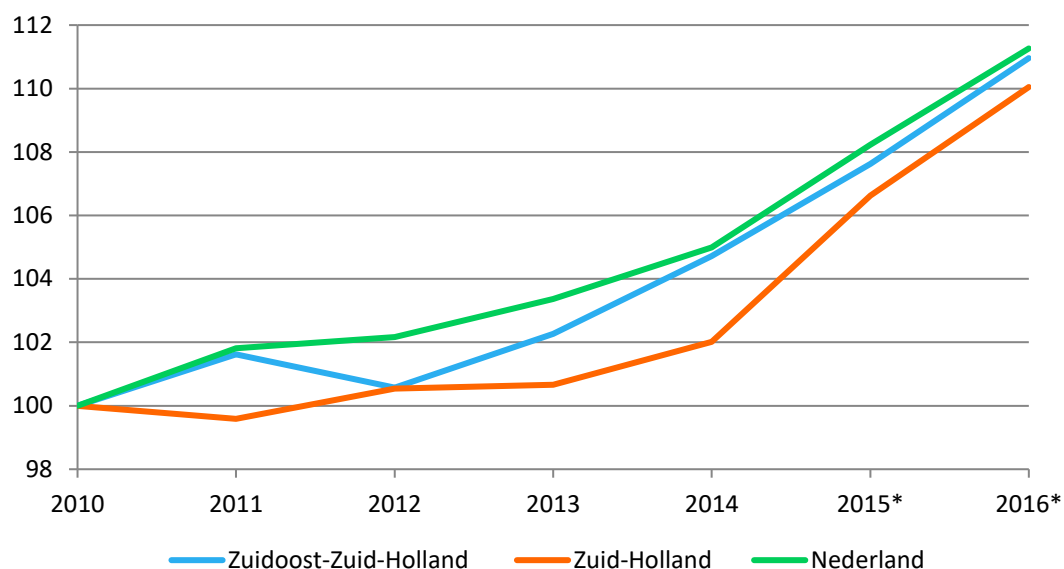
Figuur 3.7 BRP/BBP per inwoner in euro's, 2016

bron: CBS Statline

In de afgelopen zes jaar is het BRP in de COROP-regio Zuidoost-Zuid-Holland gestegen. De relatieve stijging is ongeveer gelijk aan die van Nederland als geheel en iets groter dan die van Zuid-Holland (figuur 3.8).

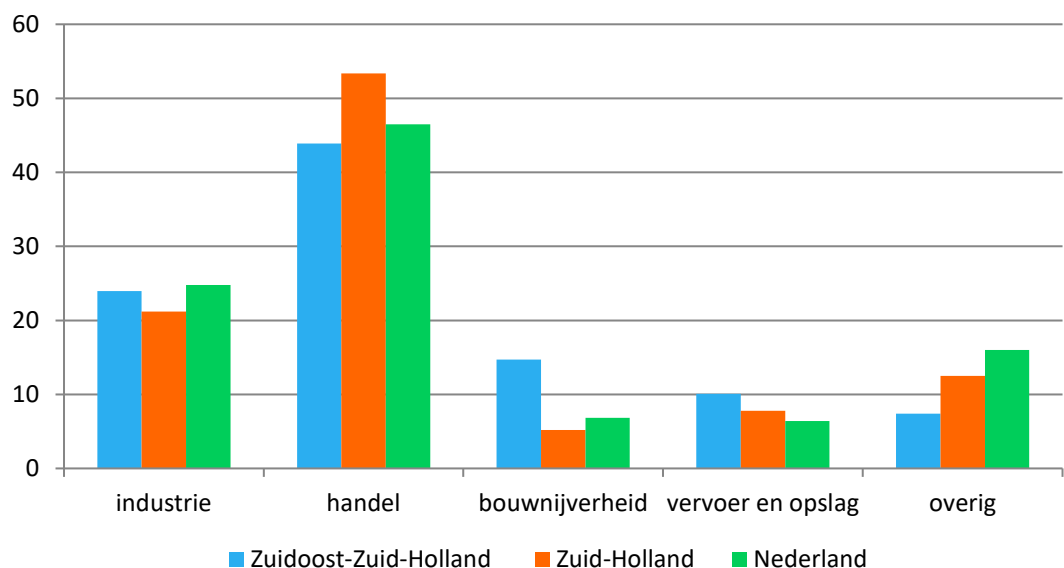
Figuur 3.8 **Ontwikkeling BRP en BBP, 2010-2016, index**

bron: CBS Statline

In de COROP-regio Zuidoost-Zuid-Holland hebben de sectoren bouwnijverheid en vervoer en opslag een groter aandeel in de omzet dan gemiddeld in Nederland en Zuid-Holland, het aandeel industrie is in de regio vergelijkbaar met het aandeel in heel Nederland, maar is groter dan het aandeel in Zuid-Holland (figuur 3.9).

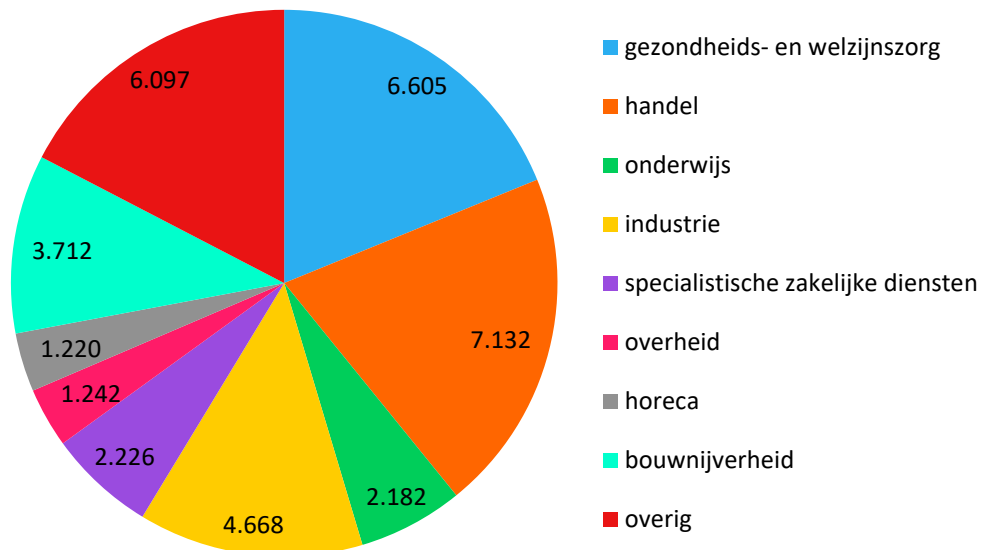
Figuur 3.9 **Relatieve omzet van verschillende sectoren (SBI), 2016, percentage**

bron: CBS Statline

De meeste werkgelegenheid is te vinden in de sectoren handel en gezondheids- en welzijnszorg (figuur 3.10).

Figuur 3.10 Aantal personen werkzaam per sector in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (SBI), 2015, absoluut

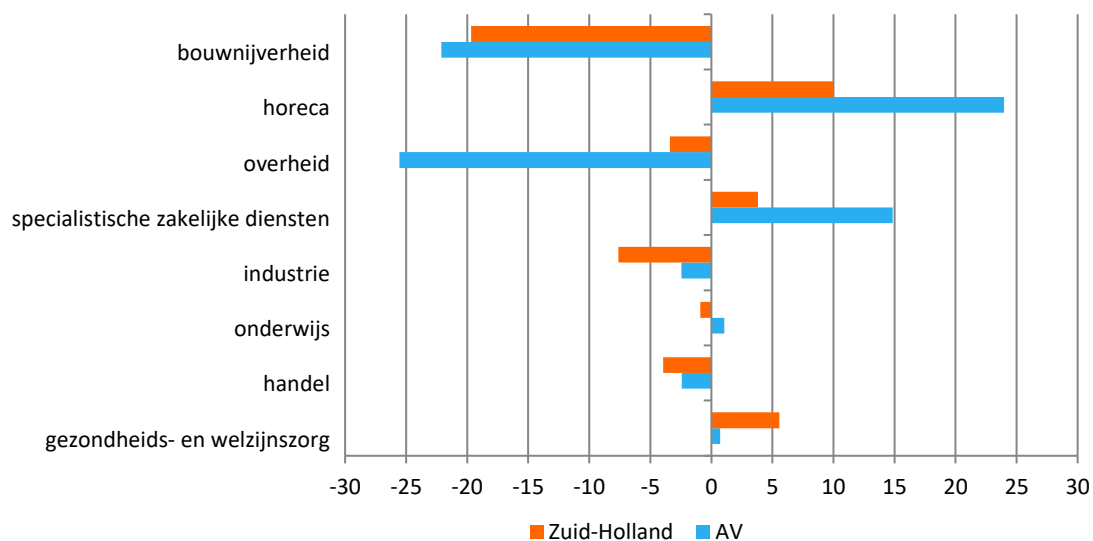
bron: Bedrijvenregister Zuid-Holland

Sinds 2007 is de werkgelegenheid het meest gegroeid in de horeca en het meest afgenomen bij de overheid en bouwnijverheid (figuur 3.11).

Het UWV verwacht dat landelijk het aantal banen procentueel de komende tijd waarschijnlijk het sterkst groeit in de deelsectoren kinderopvang en peuterspeelzaalwerk, thuiszorg en de overige gezondheidszorg (vooral huisartsenpraktijken en gezondheidscentra). Dit is onder meer het gevolg van de vergrijzing, maar ook van de economische groei, nieuwe behandelmethoden, het schrappen van bezuinigingen en het beschikbaar stellen van extra financiering, onder meer voor verpleeghuiszorg.²⁰

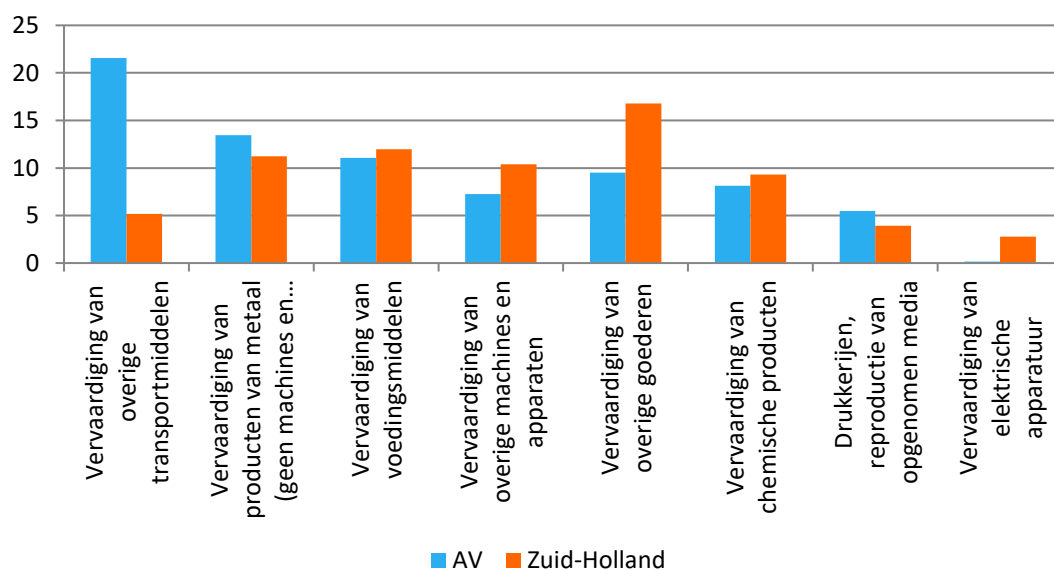
²⁰ Brakel K. van, Hilbers P en Vries M de (red.). UWV Arbeidsmarktprognose 2017-2018. Amsterdam: UWV, 2017.

Figuur 3.11 Ontwikkeling werkgelegenheid per sector (SBI), 2007-2015, percentage

bron: Bedrijvenregister Zuid-Holland

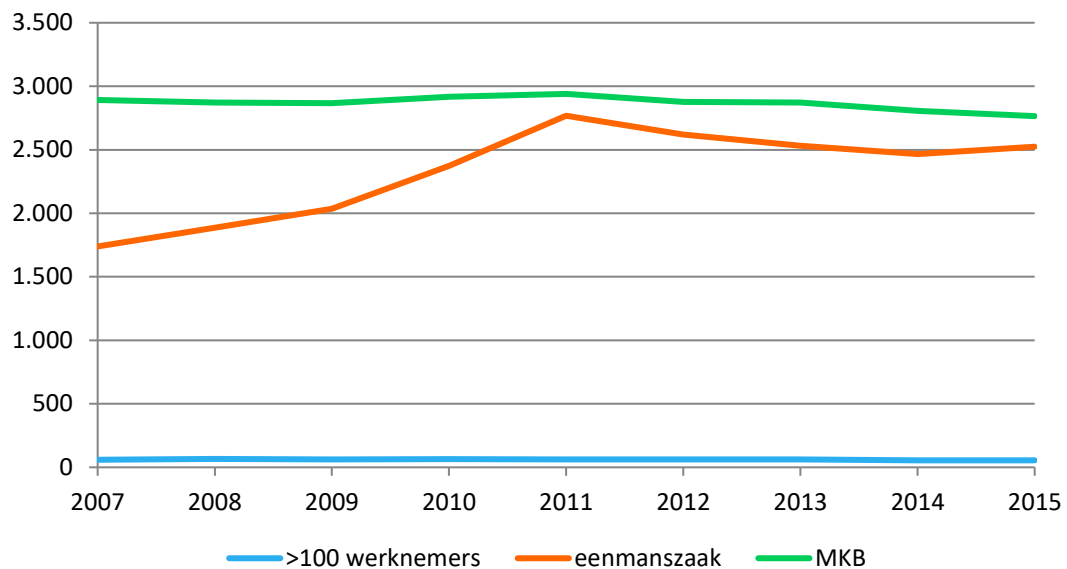
Figuur 3.12 Aandeel werkgelegenheid van de grootste industrieën (SBI 2) binnen de industrie (SBI 1), 2015, percentage

bron: Bedrijvenregister Zuid-Holland

Het aantal eenmanszaken en MKB-bedrijven (minder dan 100 werknemers) neemt vanaf 2011 af, het aantal bedrijven met meer dan 100 werknemers blijft nagenoeg gelijk (figuur 3.13). Er is geen duidelijke verklaring voor de ontwikkeling van het aantal eenmanszaken.

Figuur 3.13 Ontwikkeling aantal bedrijven* naar aantal werknemers, 2007-2015, absoluut

*Dit is exclusief lege bv's.

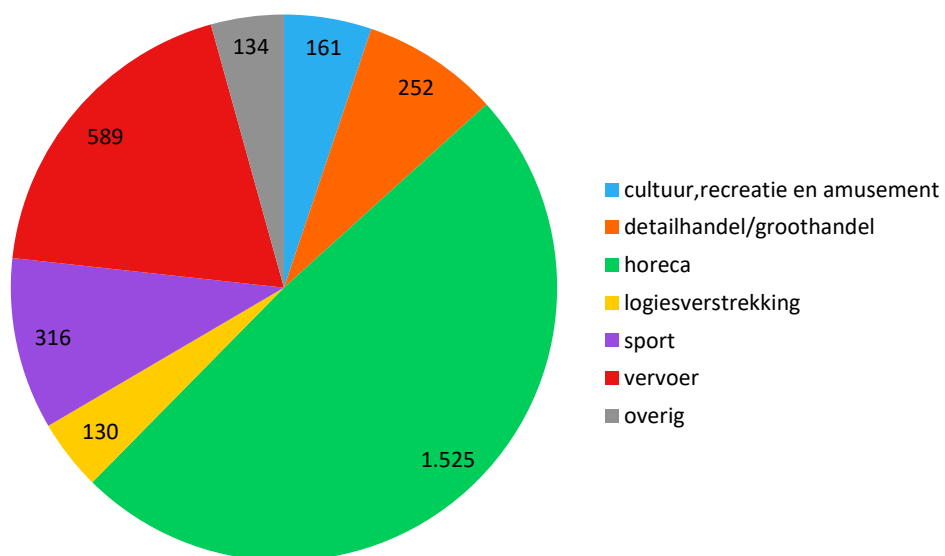
bron: Bedrijvenregister Zuid-Holland

3.4 Recreatie en toerisme

3.4.1 Werkgelegenheid

In 2017 telt de regio Alblasterwaard-Vijfheerenlanden ruim 3.100 werknemers in de sector recreatie en toerisme. De meerderheid werkt in de horeca (ruim 49%). Het kleinste aandeel werkt in de logiesverstreking (ruim 4%; figuur 3.14).

Figuur 3.14 Aantal personen werkzaam per deelsector recreatie en toerisme (SBI) in de regio Alblasterwaard-Vijfheerenlanden, 2017, absoluut*

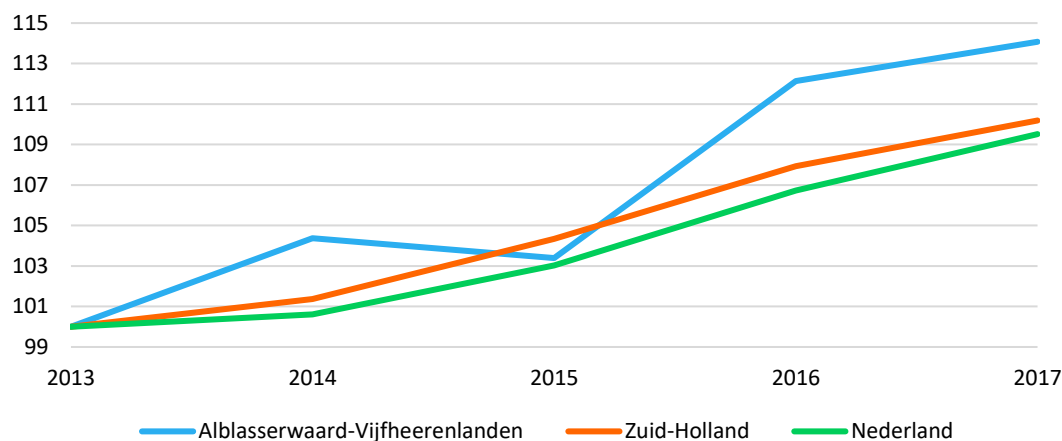

*Dit is exclusief uitzendkrachten.

bron: Bedrijvenregister Zuid-Holland

Het aantal banen in de sector recreatie en toerisme is in 2017 toegenomen met zo'n 14% ten opzichte van 2013. Dit is sterker dan de stijging in Zuid-Holland en Nederland (beiden circa 10%; figuur 3.15). Binnen de gemeenten van de regio varieert de groei in werkgelegenheid tussen bijna 10% in Leerdam en bijna 24% in Zederik.

Figuur 3.15 Ontwikkeling van het aantal banen in de sector recreatie & toerisme, 2013-2017, index*

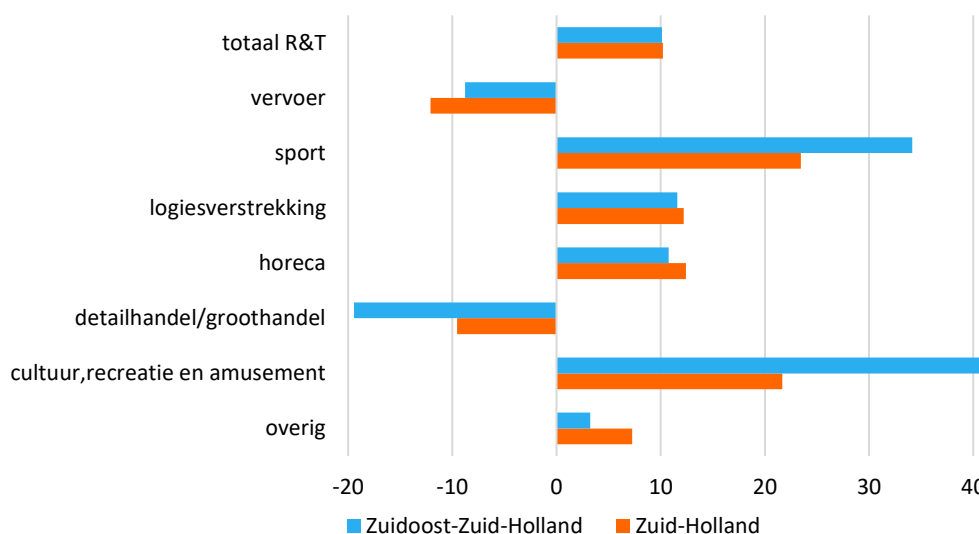

*Het aantal banen heeft betrekking op het totaal aantal fulltimers, parttimers en uitzendkrachten.

bron: LISA, 2013-2017

Cijfers over de ontwikkeling van werkgelegenheid en vestigingen in de deelsectoren van recreatie en toerisme zijn deels alleen beschikbaar op het niveau van COROP-regio's. De regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden maakt deel uit van de regio Zuidoost-Zuid-Holland. Hiertoe behoren de gemeenten: Alblasserdam, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Sliedrecht, Zederik en Zwijndrecht.

Figuur 3.16 Ontwikkeling werkgelegenheid per deelsector recreatie en toerisme (SBI) in de COROP-regio Zuidoost-Zuid-Holland, 2013-2017, percentage

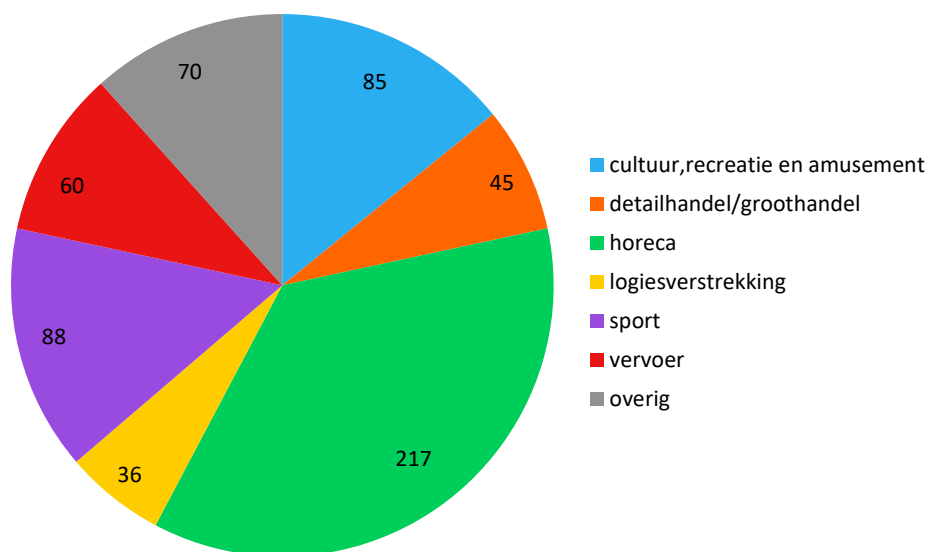
bron: LISA, 2013, 2017

Sinds 2013 is in 2017 de werkgelegenheid in recreatie en toerisme het meest gegroeid in de sector cultuur, recreatie en amusement met ruim 43%. Werkgelegenheid is het meest afgenomen in de sector detailhandel/groothandel met ruim 19%; sterker dan de afname in Zuid-Holland (bijna 10%; figuur 3.16).

3.4.2 Vestigingen

De regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden heeft in 2017 ruim 600 vestigingen die tot de sector recreatie en toerisme behoren. De meerderheid van de vestigingen behoren tot de horeca (ruim 36%) en de kleinste aandeel tot de logiesverstreking (bijna 6%; figuur 3.17).

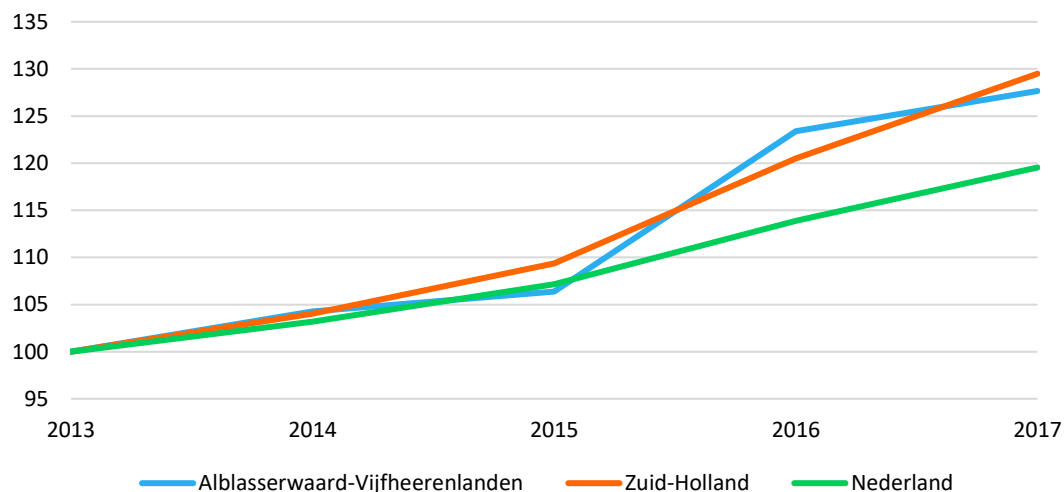
Figuur 3.17 Aantal vestigingen per deelsector recreatie en toerisme (SBI) in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2017, absoluut

bron: Bedrijvenregister Zuid-Holland

Het aantal vestigingen binnen recreatie en toerisme stijgt in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden tussen 2013 en 2017 met bijna 28%. Dit is minder sterk dan in Zuid-Holland (ruim 29%) en sterker dan Nederland (ruim 20%). De groei van vestigingen binnen de afzonderlijke gemeenten in de regio loopt van zo'n 20 in Gorinchem tot circa 40% in Ze-derik.

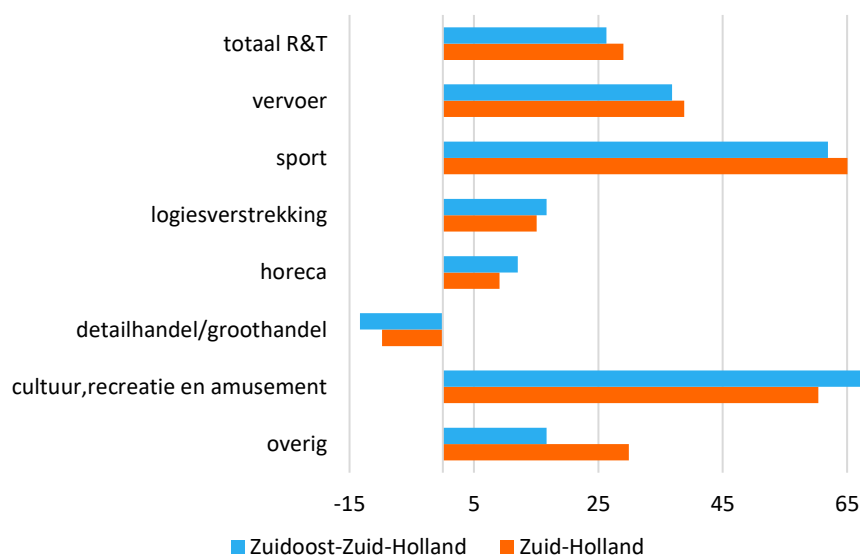
Figuur 3.18 Ontwikkeling van het aantal vestigingen in de sector recreatie & toerisme, 2013-2017

bron: LISA, 2013-2017

Sinds 2013 is in 2017 het aantal vestigingen binnen de deelsector cultuur, recreatie en amusement in de regio Zuidoost-Zuid-Holland het meest gegroeid (ruim 73%). Het aandeel vestigingen in de detailhandel/groothandel is het meest afgenomen met ruim 13% (figuur 3.19).

Figuur 3.19 Ontwikkeling van het aantal vestigingen per deelsector recreatie en toerisme (SBI) in de COROP-regio Zuidoost-Zuid-Holland, 2013-2017, percentage

bron: LISA, 2013, 2017

3.5 Locaties van toeristische verblijfsvoorzieningen

Figuur 3.20 geeft de locaties van toeristische verblijfsvoorzieningen in de regio weer. Er zijn in de regio geen bungalowparken.

Figuur 3.20 Locaties van toeristische verblijfvoorzieningen

bron: [Data-adviesbureau Tympaan](#)

De hotels in de regio zijn goed bereikbaar met het openbaar vervoer. De bereikbaarheid van een aantal campings is minder goed.

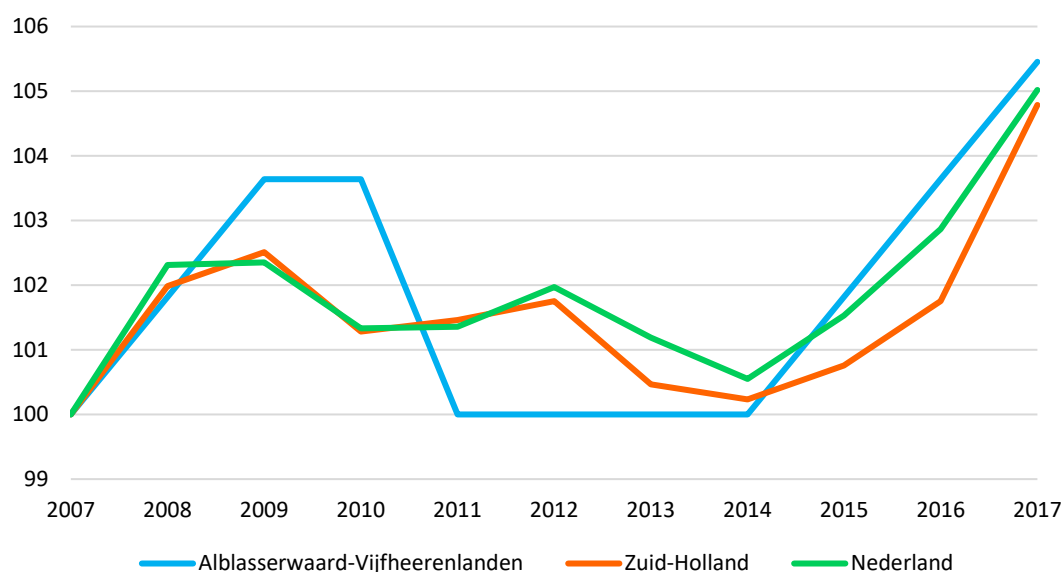
[Bereikbaarheid toeristische verblijfsvoorzieningen met het OV](#)

4 Inkomen en vermogen²¹

4.1 Inkomstenbronnen

Vanaf 2014 neemt de werkzame beroepsbevolking in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden toe. Deze trend zien we ook in Zuid-Holland en Nederland. Opvallend is de piek die zich in 2017 voordoet (figuur 4.1). Deze is het gevolg van het feit dat de arbeidsmarkt in 2016 in verschillende opzichten de economische crisis te boven was.²²

Figuur 4.1 Ontwikkeling werkzame beroepsbevolking, 2007-2017, index

bron: CBS Statline

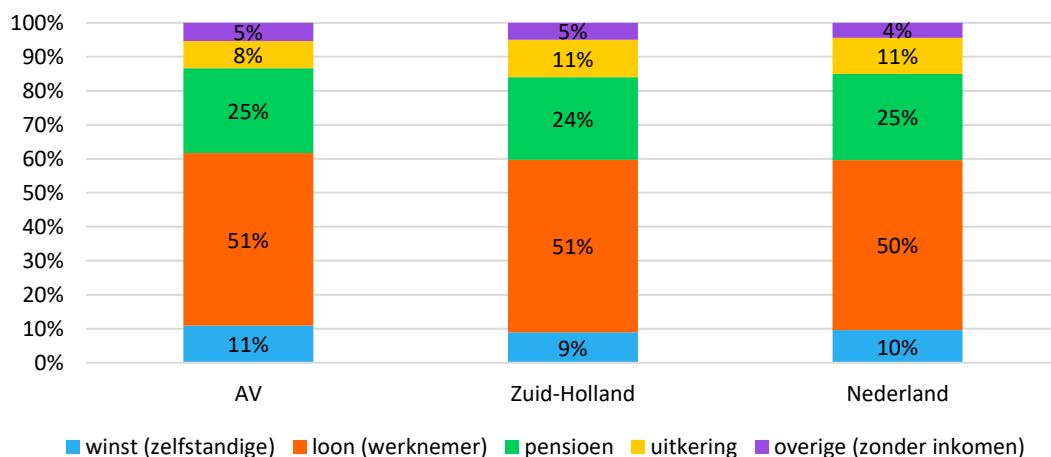
Ongeveer 62% van alle volwassenen in de regio waarvan het inkomen bekend is, voorziet in zijn eigen inkomen. Zo'n 25% krijgt pensioen. De rest heeft ontvang een uitkering of heeft geen inkomen²³ (figuur 4.2).

²¹ In dit hoofdstuk gaat het over huishoudens exclusief studentenhuishoudens en huishoudens in instellingen, tenzij in de tekst anders wordt vermeld. Bij de indeling in de verschillende leeftijdsklassen geldt de leeftijd van de hoofdbewoner van het huishouden.

²² Centraal Bureau voor de Statistiek. Arbeidsmarkt in cijfers 2016. Den Haag/Heerlen: CBS 2017.

²³ Hierbij gaat het om personen zonder eigen inkomen of met uitsluitend inkomen uit vermogen, huursubsidie of huurtoeslag, of kinderbijslag.

Figuur 4.2 Personen naar belangrijkste inkomstenbron, 2015, percentage*

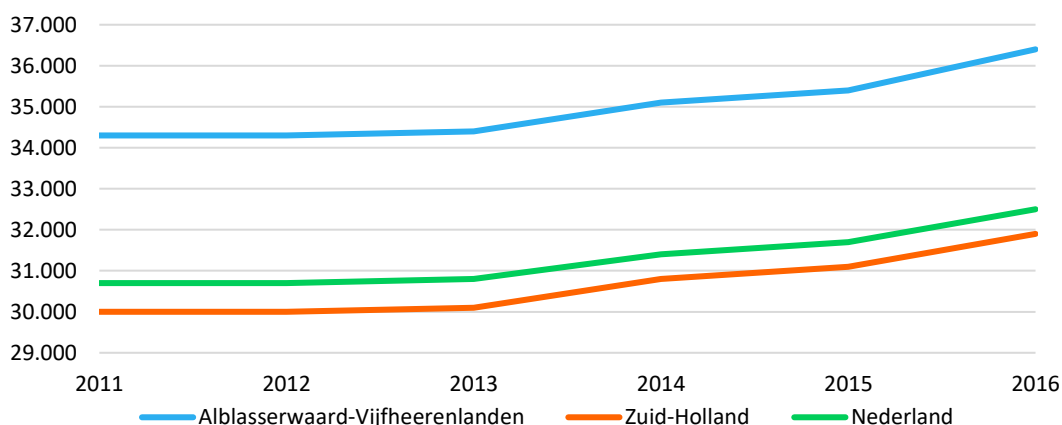
*Dit is exclusief kinderen en studenten.
bron: CBS Statline

4.2 Inkomens

In deze paragraaf worden gegevens gepresenteerd over het mediane besteedbare inkomen. Dit betreft de middelste waarde van de inkomensverdeling, dat wil zeggen dat 50% van inkomens onder en 50% van de inkomens boven deze waarde ligt. Er is in deze rapportage voor het mediane in plaats van het gemiddelde inkomen gekozen, omdat de gemiddelde waarde sterk wordt beïnvloed door lage en/of hoge 'uitschieters' in waarden.

Het mediane besteedbare inkomen²⁴ van Alblasserwaard-Vijfheerenlanden is hoger dan dat van Zuid-Holland en Nederland (figuur 4.3).

Figuur 4.3 Ontwikkeling besteedbaar inkomen van huishoudens, 2011-2016, median*

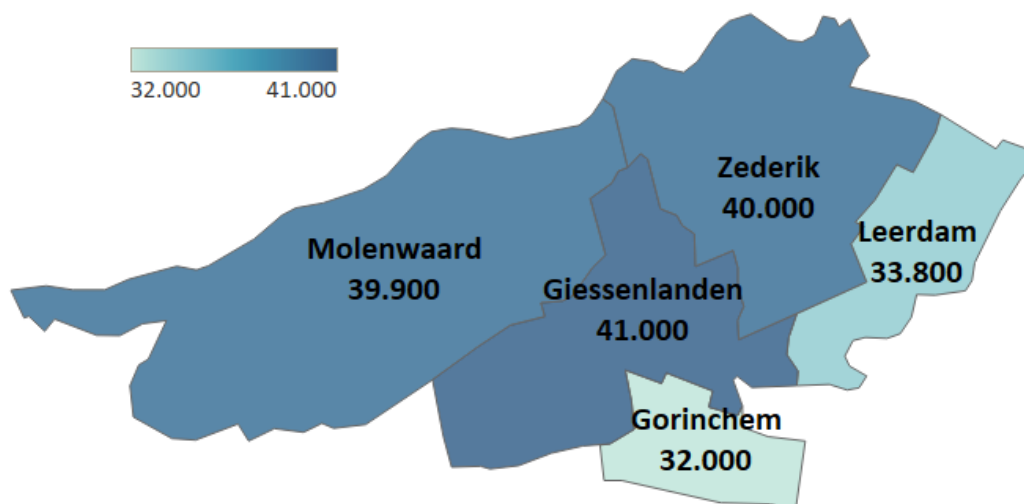

*Dit is inclusief studenten.
bron: CBS Microdata, bewerking Data-adviesbureau Tynpaan

²⁴ Het besteedbaar inkomen is het nettobedrag dat een huishouden op jaarbasis te besteden heeft. Dit bestaat in grote lijnen uit het bruto inkomen verminderd met afgedragen premies en belastingen.

Tussen gemeenten in de regio bestaan grote verschillen. Zo ligt het mediane besteedbare inkomen van Gorinchem onder het Nederlandse mediane besteedbare inkomen, terwijl dat van de omliggende gemeenten er ruim boven ligt. Het mediane besteedbare inkomen van Gorinchem en Leerdam ligt in 2015 onder dat van de regio (figuur 4.4).

Figuur 4.4 Besteedbaar inkomen per huishouden, 2015, mediaan*

*Dit is inclusief studenten
bron: CBS Statline

De mediane besteedbare inkomens zijn, met uitzondering van WW-uitkering, voor alle soorten inkomstenbronnen toegenomen. Zelfstandigen hebben het hoogste inkomen. Het inkomen van zelfstandigen is het minst gestegen in de afgelopen jaren, terwijl het inkomen van mensen met een WW-uitkering licht is gedaald (tabel 4.1).

Tabel 4.1 Besteedbaar inkomen naar belangrijkste inkomstenbron in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2011, 2016, mediaan

	2011	2016	groei
loon*	41.500	46.800	12,8%
zelfstandige	51.300	53.000	3,3%
ww-uitkering	22.700	22.600	-0,4%
bijstand of andere sociale voorziening	13.200	14.500	9,8%
pensioen	23.400	25.200	7,7%
arbeidsongeschiktheidsuitkering	21.800	22.100	1,4%
totaal**	34.300	36.400	6,1%

*Dit is inclusief loon directeur-groootaandeelhouder.

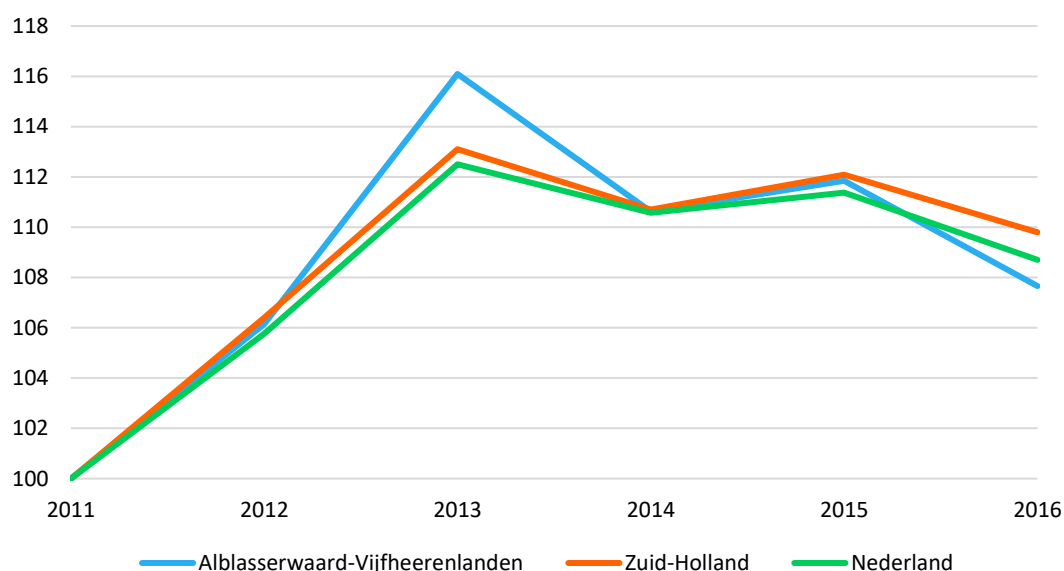
**Het totaal is ook inclusief studenten en overige inkomens.

bron: CBS Microdata, bewerking Data-adviesbureau Tympan

Het aantal huishoudens met een laag inkomen (<120% van de lage-inkomensgrens²⁵) is in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden in de periode 2011-2013 sterker gestegen dan in Zuid-Holland en Nederland. Tussen 2015 en 2016 is er sprake van een iets sterkere daling dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland (figuur 4.5).

In 2016 zijn er in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden in totaal ongeveer 6.050 huishoudens met een inkomen <120% van de lage-inkomensgrens. Hiervan heeft ruim 57% (3.460) een inkomen van minder dan 100% van de lage-inkomensgrens. Bij de lage-inkomensgrens wordt er rekening gehouden met de huishoudsamenstelling. Zo ligt de grens rond de € 1.000 per maand voor een alleenstaande en op ruim € 1.900 per maand voor een gezin met kinderen.

Figuur 4.5 **Ontwikkeling van het aantal huishoudens met een inkomen van <120% van lage-inkomensgrens, 2011-2016, index**

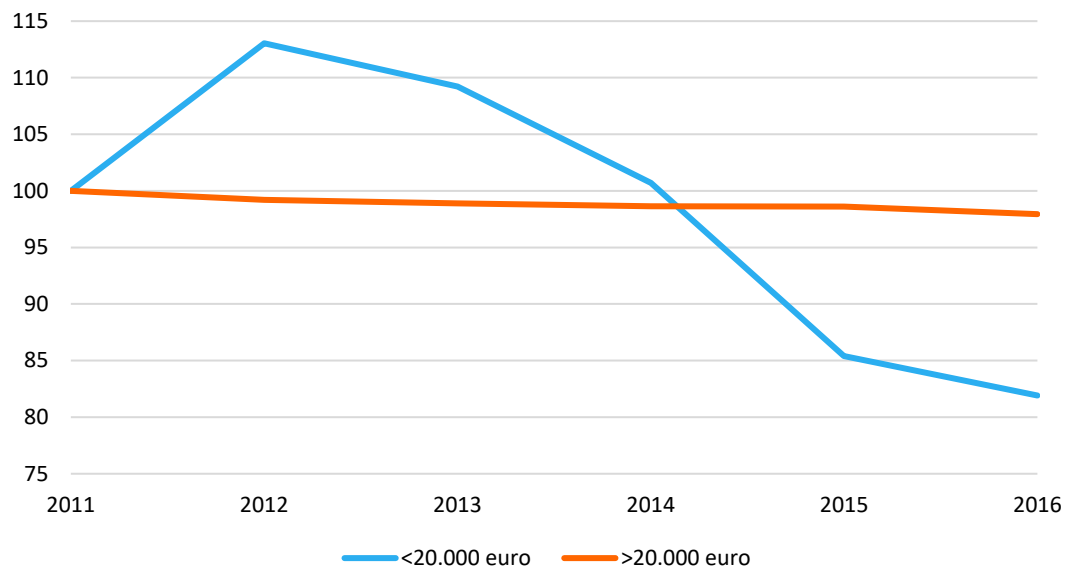

bron: CBS Microdata, bewerking Data-adviesbureau Tympaan

Het aantal huishoudens met kinderen <18 jaar dat minder dan € 20.000 besteedbaar inkomen per jaar (€ 1.667 per maand) ontvangt, ligt in de regio in 2016 circa 19% lager dan in 2011. (figuur 4.6). Niet alleen in absolute zin is er sprake van een afname, ook ten opzichte van het totaal aantal huishoudens met kinderen <18 jaar is het aantal huishoudens met kinderen <18 jaar met minder dan € 20.000 besteedbaar inkomen per jaar tussen 2011 en 2016 met bijna 1% gedaald.

²⁵ De lage-inkomensgrens betreft een vast bedrag dat voor alle jaren en alle typen huishoudens een gelijke koopkracht vertegenwoordigt. De hoogte ervan is geënt op de bijstandsuitkering van een alleenstaande in 1979, toen deze op een hoog niveau lag (CBS, 2018. Armoede en sociale uitsluiting 2018).

Figuur 4.6 **Ontwikkeling aantal huishoudens met kinderen <18 jaar met een besteedbaar inkomen van meer en minder dan € 20.000 in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2011-2016, index**

bron: CBS Microdata, bewerking Data-adviesbureau Tympan

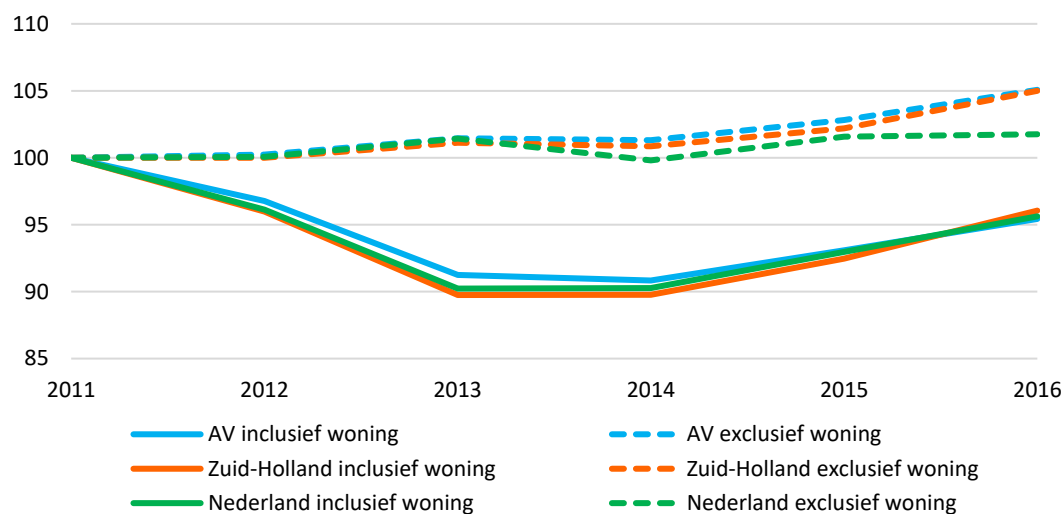
4.3 Vermogen

Het aantal huishoudens dat meer dan € 50.000 vermogen heeft, is in de crisisjaren flink afgenomen. Met name als de woning bij het vermogen wordt geteld²⁶, is te zien dat het aantal huishoudens met een hoog eigen vermogen in de regio is gedaald. Na 2014 neemt het aantal huishoudens met meer dan € 50.000 vermogen waarbij de woning wordt meegeteld, weer toe, maar het is nog niet op hetzelfde niveau als in 2011. Als de woning buiten beschouwing wordt gelaten, neemt het aantal huishoudens met meer dan € 50.000 vermogen toe en ligt in 2016 boven het niveau van 2011 (figuur 4.7).

In Alblasserwaard-Vijfheerenlanden heeft in 2016 bijna 48% van de huishoudens een vermogen van meer dan € 50.000 als de woning wordt meegeteld en ruim 32% een vermogen van meer dan € 50.000 wanneer de woning buiten beschouwing blijft.

²⁶ Hierbij is gecorrigeerd voor de eventuele hypotheek die op een huis rust.

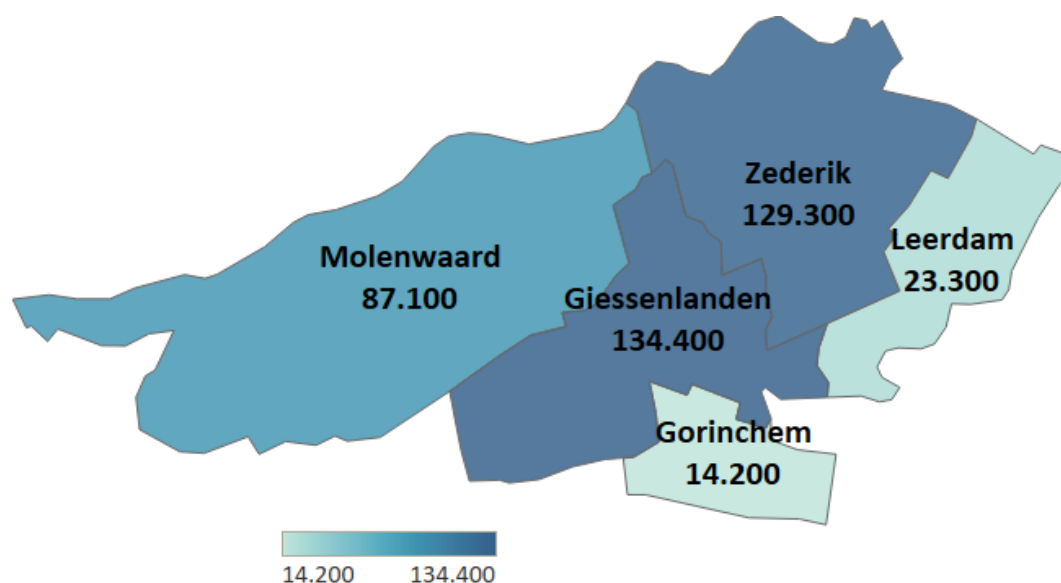
Figuur 4.7 Ontwikkeling van het aantal huishoudens met >€ 50.000 vermogen, inclusief en exclusief de woning, 2011-2016, index

bron: CBS Microdata, bewerking Data-adviesbureau Tympan

Het eigen woningbezit is erg bepalend voor de vermogensopbouw in een gemeente. Duurdere woningen en hoog percentage eigen woningbezit zorgen voor een hoog mediaan vermogen (figuur 4.8).

Figuur 4.8 Vermogen van huishoudens inclusief woning, 2016, mediaan

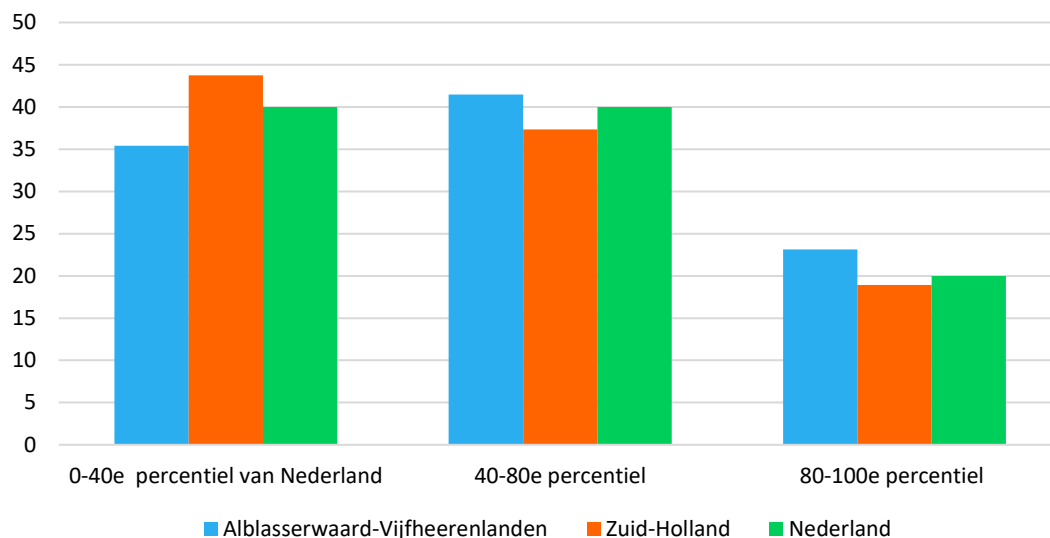

bron: CBS Statline

Als gekeken wordt naar de vermogensverdeling, valt op dat de regio verhoudingsgewijs meer hoge en minder lage vermogens heeft dan in Zuid-Holland en Nederland (figuur 4.9).²⁷

²⁷ De huishoudens worden naar hoogte van hun vermogen in tien groepen (percentielen) met een gelijk aantal huishoudens verdeeld. Het gaat hierbij om verdeling van percentielen voor Nederland, die eveneens wordt toegepast

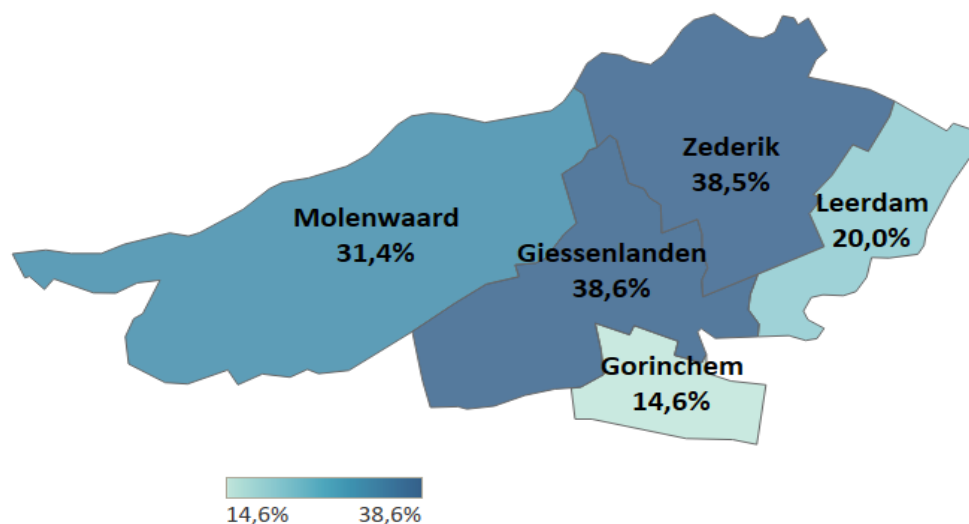
Figuur 4.9 Vermogensverdeling van huishoudens inclusief woning, 2016, percentielen

bron: CBS Microdata, bewerking Data-adviesbureau Tympan

De gemeente Gorinchem heeft het laagste percentage hoge vermogens, Giessenlanden de meeste (figuur 4.10).

Figuur 4.10 Aantal huishoudens dat tot de 20% hoogste vermogens van Nederland hoort (inclusief woning), 2016

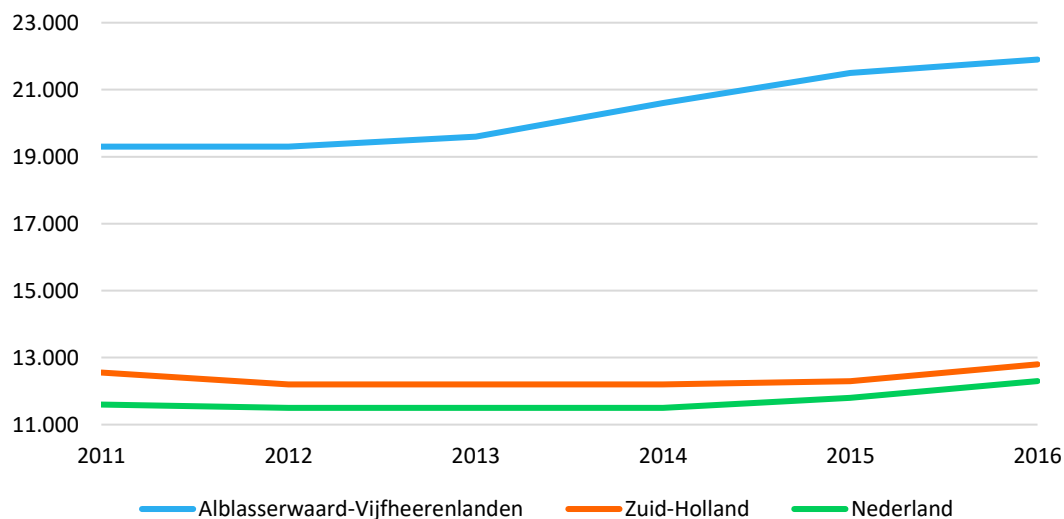
bron: CBS Statline

op de regio's en Zuid-Holland. De vermogensgrenzen tussen deze 10%-groepen verschillen van jaar tot jaar. De 3 samengevoegde categorieën van de percentielen is conform de gebruikelijke indeling die door het CBS voor inkomensklassen wordt gehanteerd.

4.4 Inkomen en vermogen huishoudens <65 jaar

Het mediane besteedbare inkomen van jonge huishoudens (<25 jaar) ligt in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden hoger dan dat van Zuid-Holland en Nederland. Het inkomen van jonge huishoudens neemt gedurende de hele periode 2011-2016 toe, terwijl de inkomensgroei in Zuid-Holland vanaf 2015 en in Nederland sinds 2014 plaatsvindt (figuur 4.11).

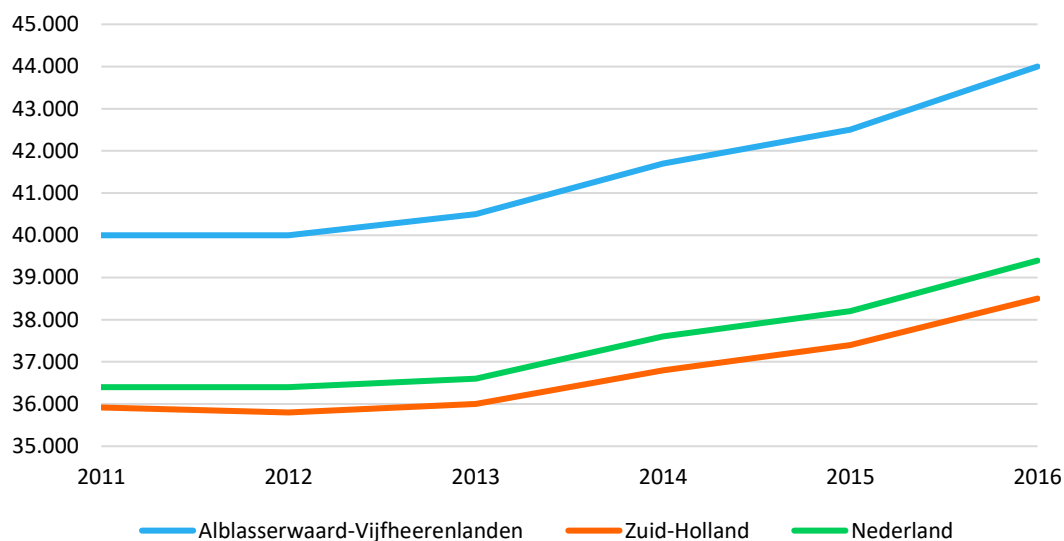
Figuur 4.11 **Ontwikkeling besteedbaar inkomen van huishoudens <25 jaar, 2011-2016, mediaan**

bron: CBS Microdata, bewerking Data-adviesbureau Tympaan

Het mediane besteedbare inkomen van huishoudens tussen de 25-64 jaar is sinds 2012 toegenomen. Deze trend zien we ook in Zuid-Holland en Nederland (figuur 4.12).

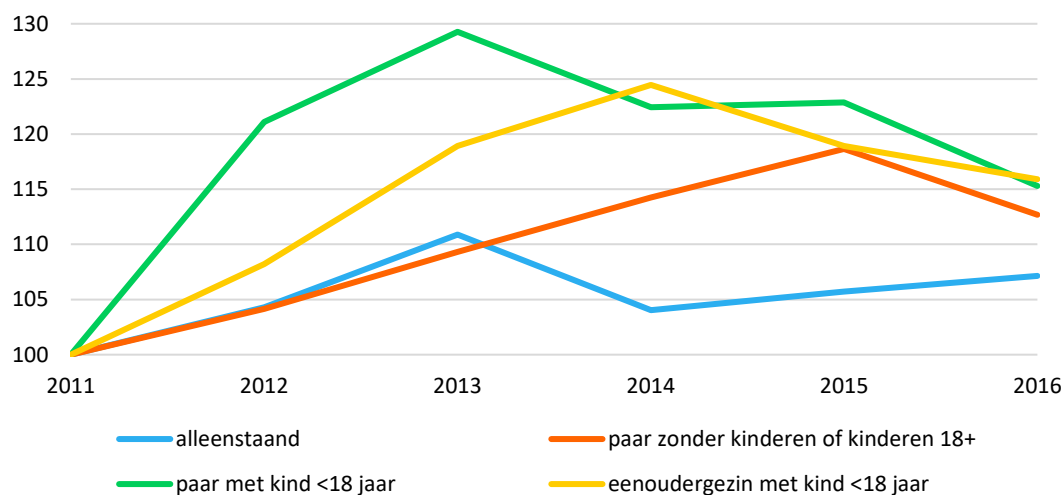
Figuur 4.12 **Ontwikkeling besteedbaar inkomen van huishoudens 25-64 jaar, 2016, mediaan**

bron: CBS Microdata, bewerking Data-adviesbureau Tympaan

Ook de inkomensverschillen zijn groter geworden. Het aantal huishoudens van 25-64 jaar dat minder dan 120% van de lage-inkomensgrens verdient, is namelijk gegroeid in de regio. Dit geldt vooral voor paren (met en zonder kinderen) en eenoudergezinnen met kinderen <18 jaar. Wel is er de laatste jaren weer een daling te zien (figuur 4.13).

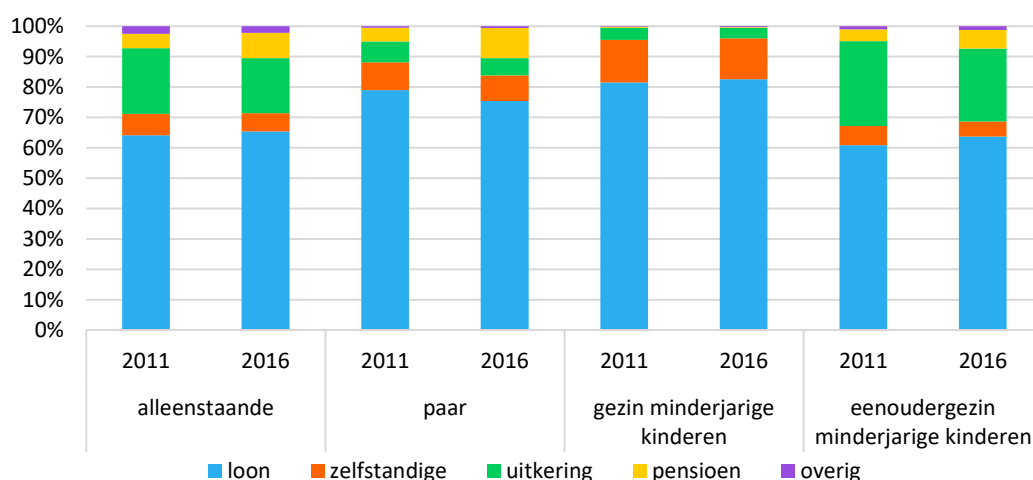
Figuur 4.13 Ontwikkeling van aantal huishoudens <65 jaar met een besteedbaar inkomen van <120% van de lage-inkomensgrens, 2011-2016, index

bron: CBS Microdata, bewerking Data-adviesbureau Tympan

Paar hebben ook in toenemende mate minder vaak inkomen uit loon of uit onderneming als zelfstandige. Dit komt waarschijnlijk door de toename van het aantal oudere echtparen waarbij het loon vaker uit het pensioen afkomstig is. Alleenstaanden en eenoudergezinnen hebben het minst vaak inkomen uit werk. Het percentage huishoudens dat een uitkering krijgt, is bij eenoudergezinnen het hoogst, maar is sinds 2011 wel gedaald in de regio (figuur 4.14).

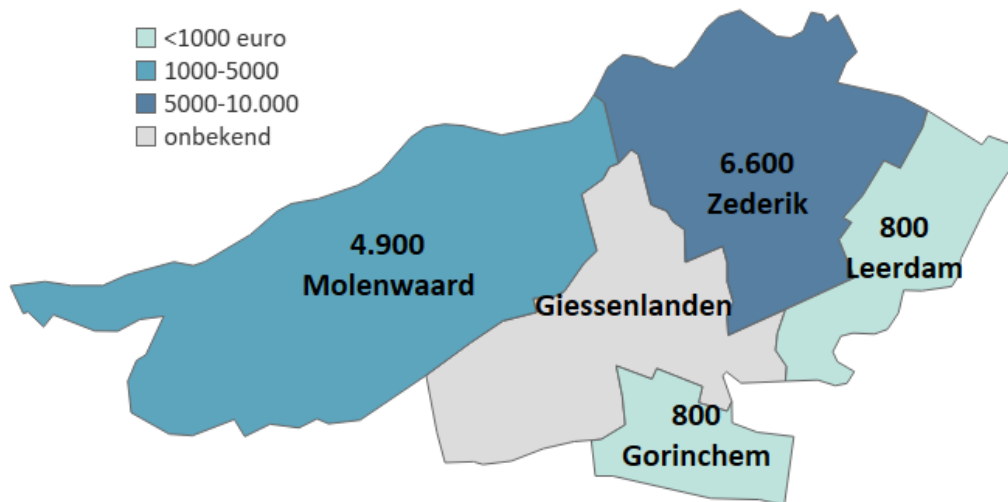
Figuur 4.14 Belangrijkste inkomstenbron van huishoudens <65 jaar naar huishoudtype in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2011, 2016, percentage

bron: CBS Microdata, bewerking Data-adviesbureau Tympan

Jonge huishoudens (<25 jaar) hebben nog weinig vermogen. Het mediane vermogen ligt tussen de € 800-6.600, wanneer de woning wordt meegeteld (figuur 4.15).

Figuur 4.15 Vermogen van huishoudens <25 jaar inclusief woning, 2016, mediaan

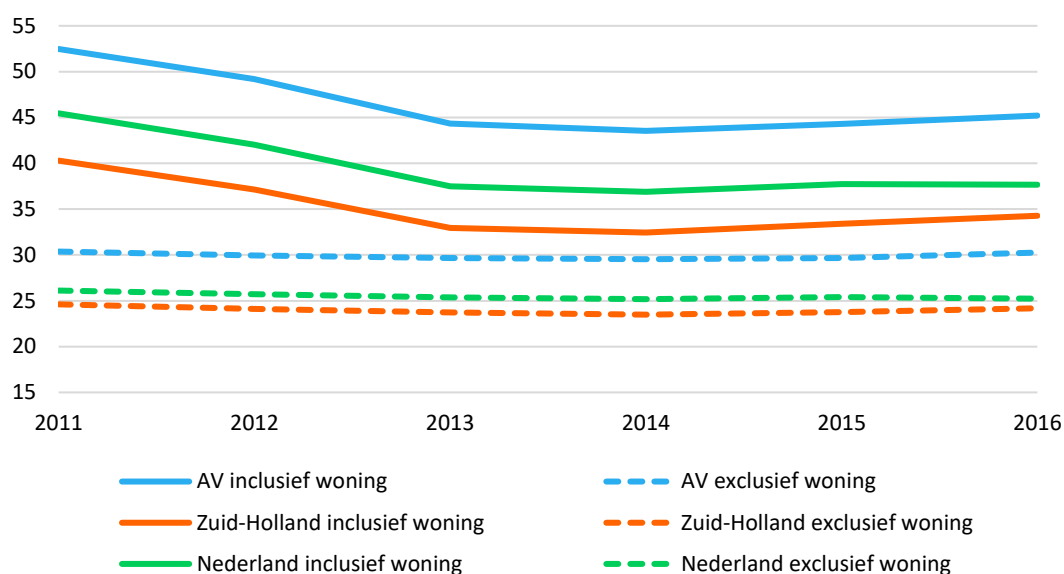

bron: CBS Statline

Jonge huishoudens hebben in vergelijking met andere huishoudens minder vaak een eigen woning. Daarnaast blijkt uit de geringe verschillen bij jonge huishoudens tussen het percentage vermogens <€ 50.000 in- en exclusief de woning, dat deze huishoudens nog niet of nauwelijks vermogen hebben opgebouwd uit de eigen woning. Ongeveer 14% van de jonge huishoudens (<25 jaar) heeft een vermogen van meer dan € 50.000 wanneer de woning niet wordt meegeteld. Gemiddeld is dat in Zuid-Holland en Nederland 15%. Wanneer de eigen woning wel wordt meegeteld, dan heeft ruim 17% van de jonge huishoudens in Alblas-serwaard-Vijfheerenlanden een vermogen van meer dan € 50.000. Gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland is dat respectievelijk ruim 16 en bijna 17%.

Het percentage huishoudens van 25-64 jaar met een vermogen van meer dan € 50.000 ligt in Alblas-serwaard-Vijfheerenlanden boven dat van Nederland en Zuid-Holland, zowel als de woning wordt meegeteld als wanneer de woning buiten beschouwing wordt gelaten. Tussen 2011 en 2013 is het percentage huishoudens van 25-64 jaar met een vermogen van meer dan € 50.000 in de regio gedaald, wanneer de woning wordt meegeteld. Dit is vooral het gevolg van de daling van de huizenprijzen. Deze trend zien we ook in Zuid-Holland en Nederland. Wanneer de woning buiten beschouwing wordt gelaten, is het aantal huishoudens van 25-64 jaar in de regio met meer dan € 50.000 vermogen in de periode 2011-2016 vrijwel stabiel en ligt rond de 30% (figuur 4.16).

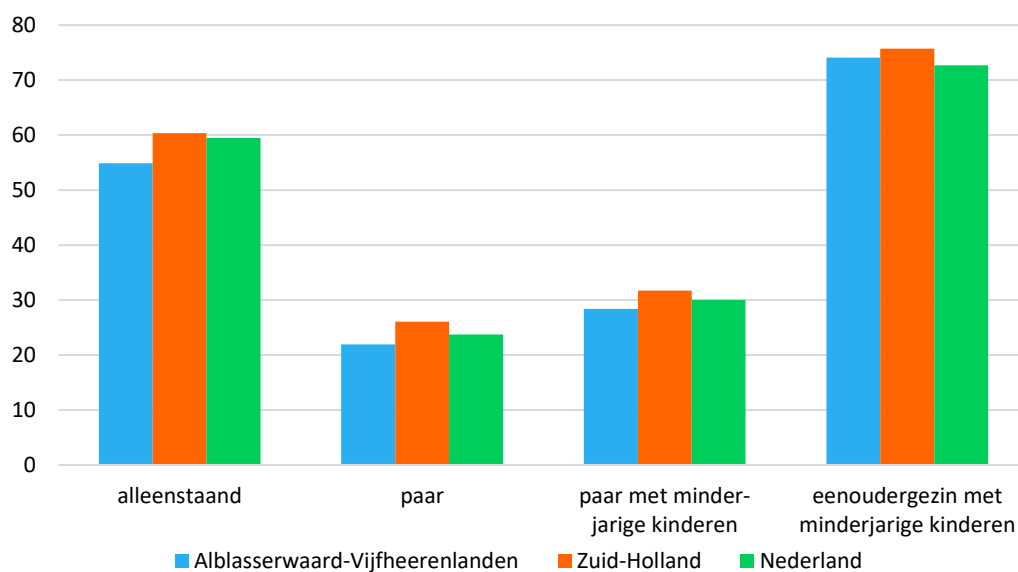
Figuur 4.16 Aantal huishoudens 25-64 jaar met >€ 50.000 vermogen, 2011-2016, percentage

bron: CBS Microdata, bewerking Data-adviesbureau Tympan

In Alblasserwaard-Vijfheerenlanden behoren gezinnen met kinderen minder vaak tot de laagste groep vermogens, dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland. Paren met en zonder kinderen hebben minder vaak een laag vermogen in vergelijking met de andere typen huishoudens. Alleenstaanden behoren vaker dan gemiddeld tot de groep met de laagste vermogens (figuur 4.17).

Figuur 4.17 Aantal huishoudens <65 jaar dat tot de 40% huishoudens van Nederland met de laagste welvaart* hoort, 2016, percentage

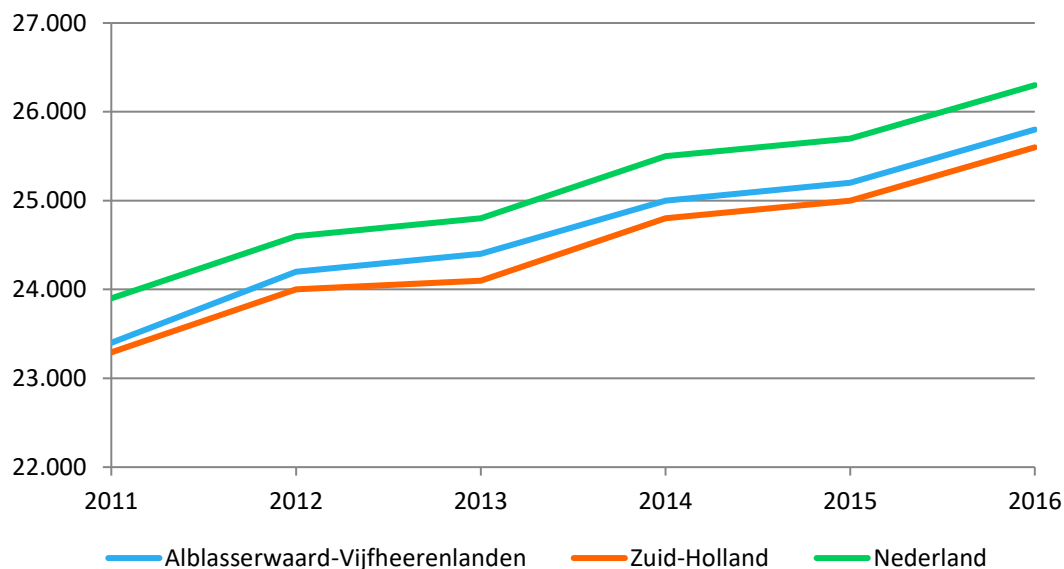
* De welvaartsklassen worden gebaseerd op het vermogen en het gestandaardiseerd inkomen.

bron: CBS Microdata, bewerking Data-adviesbureau Tympan

4.5 Inkomen en vermogen huishoudens >65 jaar

Het aantal huishoudens waarvan de kostwinner 65 jaar en ouder is neemt toe. Het mediane besteedbare inkomen van 65-plus-huishoudens bedraagt in 2016 € 25.800 op jaarbasis (figuur 4.18). Ten opzichte van 2011 is dat een stijging van circa 10%. Gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland stijgt het mediane inkomen van 65-plus-huishoudens eveneens met circa 10%.

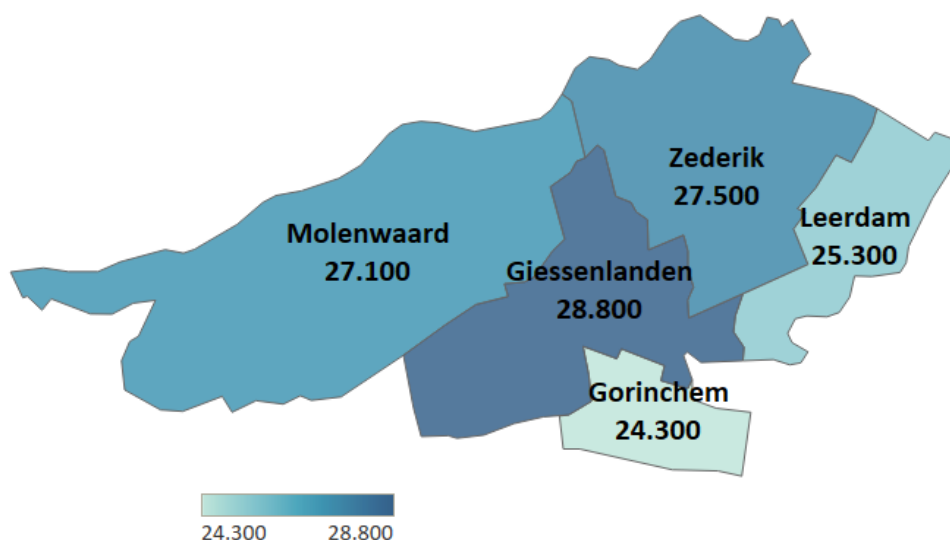
Figuur 4.18 Ontwikkeling inkomen 65-plus-huishoudens, 2011-2016, mediaan

bron: CBS Microdata, bewerking Data-adviesbureau Tympan

In de gemeente Gorinchem ligt in 2015 het mediane inkomen van 65-plus-huishoudens onder dat van de regio (figuur 4.19).

Figuur 4.19 Besteedbaar inkomen 65-plus-huishoudens, 2015, mediaan

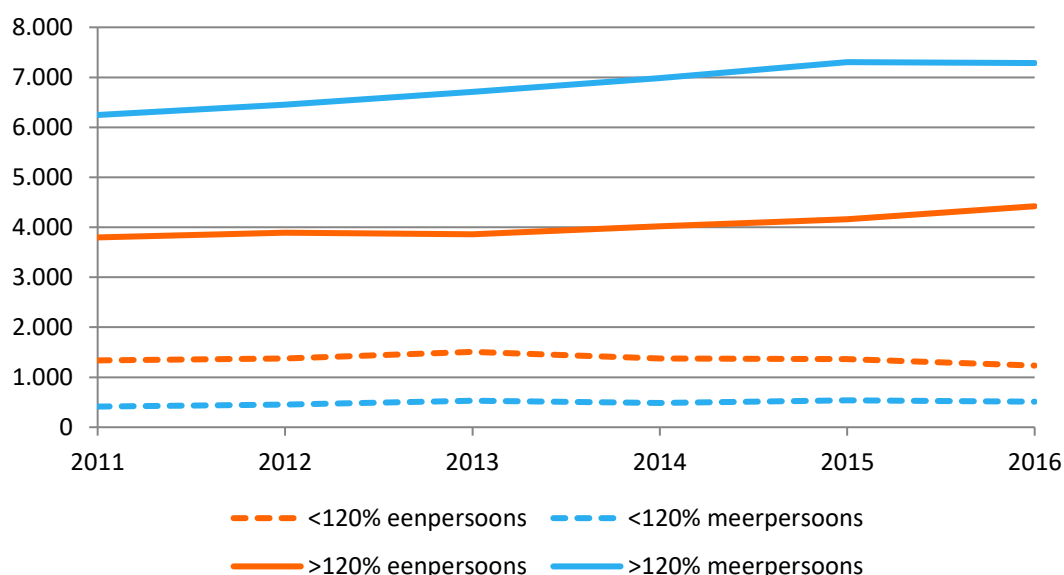

bron: CBS Statline

Het aantal eenpersoons 65-plus-huishoudens met een inkomen minder dan 120% van de lage-inkomensgrens is in 2016 ten opzichte van 2011 in de regio met bijna 8% afgenomen (van ongeveer 1.340 tot circa 1.230), terwijl dat voor meerpersoons 65-plus-huishoudens met ruim 23% is toegenomen (van circa 410 tot circa 510). Het aantal 65-plus-huishoudens met een inkomen meer dan de 120% van de lage-inkomensgrens is voor een- en meerpersoonshuishoudens met respectievelijk ruim 16 en bijna 17% gegroeid (figuur 4.20).

In 2016 zijn er in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden ongeveer 440 65-plus-huishoudens met een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Dat is ruim 25% van het totaal aantal 65-plus-huishoudens met een inkomen van minder dan 120% van de lage-inkomensgrens.

Figuur 4.20 Aantal 65-plus-huishoudens met een besteedbaar inkomen van meer en minder dan 120% van de lage-inkomensgrens, 2011-2016, absoluut

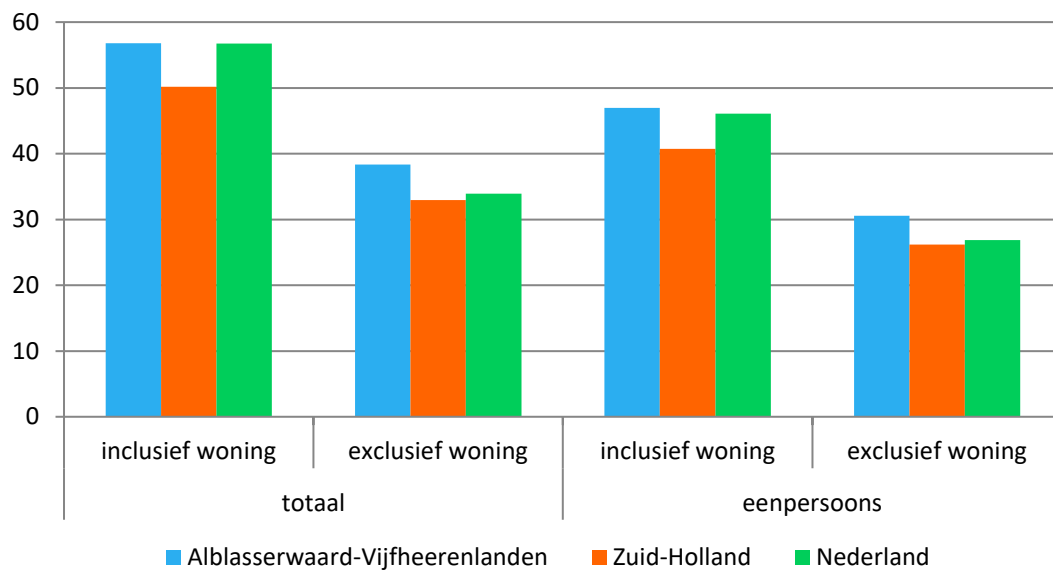

bron: CBS Microdata, bewerking Data-adviesbureau Tympan

Voor 65-plus-huishoudens is pensioen de belangrijkste inkomstenbron. In 2016 is dat in de regio ruim 87% van de 65-plus-huishoudens in de regio. Het aantal 65-plus-huishoudens dat nog inkomen heeft uit loon of onderneming ligt in de regio in 2016 op 10%. Gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland is dat circa 8%. Ten opzichte van 2011 is het percentage 65-plus-huishoudens met inkomen uit loon of onderneming in de regio vrijwel gelijk gebleven.

65-plus-huishoudens in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden hebben verhoudingsgewijs vaker een vermogen van meer dan € 50.000 dan gemiddeld in Zuid-Holland en net zo vaak als in Nederland. Eenpersoonshuishoudens hebben relatief minder vaak een vermogen van € 50.000 dan meerpersoonshuishoudens, zeker als de woning buiten beschouwing wordt gelaten (figuur 4.21).

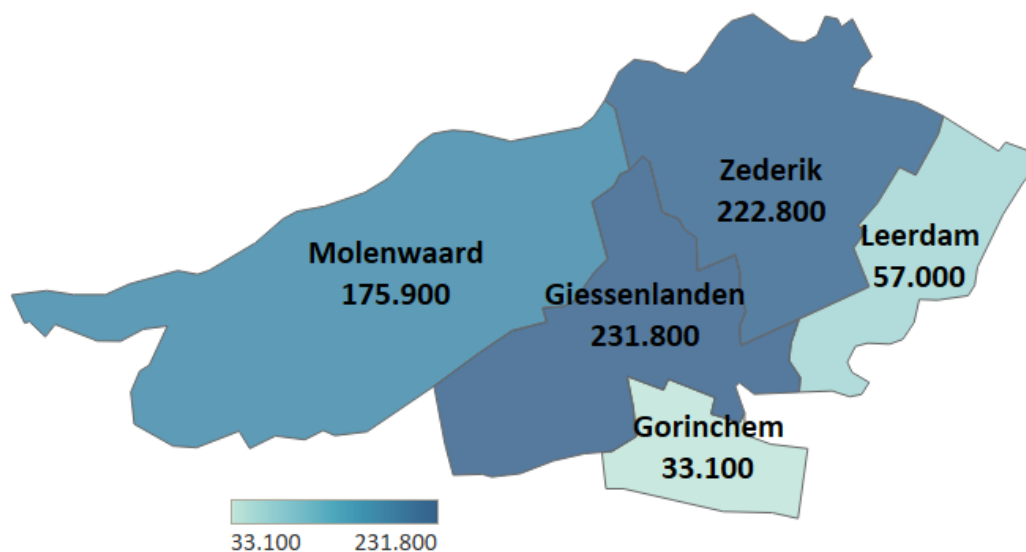
Figuur 4.21 65-plus-huishoudens met een vermogen van >€ 50.000, 2016, percentage

bron: CBS Microdata, bewerking Data-adviesbureau Tympan

In de gemeente Gorinchem is het mediane vermogen van 65-plus-huishoudens het laagst, in Giessenlanden het hoogst (figuur 4.22).

Figuur 4.22 Vermogen 65-plus-huishoudens inclusief woning, 2016, mediaan

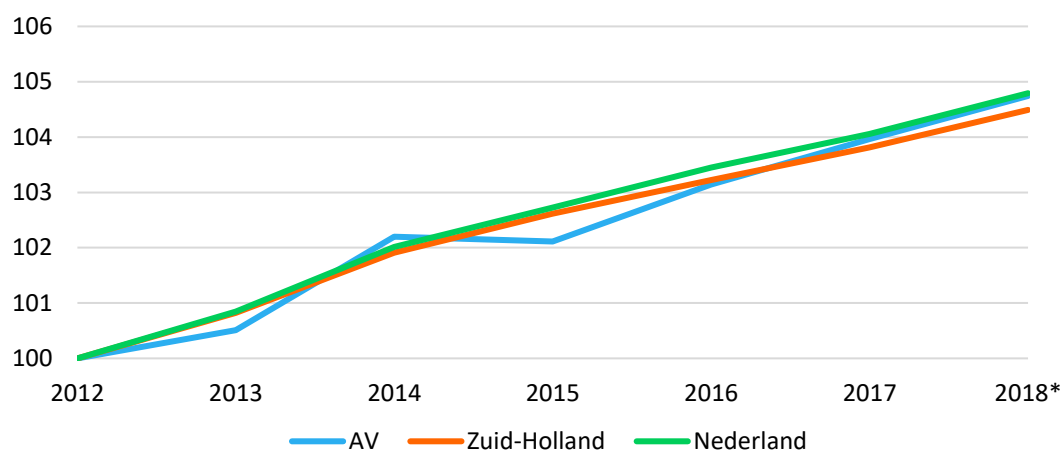
bron: CBS Statline

5 Wonen

5.1 Ontwikkeling en samenstelling van de totale woningvoorraad

In 2012 zijn er Alblasserwaard Vijfheerenlanden ruim 45.800 woningen, in 2018 zijn dit er circa 48.000. Dit is een stijging van bijna 5%. Het aantal woningen is in de periode 2012-2018 sterker gegroeid dan gemiddeld in Zuid-Holland en vergelijkbaar met Nederland (figuur 5.1).

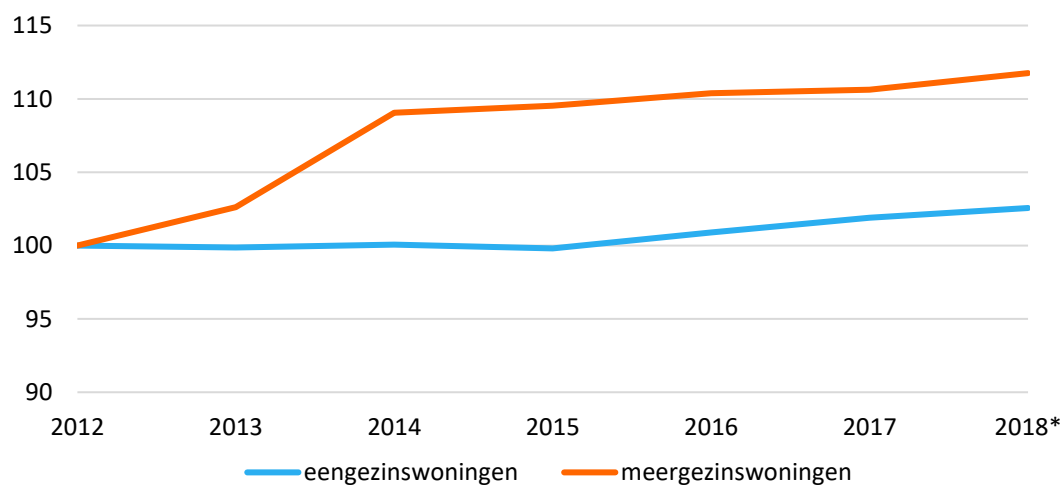
Figuur 5.1 Ontwikkeling van de woningvoorraad, 2012-2018, index

*Dit betreft voorlopige cijfers.
bron: CBS Statline

In de periode 2012-2018 groeit het aantal meergezinswoningen sterker dan het aantal eengezinswoningen (figuur 5.2). In 2018 is het aandeel eengezinswoningen in de woningvoorraad ongeveer 75%. Dit is bijna 2% lager dan in 2012. In Zuid-Holland en Nederland is in 2018 het aandeel eengezinswoningen respectievelijk bijna 49 en ruim 64%.

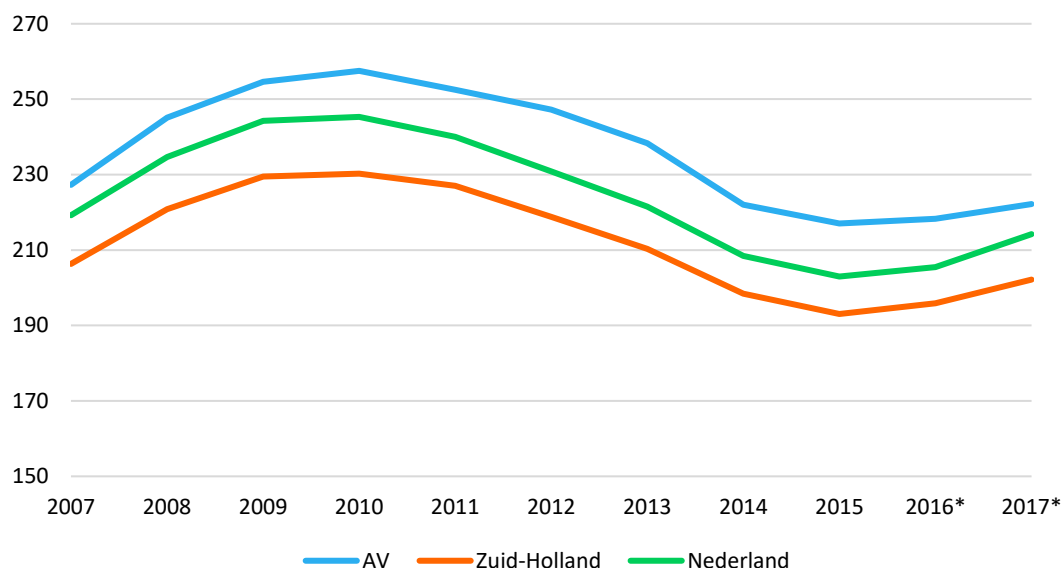
Figuur 5.2 Ontwikkeling van het aantal een- en meergezinswoningen in Alblasserwaard0Vijfheerenlanden, 2012-2018, index

*Dit betreft voorlopige cijfers.
bron: CBS Statline

De gemiddelde WOZ-waarde ligt in Alblasserwaard Vijfheerenlanden hoger dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland. Tot 2010 neemt de gemiddelde WOZ-waarde toe. Vanaf 2011 daalt de gemiddelde WOZ-waarde als gevolg van de economische crisis en de stagnatie op de woningmarkt. Vanaf 2015 stijgt de WOZ-waarde weer. Deze ontwikkelingen doen zich ook in Zuid-Holland en Nederland voor (figuur 5.3).

Figuur 5.3 **Ontwikkeling van de gemiddelde WOZ-waarde, 2007-2017, euro's (x 1.000)**

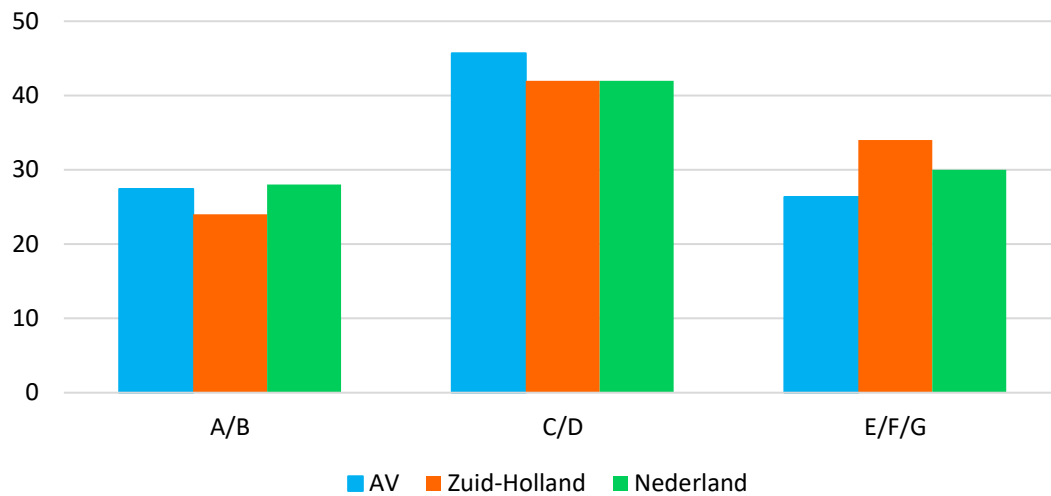

*Dit betreft voorlopige cijfers.
bron: CBS Statline

Het energielabel van een woning biedt informatie over de hoeveelheid energie die bij gestandaardiseerd gebruik van de betreffende woning nodig is. Het betreft woninggebonden energiegebruik voor verwarming, warmwatervoorziening, verlichting, ventilatie en koeling. Welk energielabel een woning heeft hangt af van woningtype, afmeting van de woning, bouwjaarklasse, wijze van verwarming van de woning, ventilatiesysteem en de eventuele aanwezigheid van voorzieningen voor duurzame energie. In het algemeen zijn woningen die gebouwd zijn tussen 1945 en 1980 minder energiezuinig, dan woningen die voor 1945 of na 1980 zijn gebouwd ([CBS](#)).

Verhoudingsgewijs zijn er in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden meer energiezuinige woningen (energielabels A en B) dan in Zuid-Holland en ongeveer net zo veel als gemiddeld in Nederland. Tegelijkertijd zijn er in de regio ook verhoudingsgewijs minder woningen zijn met een hoog energieverbruik (labels E, F en G).

Figuur 5.4 Aantal woningen naar energielabel, 2018, percentage

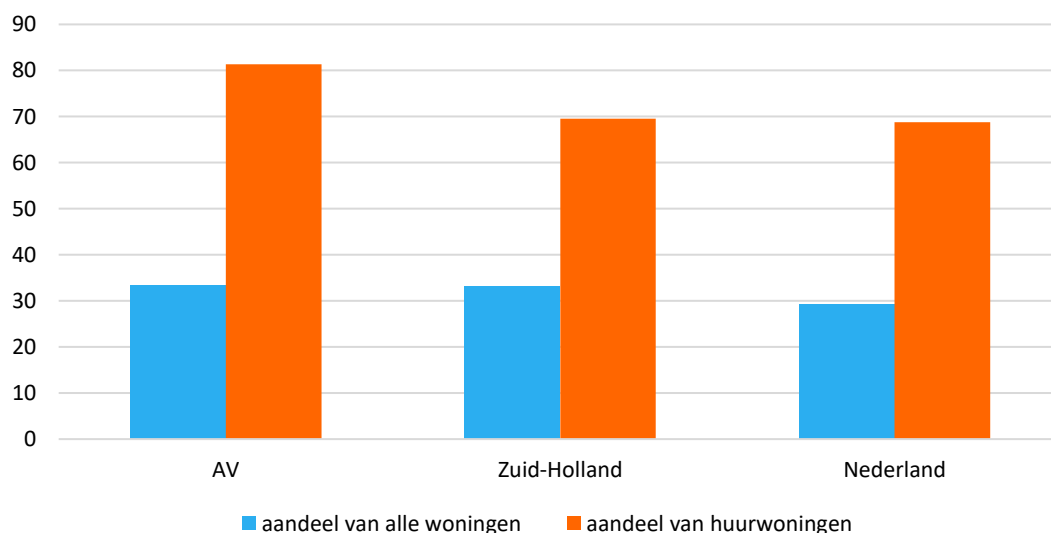
bron: Telos, [waarstaatjegemeente](#)

5.2 Woningvoorraad corporatiewoningen

In Alblasserwaard Vijfheerenlanden zijn er in 2017 circa 16.350 corporatiewoningen. Dit is een lichte toename van bijna 3% ten opzichte van 2012. Gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland is het aantal corporatiewoningen in de periode 2012-2017 gedaald als gevolg van sloop en verkoop van woningen.

Het aandeel corporatiewoningen binnen de totale woningvoorraad is in de regio vergelijkbaar met Zuid-Holland, maar hoger dan gemiddeld in Nederland. Van de totale voorraad huurwoningen is ongeveer 81% in het bezit van woningcorporaties. Daarmee is verhoudingsgewijs een kleiner aandeel van de huurwoningen in het bezit van particuliere verhuurders dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland (figuur 5.5).

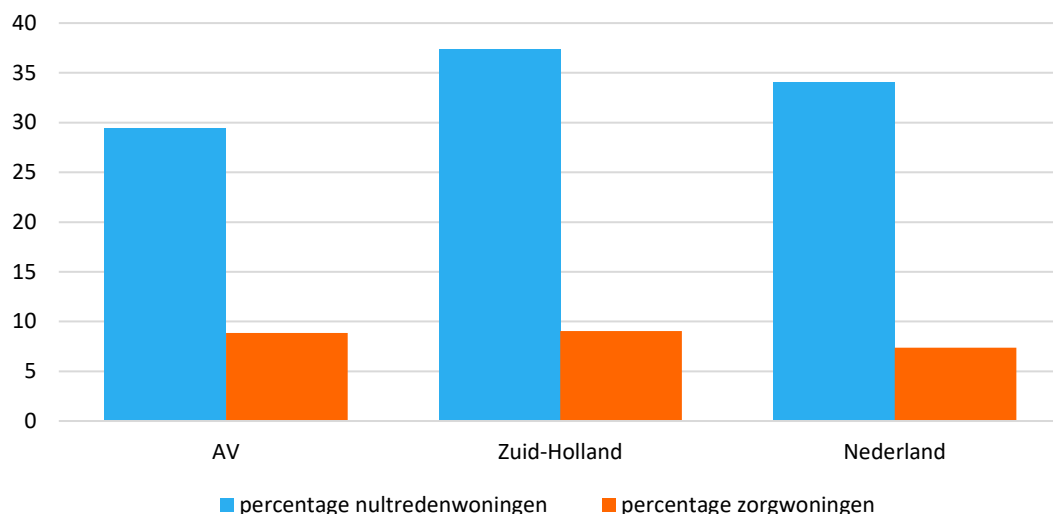
Figuur 5.5 Aantal corporatiewoningen, 2017, percentage

bron: CBS Statline

Voor langer zelfstandig wonen van ouderen en mensen met een beperking zijn geschikte woningen nodig. Van alle corporatiewoningen in de regio is ruim 29% een nultredenwoning²⁸. Dit is minder dan gemiddeld in Zuid-Holland (ruim 37%) en in Nederland (ruim 34%). Bijna 9% van de corporatiewoningen is bestemd voor zorgdoelgroepen²⁹. Dat is vergelijkbaar met Zuid-Holland.

Figuur 5.6 Aantal nultreden- en zorgwoningen, 2017, percentage

bron: CorpoData dVi

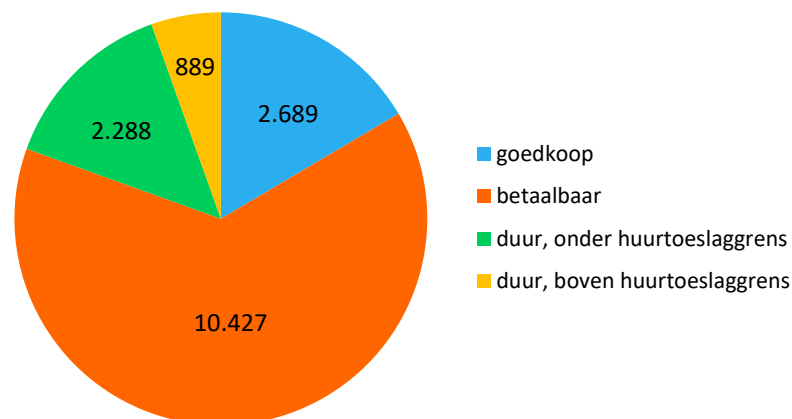
Naast nultreden- en zorgwoningen zijn er woningen voor bijzondere doelgroepen. Dit zijn woningen voor personen uit de intramurale ggz, mantelzorgers en -ontvangers (voor zover verhuisd vanwege de mantelzorg), personen uit de maatschappelijke opvang, vergunninghouders, mensen die verblijven in een voorziening voor tijdelijke opvang. In Alblasserwaard Vijfheerenlanden zijn er ongeveer 180 gelabeld voor bijzondere doelgroepen. Dat is, evenals gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland, ongeveer 1% van de totale voorraad corporatiewoningen.

81% van de corporatiewoningen in de regio valt binnen de categorieën 'goedkoop' of 'betaalbaar'. In Zuid-Holland en Nederland is dat respectievelijk 80 en 81%.

²⁸ Een nultredenwoning is een zelfstandige huurwoning die zowel intern als extern toegankelijk is. Een woning is intern toegankelijk als de belangrijkste vertrekken (woonkamer, keuken, toilet, badkamer en minstens één slaapkamer) bereikbaar zijn zonder gebruik te hoeven maken van een trap (d.w.z. gelegen op één verdieping of op meerdere verdiepingen die zonder trap - maar bijvoorbeeld met traplift - bereikbaar zijn). Een zelfstandige huurwoning is extern toegankelijk als de belangrijkste vertrekken van buiten te bereiken zijn zonder trappen te hoeven lopen.

²⁹ Dit betreft woningen voor ouderen en mensen met een lichamelijke of een verstandelijke beperking, zoals woningen in woonzorgcomplexen, aanleunwoningen en woningen in complexen voor beschermd-wonen. Zorgwoningen kunnen nultredenwoningen zijn en daarom kunnen in figuur 5.6 woningen dubbel geteld zijn.

Figuur 5.7 Aantal woningen naar huursegment*, 2017, absoluut

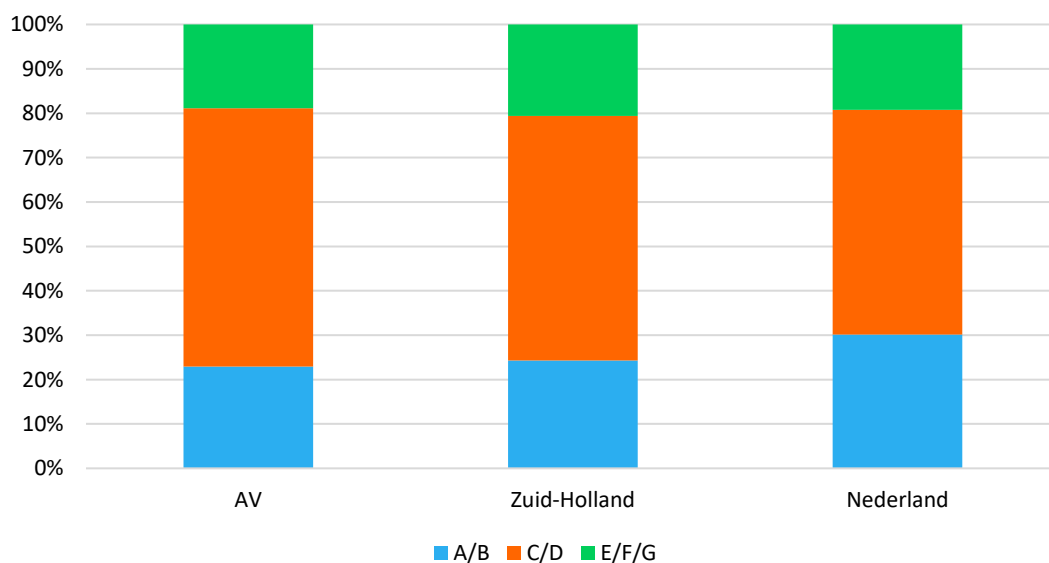

*De indeling is als volgt: 'goedkoop': tot en met € 409,92; 'betaalbaar': boven € 409,92 tot en met € 628,76; 'duur tot huurtoeslaggrens': boven € 628,76 tot en met hoogste grens € 710,68; 'Duur boven huurtoeslaggrens': boven € 710,68.
bron: CorpoData dVi

Het energielabel van een woning biedt informatie over de hoeveelheid energie die bij gestandaardiseerd gebruik van de betreffende woning nodig is. Het betreft woninggebonden energiegebruik voor verwarming, warmwatervoorziening, verlichting, ventilatie en koeling. Welk energielabel een woning heeft hangt af van woningtype, afmeting van de woning, bouwjaarklasse, wijze van verwarming van de woning, ventilatiesysteem en de eventuele aanwezigheid van voorzieningen voor duurzame energie. In het algemeen zijn woningen die gebouwd zijn tussen 1945 en 1980 minder energiezuinig, dan woningen die voor 1945 of na 1980 zijn gebouwd ([CBS](#)).

Verhoudingsgewijs zijn er in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden minder energiezuinige woningen (energielabels A en B) dan in Zuid-Holland en Nederland (figuur 5.8).

Figuur 5.8 Aantal corporatiewoningen naar energielabel, 2017, percentage

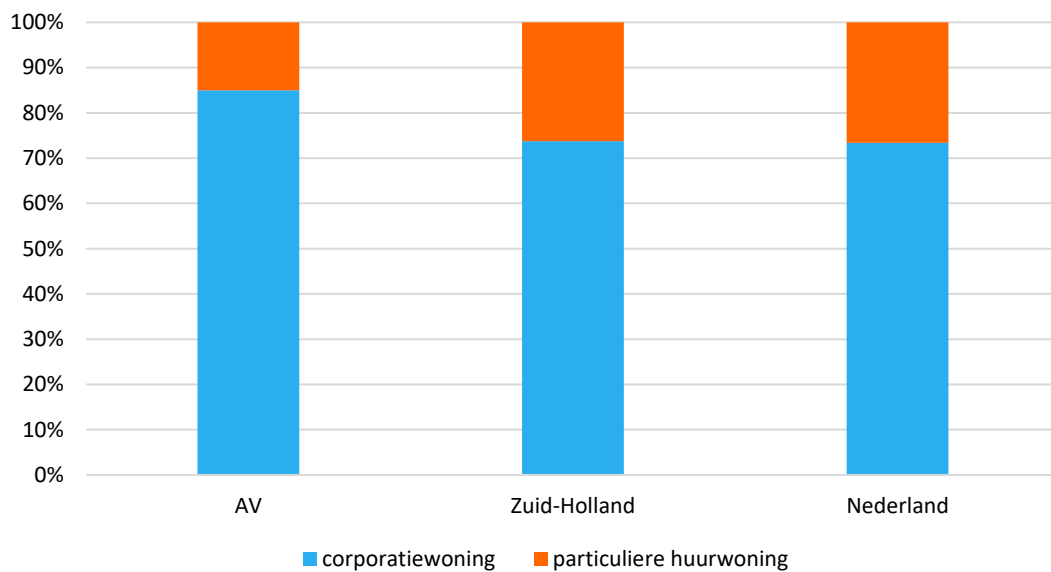
bron: CorpoData dVi

5.3 Woonsituatie van huishoudens

Alblasserwaard Vijfheerenlanden telt in 2016 45.900 huishoudens. Hiervan woont bijna 39% in een huurwoning. Dat is minder dan gemiddeld in Zuid-Holland (43%) en iets meer dan gemiddeld in Nederland (38%).

Van de bijna 17.800 huishoudens die in een huurwoning wonen, woont ruim 85% in een woning van een woningcorporatie. Gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland is dat bijna 74 en ruim 73% (figuur 5.9).

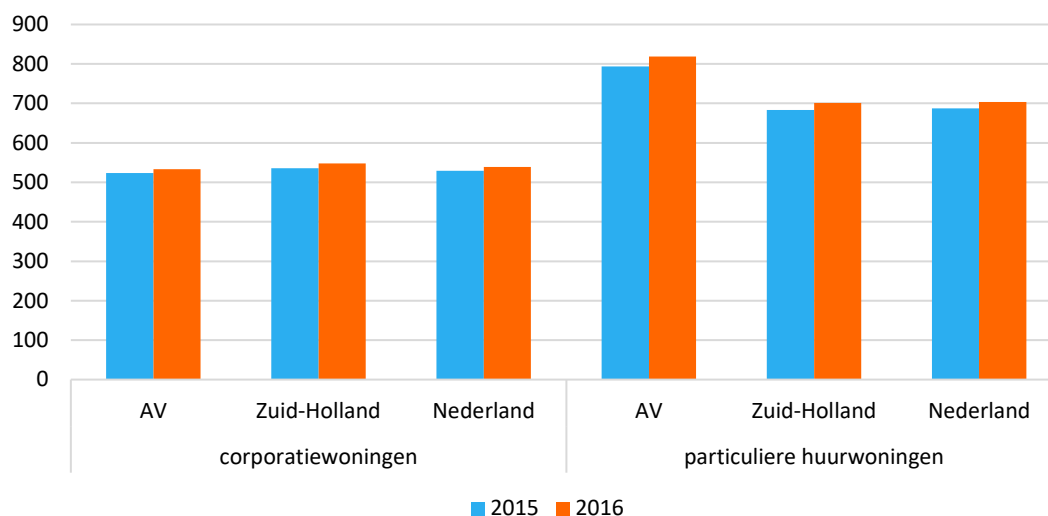
Figuur 5.9 Aantal huishoudens naar type huurwoning, 2016, percentage

bron: CBS/WSW - Lokale Monitor Wonen

In Alblasserwaard Vijfheerenlanden ligt de gemiddelde de bruto huurprijs (kale huur + servicekosten) voor particuliere huurwoningen circa € 285 hoger dan voor corporatiewoningen. De gemiddelde bruto huurprijs ligt voor corporatiewoningen lager dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland. De bruto huurprijs voor een corporatiewoning bedraagt in 2016 € 534 en voor een particuliere huurwoning € 819. Dit is ten opzichte van 2015 voor corporatiewoningen en particuliere huurwoningen een stijging van respectievelijk 2 en ruim 3%. Dit stijgingspercentage is voor corporatiewoningen vergelijkbaar met de gemiddelde stijging in Zuid-Holland en Nederland. De bruto huurprijs voor particuliere huurwoningen stijgt in Zuid-Holland en Nederland gemiddeld met circa 2,5%.

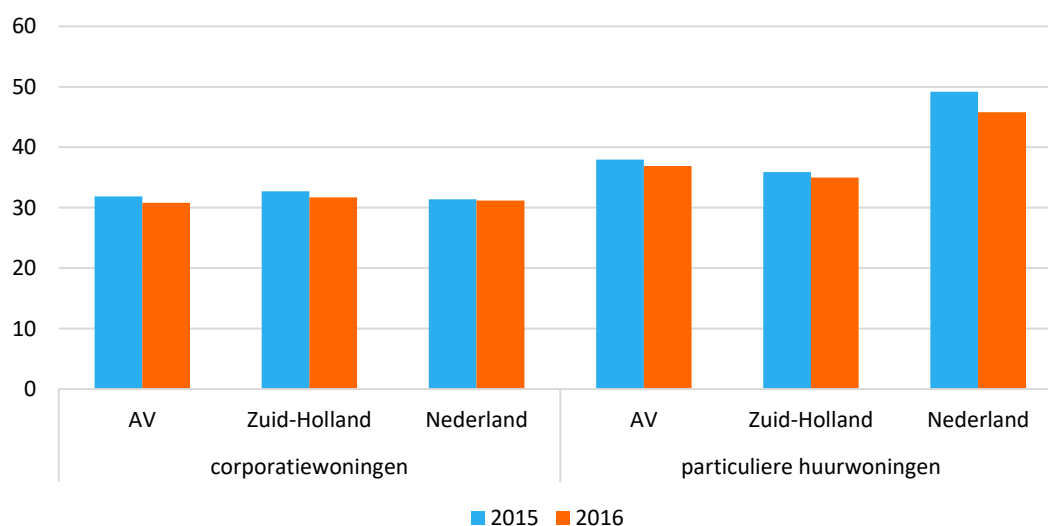
Figuur 5.10 Gemiddelde bruto huurprijs per maand naar type huurwoning, 2015 en 2016, euro's

bron: CBS/WSW - Lokale Monitor Wonen

Ondanks het stijgen van de huurprijzen, daalt de netto woonquote (figuur 5.11). De netto woonquote geeft aan welk deel van het netto besteedbaar inkomen een huishouden uitgeeft aan de netto woonlasten (netto huur³⁰, kosten voor energie- en waterverbruik en heffingen van openbare lichamen). De woonquote daalt als de huurtoeslag sterker toeneemt dan de huur en/of als de energiekosten sterker dalen dan de huur stijgt, bijvoorbeeld doordat corporaties/huiseigenaren investeren in het energiezuinig maken van woningen ('nul op de meter').

Figuur 5.11 Gemiddelde netto woonquote naar type huurwoning, 2015 en 2016, euro's

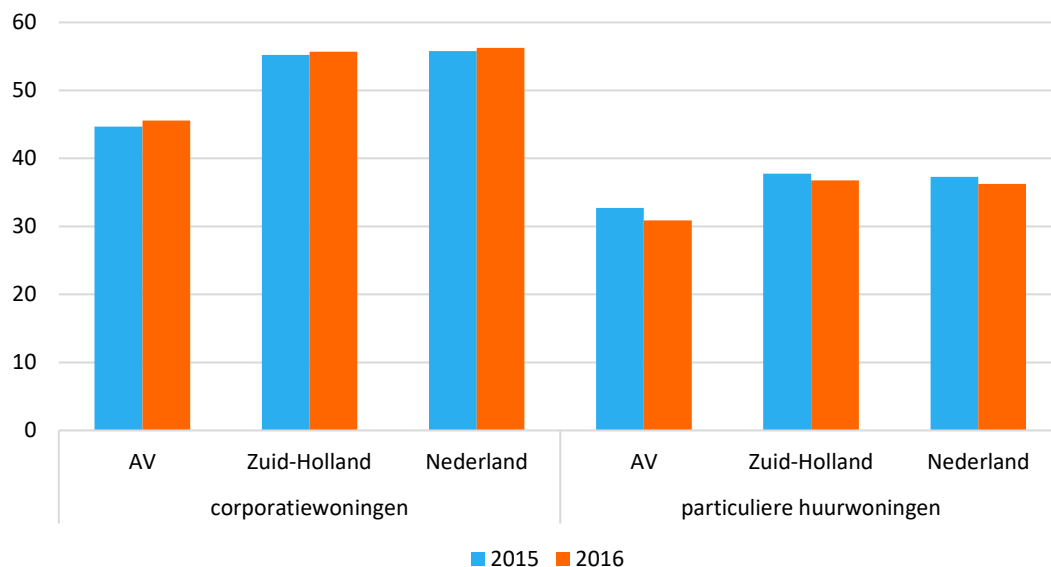

bron: CBS/WSW - Lokale Monitor Wonen

³⁰ Kale huurprijs, inclusief subsidiabele servicekosten, verminderd met eventuele huurtoeslag.

Via huurtoeslag wordt de betaalbaarheid van het wonen bevorderd. Gezien het inkomen heeft in 2016 46% van de huurders in corporatiewoningen recht op huurtoeslag, wat bijna 10% minder is dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland. Ten opzichte van 2015 is het percentage huurtoeslaggerechtigde huishoudens in een corporatiewoning iets toegenomen, terwijl het percentage huurtoeslaggerechtigde huishoudens in particuliere woningen is afgenomen. Deze trend is ook in Zuid-Holland en Nederland zichtbaar (figuur 5.12).

Figuur 5.12 Aantal huurtoeslaggerechtigde huishoudens (op basis van inkomen) naar type huurwoning, 2015 en 2016, percentage

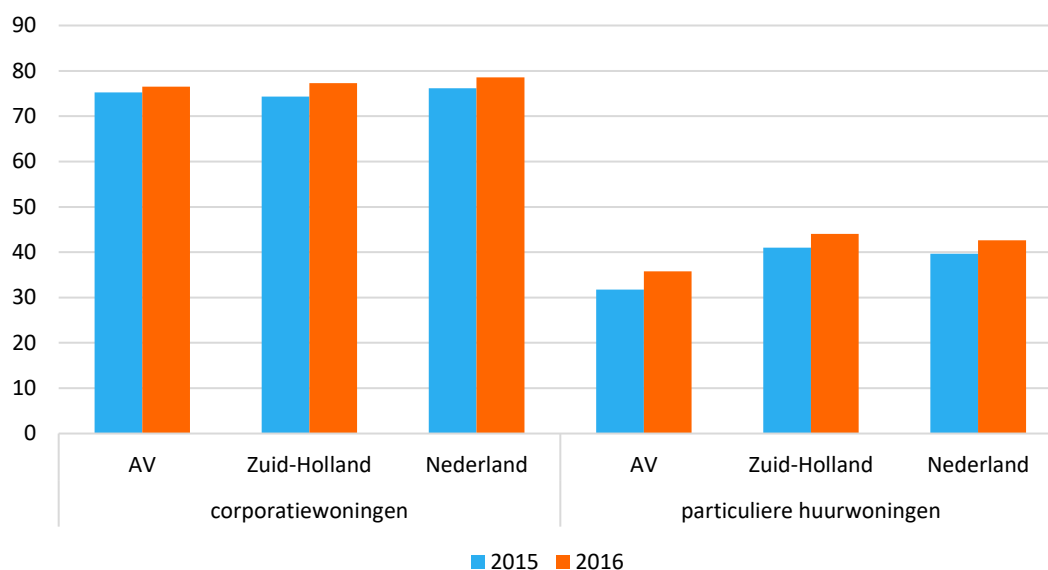

bron: CBS/WSW - Lokale Monitor Wonen

Uit figuur 5.13 blijkt dat niet alle huurtoeslaggerechtigde huishoudens deze ook daadwerkelijk ontvangen. In 2016 is in de regio het percentage huishoudens met huurtoeslag onder huishoudens in een corporatiewoning en in een particuliere huurwoning hoger dan in 2015. Deze trend zien we ook in Zuid-Holland en Nederland.

Dat het aantal huishoudens met huurtoeslag lager ligt dan het aantal huurtoeslaggerechtigde huishoudens komt mede doordat huishoudens soms niet weten dat ze recht hebben op huurtoeslag. Een andere belangrijke oorzaak is dat huishoudens wonen in een te dure woning, dat wil zeggen een woning met een huur boven de huurtoeslaggrens. Daarmee vervalt het recht op huurtoeslag. Te duur wonen geldt in sterkere mate voor huishoudens in particuliere huurwoningen dan voor huishoudens in corporatiewoningen. De gemiddelde huurprijs ligt voor particuliere huurwoningen immers hoger dan voor corporatiewoningen, wat de kans op duur 'scheefwonen' vergroot.

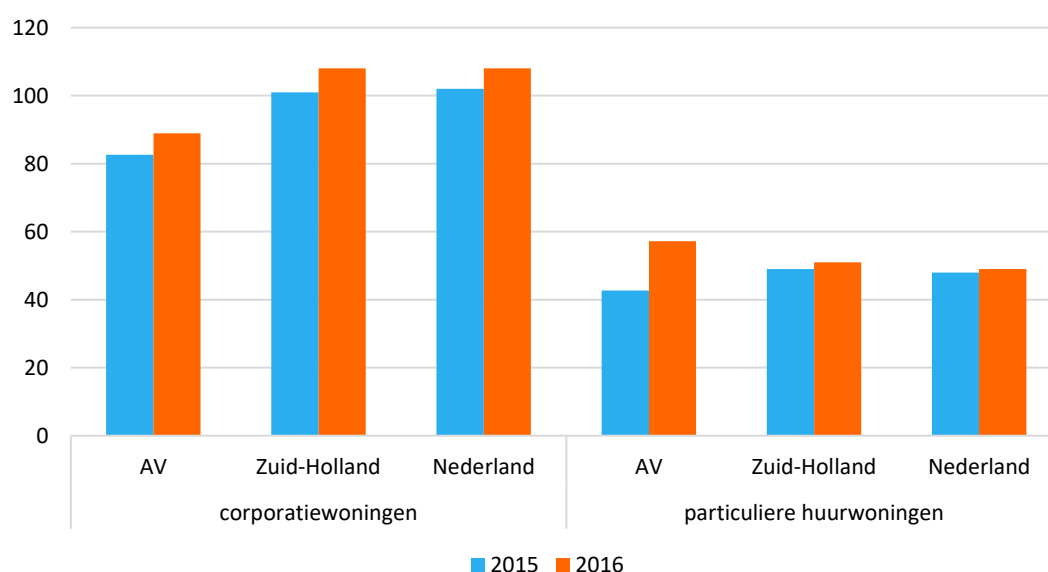
Figuur 5.13 Aantal huurtoeslaggerechtigde huishoudens dat huurtoeslag ontvangt naar type huurwoning, 2015 en 2016, percentage

bron: CBS/WSW - Lokale Monitor Wonen

Niet alleen het aantal huishoudens met huurtoeslag neemt toe, ook het gemiddelde bedrag aan ontvangen huurtoeslag neemt toe. In 2015 ontvangen huishoudens in een corporatiewoningen met huurtoeslag in de regio gemiddeld € 82,60 aan huurtoeslag per maand, in 2016 is dat opgelopen tot circa € 88,90. Dit is een toename van bijna 8%, wat meer is dan gemiddeld in Zuid-Holland (bijna 7%) en Nederland (bijna 6%). Veel sterker dan in Zuid-Holland en Nederland stijgt de omvang van de huurtoeslag onder huishoudens in een particuliere huurwoning (figuur 5.14).

Figuur 5.14 Gemiddelde huurtoeslag per maand naar type huurwoning, 2015 en 2016, euro's

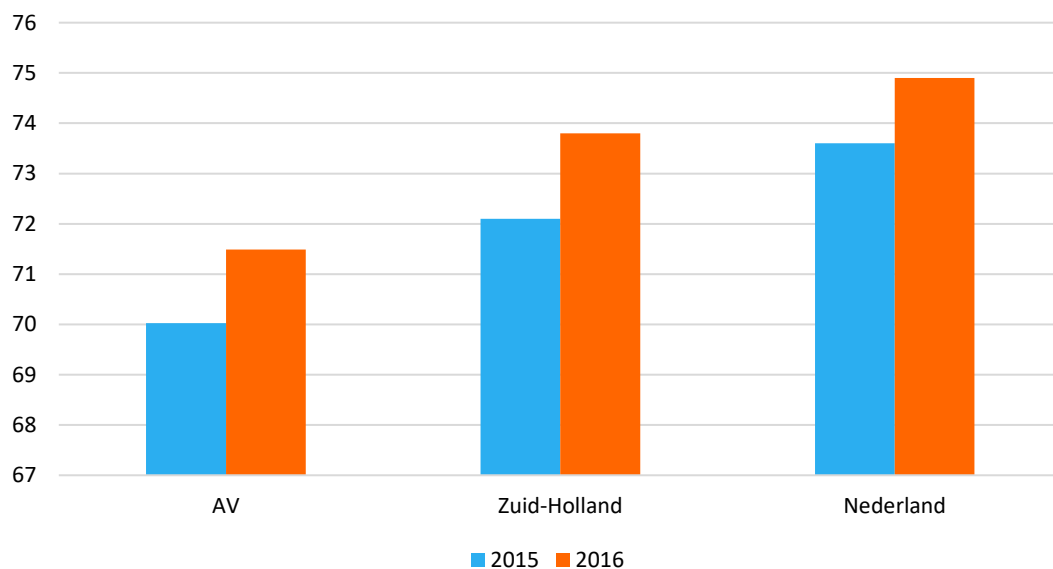

bron: CBS/WSW - Lokale Monitor Wonen

Passend gehuisvest wil zeggen dat een huishouden een huur betaalt die past bij de hoogte van het huishoudinkomen. Indien de huur niet past bij het huishoudinkomen is sprake van scheefwonen.³¹ In de regio ligt het percentage passend gehuisveste huishoudens in corporatiewoningen lager dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland. Het aantal passend gehuisveste huishoudens neemt in 2016 met ongeveer 1,5% toe ten opzichte van 2015 tot ruim 71%. De stijging is minder dan gemiddeld in Zuid-Holland (bijna 2%) en meer dan gemiddeld in Nederland (ruim 1%) (figuur 5.15).

Vanaf 2016 moeten woningcorporaties huurtoeslaggerechtigde woningzoekenden zo veel mogelijk huisvesten in goedkope en betaalbare huurwoningen, dat wil zeggen (financieel) passende huurwoningen. Daardoor zal het percentage passend gehuisveste huishoudens in corporatiewoningen naar verwachting verder toenemen.

Figuur 5.15 Aantal passend gehuisveste huishoudens in een corporatiewoning, 2015 en 2016, percentage

bron: CBS/WSW - Lokale Monitor Wonen

³¹ Er is sprake van goedkope scheefheid indien het belastbaar huishoudinkomen hoger dan of gelijk aan € 39.874 (bedrag geldend voor 2016) is en het huishouden gehuisvest is in een woning met een huurprijs lager dan of gelijk aan de liberalisatiegrens. Een huishouden woont duur scheef indien het tot de doelgroep huurtoeslag behoort en in een woning woont met een huurprijs boven de zogenaamde aftoppingsgrens.

6 Zorg

6.1 Jeugdhulp

In het kader van de transities in het sociale domein is in 2015 de Wet op de jeugdzorg vervangen door de Jeugdwet. Daarbij zijn alle taken op het gebied van jeugdzorg overgeheveld naar gemeenten. In de Jeugdwet is de leeftijdsgrens van 18 jaar het uitgangspunt voor jeugdhulp. Jeugdhulp kan doorlopen tot maximaal het 23^e levensjaar, voor zover deze hulp niet onder een andere wet valt

De hulp aan jeugdigen op basis van de Jeugdwet bestaat uit hulp waarbij de jeugdigen niet thuis wonen (jeugdhulp met verblijf) en uit hulp zonder verblijf waarbij de jeugdigen naar een voorziening toegaan (bijvoorbeeld een ggz-instelling) of ambulante hulp in de leefomgeving krijgen. De laatste vorm van hulp is laagdrempelige hulp via een buurt- of wijkteam waar jeugdigen of ouders zelf om kunnen vragen of specialistische hulp die alleen toegankelijk is via een verwijzing.

In deze paragraaf worden de gegevens vanaf 2015 gepresenteerd, omdat vanaf dat moment de Jeugdwet is ingegaan³².

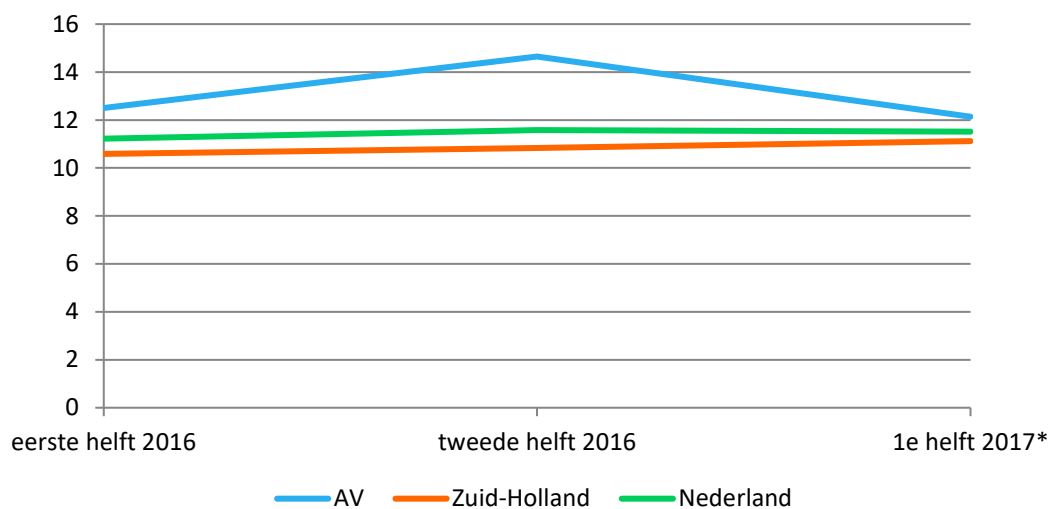
6.1.1 Jeugdhulp met verblijf

Er zijn verhoudingsgewijs in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden meer jeugdigen met een vorm van jeugdhulp met verblijf dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland (figuur 6.1 en 6.2).³³

³² Gegevens over het aantal jeugdhulptrajecten zijn beschikbaar op peildatum en over een verslagperiode. Gegevens over het aantal jeugdigen met jeugdhulp zijn alleen beschikbaar over een verslagperiode. Vanwege de administratieve veranderingen door de komst van de Jeugdwet vertekenen de cijfers over de verslagperiode voor 2015. Daarom worden deze gegevens vanaf 2016 gepresenteerd. De gegevens op peildatum worden vanaf 30 juni 2015 gepresenteerd. De gegevens hebben betrekking op jeugdigen in de leeftijd 0-17 jaar. Er zijn ook jeugdigen in de leeftijd van 18-22 jaar met jeugdhulp, maar dit betreft een klein aantal.

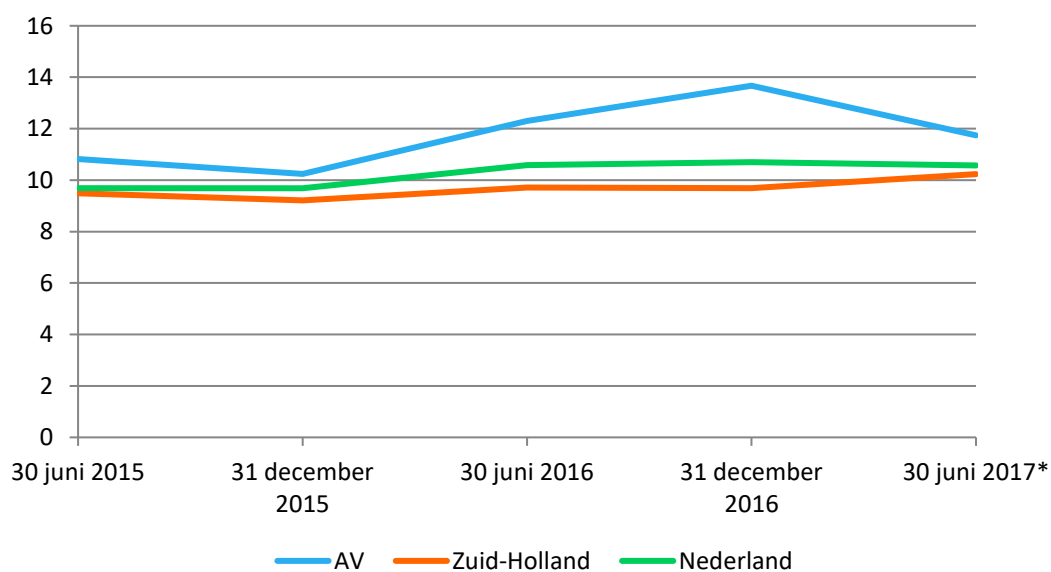
³³ Uitgangspunt is het woonplaatsbeginsel: als woonplaats geldt de woonplaats van de jeugdige, tenzij er sprake is van voogdij door een gecertificeerde instelling of de jeugdige in een pleeggezin verblijft (VNG, Factsheet Woonplaatsbeginsel 2016).

Figuur 6.1 Aantal cliënten jeugdhulp met verblijf per 1.000 0-17-jarigen, 2016-2017

*Dit betreft voorlopige cijfers.
bron: CBS Statline

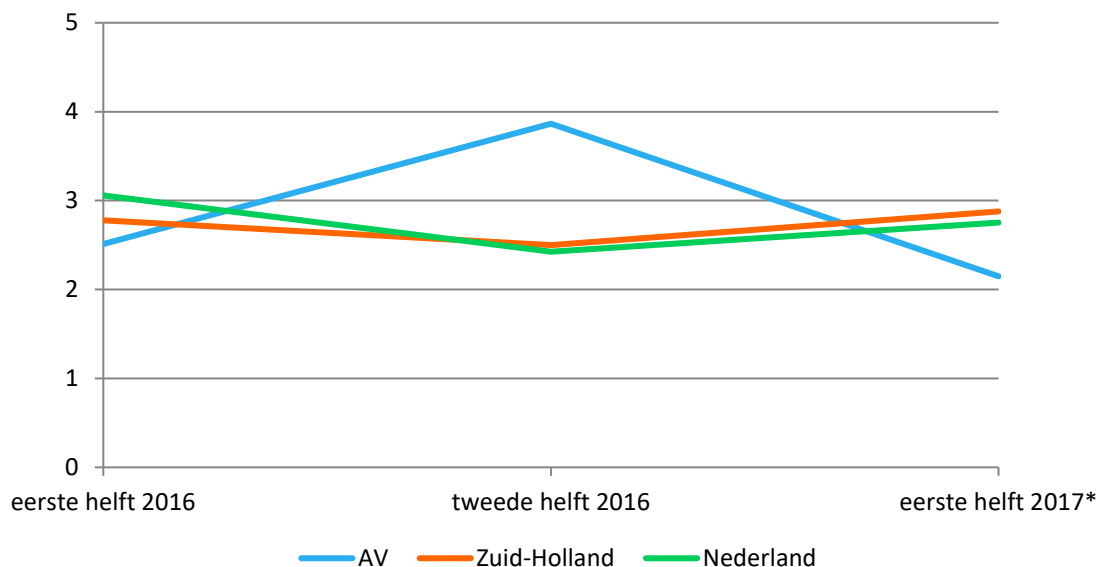
Figuur 6.2 Aantal trajecten jeugdhulp met verblijf per 1.000 0-17-jarigen op peildatum, 2015-2017

*Dit betreft voorlopige cijfers.
bron: CBS Statline

In tegenstelling tot de ontwikkeling van het aantal nieuwe trajecten zonder verblijf, is het aantal nieuwe trajecten jeugdhulp met verblijf in de regio Alblasterwaard-Vijfheerenlanden in de eerste helft van 2017 per 1.000 jeugdigen juist afgenomen. Dit is niet conform de trend in Nederland en Zuid-Holland (figuur 6.3).

Figuur 6.3 Aantal nieuwe trajecten jeugdhulp met verblijf per 1.000 0-17-jarigen, 2016-2017

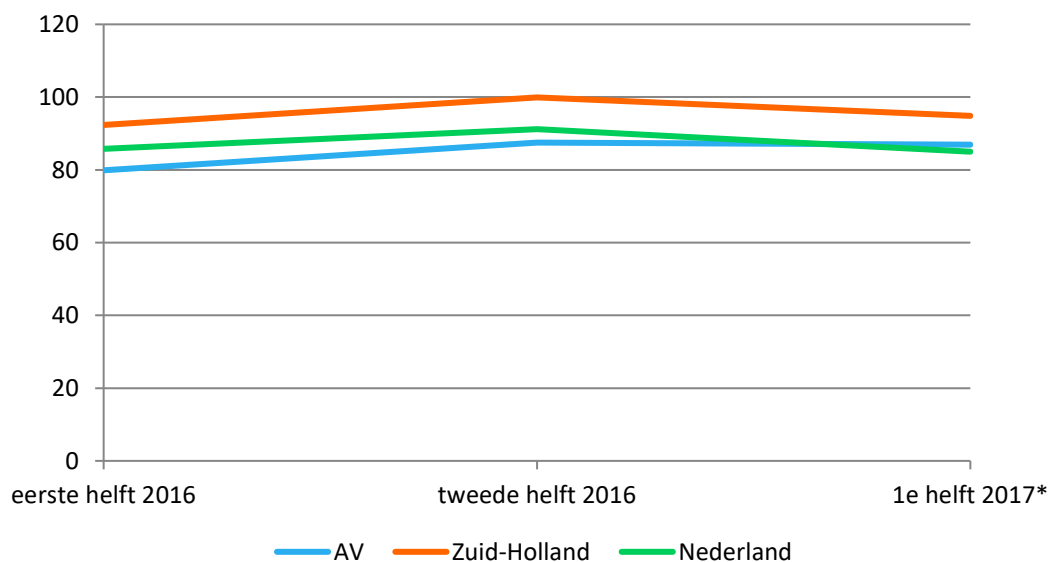

*Dit betreft voorlopige cijfers.
bron: CBS Statline

6.1.2 Jeugdhulp zonder verblijf

In de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden is het aantal jeugdigen per 1.000 jeugdhulp zonder verblijf vergelijkbaar met het aantal in Nederland en lager dan in Zuid-Holland (figuur 6.4).

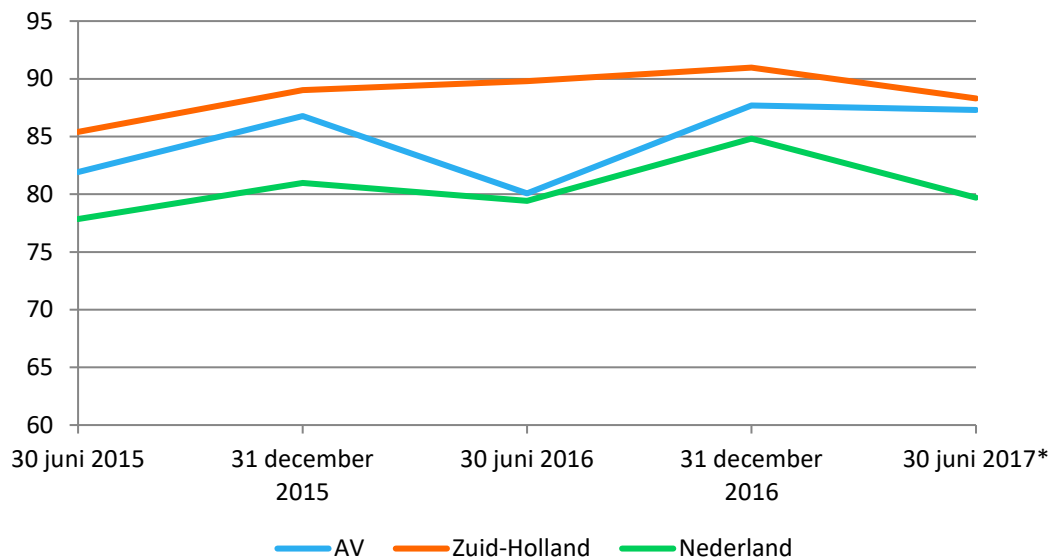
Figuur 6.4 Aantal cliënten jeugdhulp zonder verblijf per 1.000 0-17-jarigen, 2016-2017

*Dit betreft voorlopige cijfers.
bron: CBS Statline

In vergelijking met Zuid-Holland zijn er relatief minder en vergeleken met Nederland relatief meer trajecten jeugdhulp zonder verblijf (figuur 6.5).

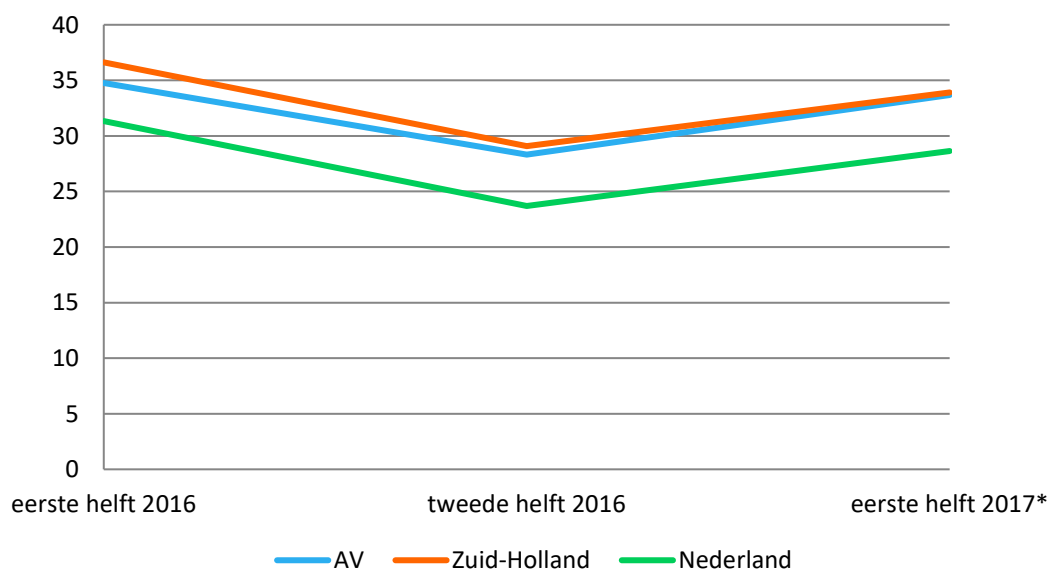
Figuur 6.5 Aantal trajecten jeugdhulp zonder verblijf op peildatum per 1.000 0-17-jarigen, 2015-2017

*Dit betreft voorlopige cijfers.
bron: CBS Statline

Het aantal nieuwe trajecten hulp zonder verblijf neemt per 1.000 jeugdigen in de eerste helft van 2017 weer toe in vergelijking met het tweede halfjaar van 2016. Deze trend zien we ook in Zuid-Holland en heel Nederland (figuur 6.6).

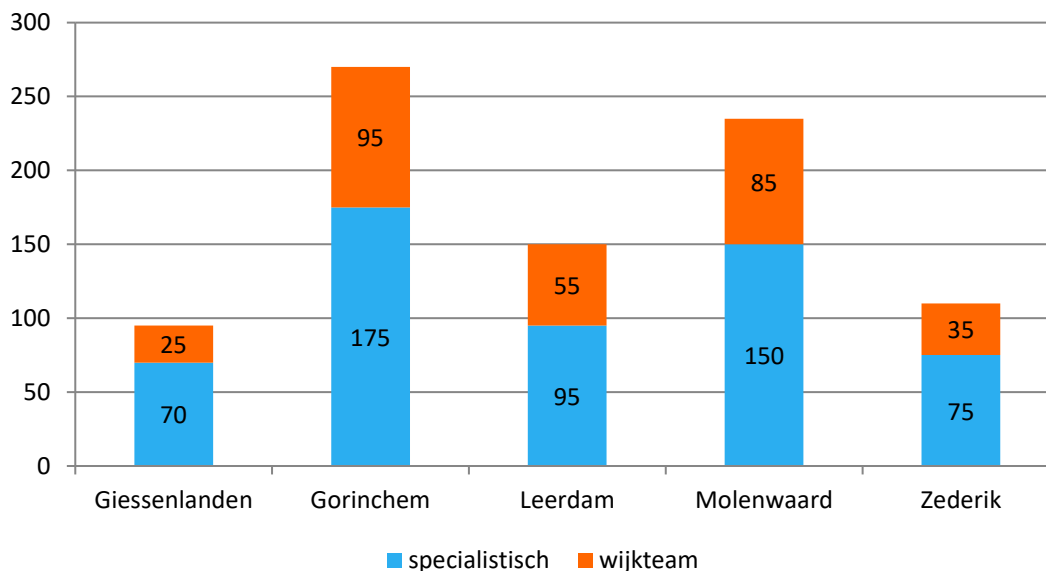
Figuur 6.6 Aantal nieuwe trajecten jeugdhulp zonder verblijf (specialistisch en wijk- en buurtteam) per 1.000 0-17-jarigen, 2016 - 2017

*Dit betreft voorlopige cijfers.
bron: CBS Statline

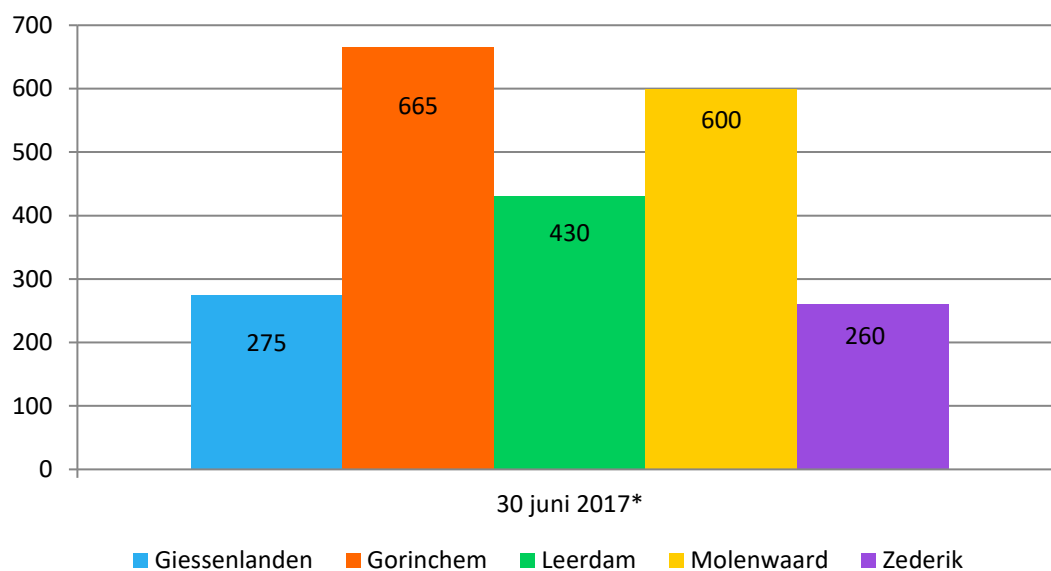
In Giessenlanden is het aandeel nieuwe trajecten jeugdhulp vanuit een wijkteam naar verhouding klein (26%). In de andere gemeenten is dat rond 35% (figuur 6.7).

Figuur 6.7 Aantal nieuwe trajecten jeugdhulp zonder verblijf per gemeente, eerste helft 2017*

*Dit betreft voorlopige cijfers.
bron: CBS Statline

Figuur 6.8 Aantal trajecten jeugdhulp zonder verblijf op peildatum

*Dit betreft voorlopige cijfers.
bron: CBS Statline

6.2 Zorg 18+

Er hebben de afgelopen jaren verschillende veranderingen in de zorg plaatsgevonden. Vanaf 2013 is het scheiden van wonen en zorg ingevoerd, waardoor personen met behoefte aan lagere zorgzwaartepakketten niet meer in aanmerking komen voor verblijf in een in-

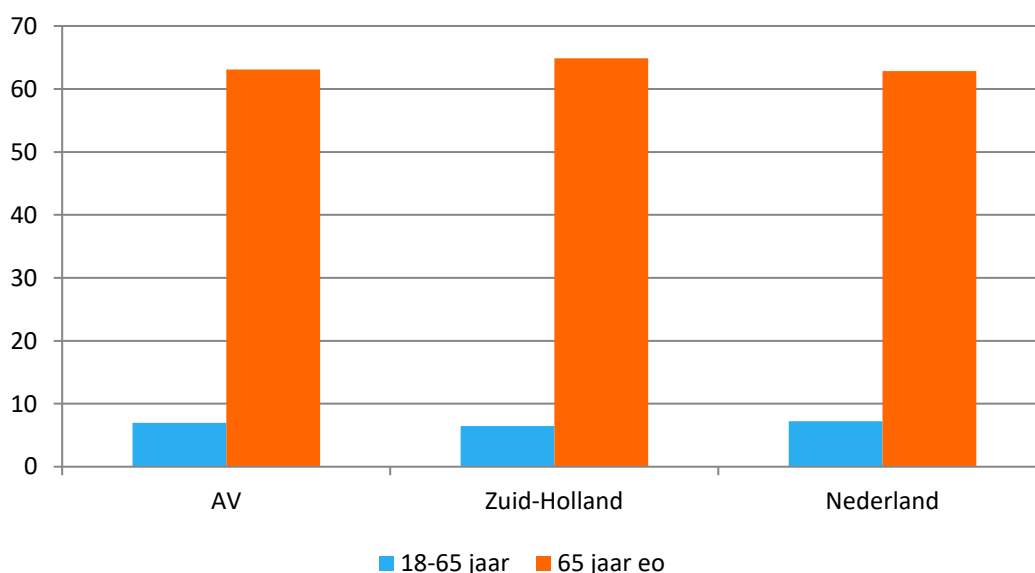
stelling. Daarnaast is de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) vervangen door de Wet langdurige zorg. Daarbij zijn delen van de zorg zonder verblijf van de AWBZ overgeheveld naar de Wmo en de Zorgverzekeringswet. Vanwege deze veranderingen worden in deze paragraaf de gegevens vanaf 2015 gepresenteerd.

6.2.1 Zorg met verblijf 18+

Zorg met verblijf betreft voornamelijk verblijf in verpleeghuizen en in instellingen voor mensen met een verstandelijke beperking. Minder gaat het om verblijf in (kleinschalige) instellingen voor mensen met een lichamelijke beperking of om revalidatiezorg. Het gaat hierbij om zorg in het kader van de Wet langdurige zorg, die per 1 januari 2015 in de plaats is gekomen van de AWBZ. De meest recente gegevens hebben betrekking op 2015.

In 2015 maken ruim 1.700 personen in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden gebruik van zorg met verblijf. Per 1.000 inwoners is het gebruik van zorg met verblijf voor de leeftijdscategorie 65-plus vergelijkbaar met het gemiddelde in Zuid-Holland en Nederland (figuur 6.9).

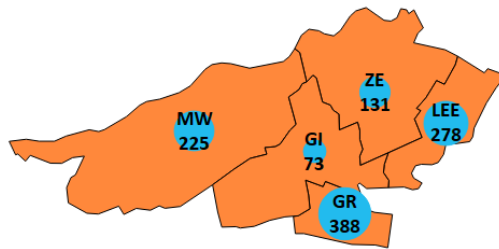
Figuur 6.9 Aantal personen met zorg met verblijf per 1.000 inwoners in de betreffende leeftijdscategorie, 2015

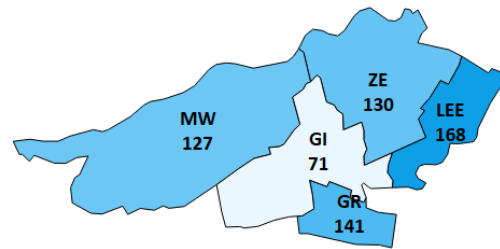
bron: Vektis, [waarstaatjegemeente](#)

In de regio is in 2015 van alle personen met zorg met verblijf bijna 64% 75-plus, vergelijkbaar met gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland. Van de zorgvragers van 65 jaar en ouder is in 2015 bijna 88% 75-plus. In Gorinchem wonen de meeste 75-plussers met zorg met verblijf. Relatief maken 75-plussers in Leerdam het meest gebruik van zorg met verblijf (figuur 6.10).

Figuur 6.10a Aantal 75-plussers met zorg met verblijf, 2015, absoluut

Figuur 6.10b Aantal 75-plussers met zorg met verblijf per 1.000 75-plussers, 2015

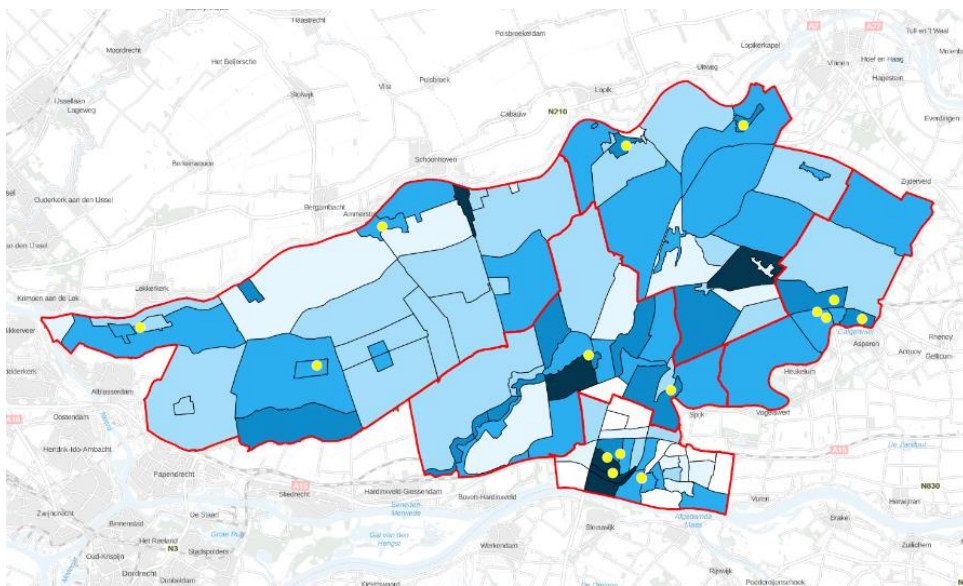

MW = Molenwaard, ZE = Zederik, GI = Giessenlanden, LEE = Leerdam, GR = Gorinchem

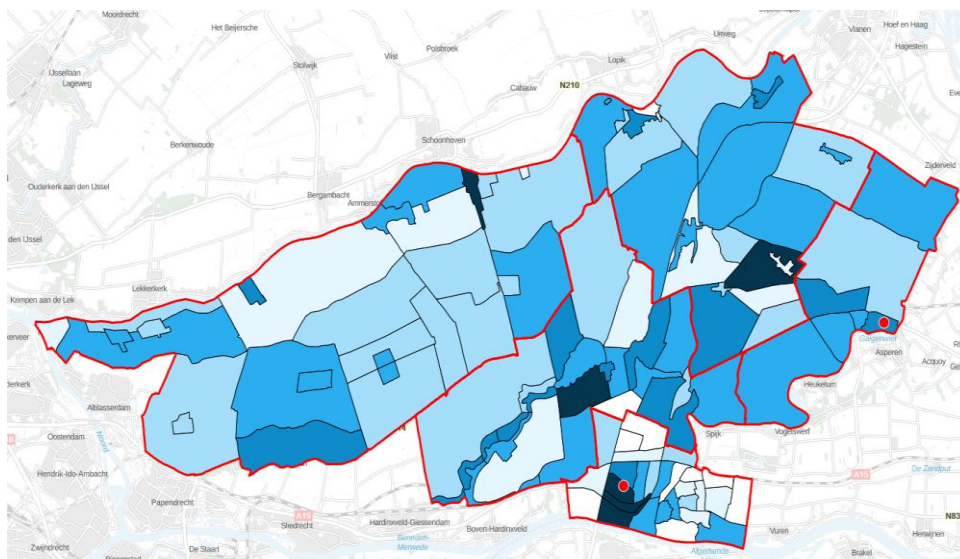
bron: Vektis, [waarstaatiegemeente](#)

Figuur 6.11 geeft de ligging van verzorgings- en verpleeghuizen en ziekenhuizen weer ten opzichte van het percentage 65-plussers. De meeste verzorgings- en verpleeghuizen zijn te vinden in de gemeenten Gorinchem en Leerdam. Deze instellingen hebben ook een functie voor de omliggende gemeenten.

Figuur 6.11a Verzorgings- en verpleeghuizen

Figuur 6.11b Ziekenhuizen

Legenda

% 65 jaar en ouder

- nvt
 0-12
 > 12-16
 >16-20
 >20-25
 >25

bron: [Data-adviesbureau Tympaan](#)

De verzorgings- en verpleeghuizen en de ziekenhuizen in de regio zijn goed bereikbaar met het openbaar vervoer.

Bereikbaarheid verzorgings- en verpleeghuizen en ziekenhuizen met het OV

6.2.2 Zorg zonder verblijf 18+

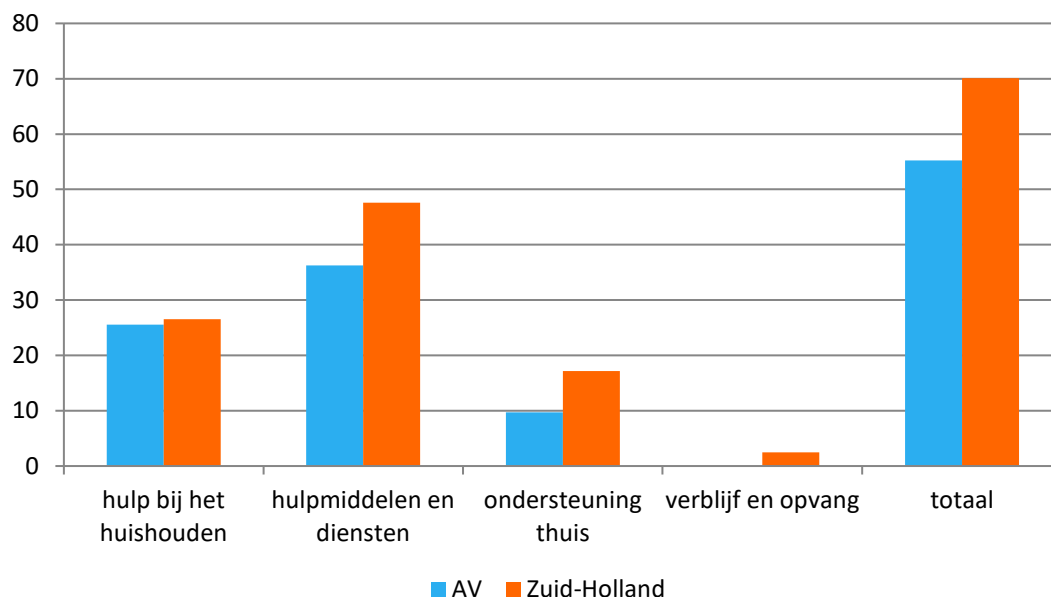
Wmo-maatwerkvoorzieningen

Voor de periode 2015-2017 kunnen alleen de gegevens over het gebruik in het eerste halfjaar van 2017 worden gepresenteerd.³⁴ Voor 2015 en 2016 ontbreken namelijk de gegevens van enkele gemeenten in de regio.

³⁴ De gegevens die worden gepresenteerd hebben betrekking op het gebruik van voorzieningen in het verslagjaar en zowel zorg in natura als zorg die is ingekocht met een persoonsgebonden budget. Het is niet uitgesloten dat ook personen jonger dan 18 jaar gebruik maken van Wmo. Aangenomen wordt dat dit aantal verwaarloosbaar klein is. Er kan op grond van de beschikbare gegevens voor Wmo geen onderscheid worden gemaakt naar de leeftijdscategorieën 18-64 jaar en 65+. Daarom is ervoor gekozen om de gegevens te presenteren voor de leeftijdscategorieën 18-74 jaar en 75+. Omdat het CBS alleen de afgeronde getallen voor het gebruik van Wmo-voorzieningen gebruikt en voor de berekening van het gebruik per 1.000 inwoners de niet-afgeronde getallen, kunnen de relatieve cijfers die in deze paragraaf worden weergegeven afwijken van de relatieve cijfers van het CBS.

In de eerste helft van 2017 maken ongeveer 4.900 personen van 18 jaar en ouder in de regio gebruik van een Wmo-maatwerkvoorziening. Per 1.000 inwoners ligt het gebruik in de regio lager dan gemiddeld in Zuid-Holland (figuur 6.12).³⁵ Het meest wordt gebruik gemaakt van de voorziening ‘hulpmiddelen en diensten’.

Figuur 6.12 Gebruik van Wmo-maatwerkvoorzieningen uitgesplitst naar type per 1.000 inwoners (18+), eerste helft 2017*

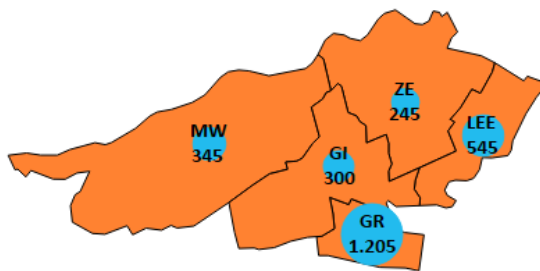
*Voor gemeente Giessenlanden zijn de gegevens van 2016 gebruikt.

bron: CBS Statline

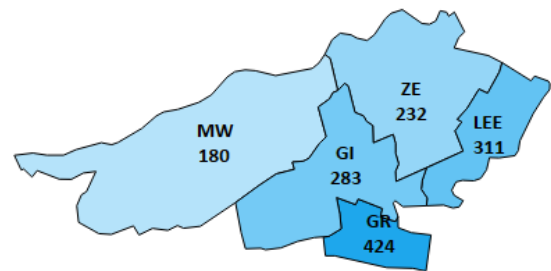
2.665 personen met een maatwerkvoorziening zijn 75-plus. Dat is ruim de helft van het totaal aantal personen dat gebruik maakt van een Wmo-maatwerkvoorziening; in Zuid-Holland is dit bijna de helft.

³⁵ Gemeenten leveren zelf gegevens aan over het gebruik van Wmo-voorzieningen bij het CBS. Niet alle gemeenten hebben dat gedaan. Zo zijn in Zuid-Holland van 10 gemeenten geen gegevens bekend. Dit betreft de gemeenten Alblasserdam, Giessenlanden, Gouda, Hendrik-Ido-Ambacht, Kaag en Braassem, Midden-Delfland, Nieuwkoop, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht. Om de vergelijking met de regio te kunnen maken, zijn deze 10 gemeenten niet in de berekening voor Zuid-Holland meegenomen. De vergelijking met heel Nederland blijft buiten beschouwing, vanwege het ontbreken van gegevens van te veel gemeenten.

Figuur 6.13a Aantal 75-plussers met een Wmo-voorziening, 2017, absoluut

Figuur 6.13b Aantal 75-plussers met een Wmo-voorziening per 1.000 75-plussers, 2017

MW = Molenwaard, ZE = Zederik, GI = Giessenlanden, LEE = Leerdam, GR = Gorinchem

bron: CBS Statline

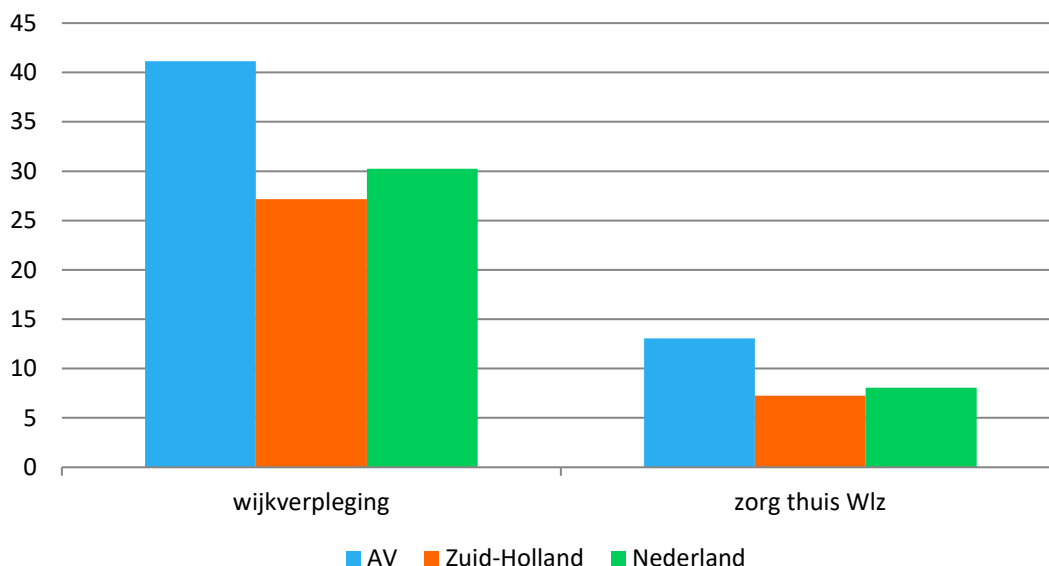
Wijkverpleging en zorg thuis in het kader van de Wet langdurige zorg

Gegevens over het gebruik van wijkverpleging en zorg thuis in het kader van de Wet langdurige zorg zijn beschikbaar voor het jaar 2015. Andere jaren zijn vooralsnog niet beschikbaar.³⁶

In 2015 maken in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden ongeveer 3.600 personen (18+) gebruik van wijkverpleging en circa 1.150 personen van zorg thuis in het kader van de Wet langdurige zorg (Wlz). Gerelateerd aan het aantal inwoners ligt het gebruik van wijkverpleging en Wlz-zorg thuis hoger dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland (figuur 6.14).

³⁶ Het betreft zowel zorg in natura als zorg die wordt ingekocht met een persoonsgebonden budget. Bij Wlz-zorg gaat het om personen die behoefte hebben aan intensieve zorg. Personen met een intensieve zorgvraag komen in aanmerking voor verblijf in een instelling, maar kiezen ervoor om deze zorg in de thuissituatie te ontvangen. In de leeftijdscategorie 0-18 jaar wordt niet of nauwelijks gebruik gemaakt van wijkverpleging en Wlz-zorg thuis. Daarom blijven deze gegevens hier buiten beschouwing.

Figuur 6.14 Gebruik van wijkverpleging en zorg thuis Wlz per 1.000 inwoners, 2015

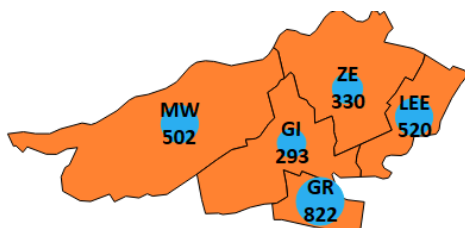

bron: Vektis, [waarstaatjegemeente](http://www.waarstaatjegemeente.nl)

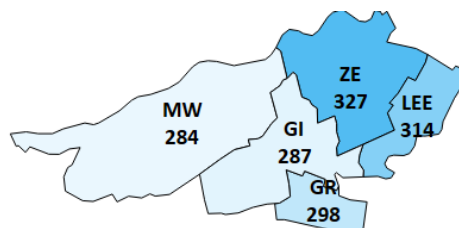
Het betreft met name 65-plussers die van deze voorzieningen gebruik maken. Van de personen die gebruik maken van wijkverpleging is 86% 65-plus. Van de personen met Wlz-zorg thuis is 67% 65-plus.

Het gemiddelde aantal 75-plussers met wijkverpleging is in de regio 300 per 1.000 75-plussers. In Zuid-Holland en Nederland is dat respectievelijk 236 en 255 per 1.000. In Zederik zijn er relatief veel 75-plussers die gebruik maken van wijkverpleging (figuren 6.15a en 6.15b).

Figuur 6.15a Aantal 75-plussers met wijkverpleging, 2015, absoluut

Figuur 6.15b Aantal 75-plussers met wijkverpleging per 1.000 75-plussers, 2015

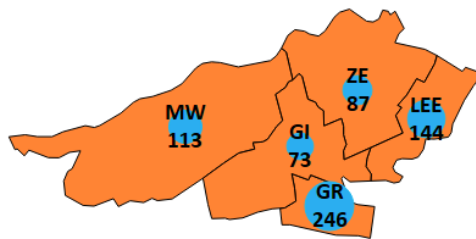

MW = Molenwaard, ZE = Zederik, GI = Giessenlanden, LEE = Leerdam, GR = Gorinchem

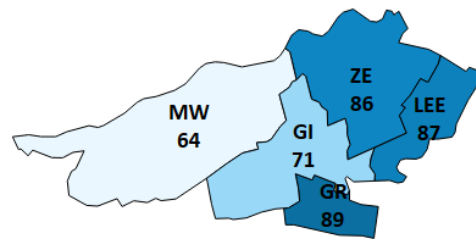
bron: Vektis, [waarstaatjegemeente](http://www.waarstaatjegemeente.nl)

Gemiddeld maken in de regio 80 per 1.000 75-plussers gebruik van Wlz-zorg thuis, in heel Zuid-Holland en Nederland is dat 56 per 1.000 75-plussers. In de gemeente Gorinchem ligt het gebruik van Wlz-zorg thuis onder 75-plussers relatief hoog (figuren 6.16a en 6.16b).

Figuur 6.16a Aantal 75-plussers met Wlz-zorg thuis, 2015, absoluut

Figuur 6.16b Aantal 75-plussers met Wlz-zorg thuis per 1.000 75-plussers, 2015

MW = Molenwaard, ZE = Zederik, GI = Giessenlanden, LEE = Leerdam, GR = Gorinchem

bron: Vektis, [waarstaatjegemeente](http://www.waarstaatjegemeente.nl)

6.3 Ambulancezorg

6.3.1 Aanrijtijden

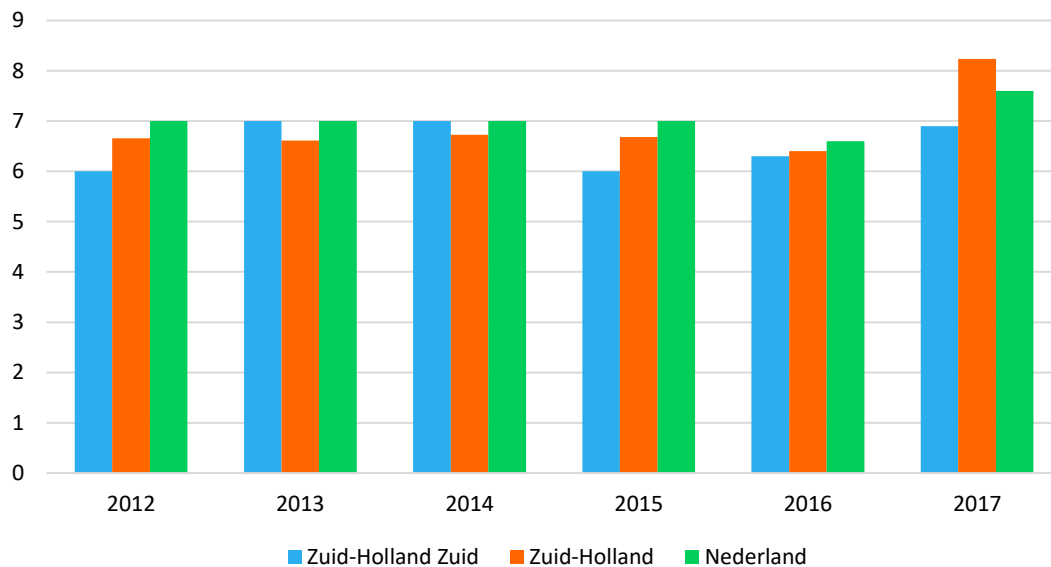
De Tijdelijke wet ambulancezorg³⁷ schrijft een bereikbaarheidsnorm voor ten aanzien van het A1-spoedvervoer van 15 minuten. Deze tijd bestaat uit 2 of 3 minuten voor het melden en uitrukproces en respectievelijk 13 of 12 minuten rijtijd. A1 spoedvervoer geldt als een patiënt dringend hulp nodig heeft. Hierbij rijdt de ambulance met zwaailicht en sirene.

Cijfers over aanrijtijden zijn alleen beschikbaar op niveau van GGD-regio's. De regio Alblas-serwaard-Vijfheerenlanden maakt deel uit van de regio Zuid-Holland-Zuid. Tot de regio Zuid-Holland Zuid horen de volgende gemeenten: Alblaserdam, Binnenmaas, Cromstrijen, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Koredijk, Leerdam, Molenwaard, Oud-Beijerland, Papendrecht, Sliedrecht, Strijen, Zederik en Zwijndrecht.

In 2017 waren er in de regio Zuid-Holland Zuid bijna 15.000 inzetten van A1-spoedvervoer. Bijna 7% was buiten 15 minuten ter plaatse, 1% meer vergeleken met 2012 (figuur 6.17).

³⁷ Beleidsregels van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 20 september 2011, nr. CZ-3082275, ter uitvoering van artikel 6, derde lid, van de Tijdelijke wet ambulancezorg. Geldend van 01-01-2013 t/m heden. (<http://wetten.overheid.nl/BWBR0030478/2013-01-01>)

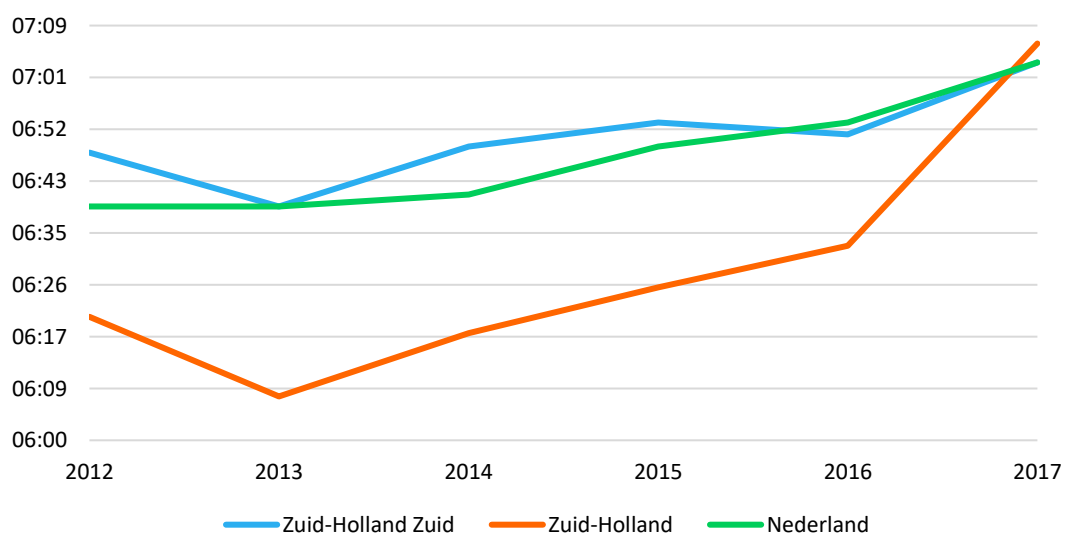
Figuur 6.17 Aandeel inzetten ambulance A1-spoedvervoer buiten 15 minuten, Zuid-Holland Zuid, 2012-2017, percentage

bron: Ambulancezorg Nederland (AZN)

De gemiddelde aanrijtijd voor A1-spoedvervoer is in 2017 ten opzichte van 2012 in Zuid-Holland Zuid gestegen met bijna 4% van 06:48 naar 07:03. In Zuid-Holland en Nederland is eveneens sprake van een stijging (respectievelijk ruim 10 en 6%). De gemiddelde aanrijtijd van Zuid-Holland Zuid ligt tot en met 2016 boven het gemiddelde van Zuid-Holland. In 2017 is de gemiddelde aanrijtijd van Zuid-Holland Zuid vergelijkbaar met Zuid-Holland en Nederland (figuur 6.18).

Figuur 6.18 Ontwikkeling gemiddelde aanrijtijd ambulance A1-spoedvervoer, Zuid-Holland Zuid, 2012-2017, minuten: seconden

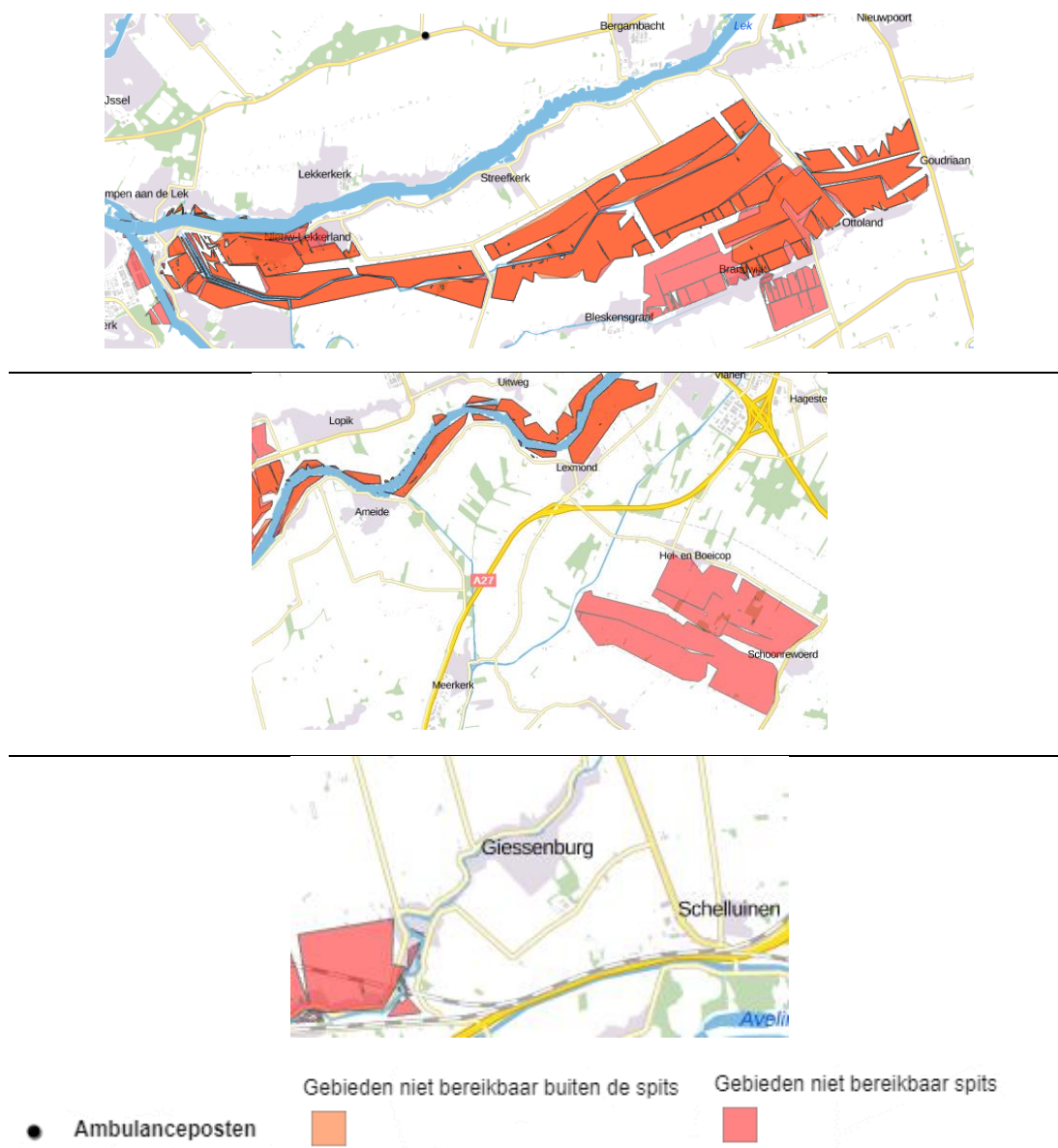

bron: Ambulancezorg Nederland (AZN)

6.3.2 Bereikbaarheid van gebieden binnen de responstijd

De ambulancedienst in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden valt onder RAV Zuid-Holland Zuid en heeft twee posten in de regio, namelijk in Gorinchem en Meerkerk. Figuur 6.19 laat zien welke gebieden niet binnen 15 minuten bereikbaar zijn buiten en/of in de spits. Een aanzienlijk gedeelte van de gemeente Molenwaard is niet op tijd bereikbaar buiten de spits en enkele gebieden zijn in de spits niet meer bereikbaar. In de gemeente Zederik is het meeste van het gebied aan de Lek niet op tijd bereikbaar buiten de spits. Dit geldt vooral voor het noordelijk deel van Lexmond. In het oosten van de gemeente is een gebied dat in de spits niet meer bereikbaar is. Een gebied in het noordwesten van de gemeente Leerdam en een gebied in het zuidwestelijke gedeelte van de gemeente Giessenlanden zijn lastig te bereiken in de spits.

Figuur 6.19 Gebieden die buiten de spits niet binnen 15 minuten zijn te bereiken, Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2017

bron: [Geodienst Rijksuniversiteit Groningen](#)

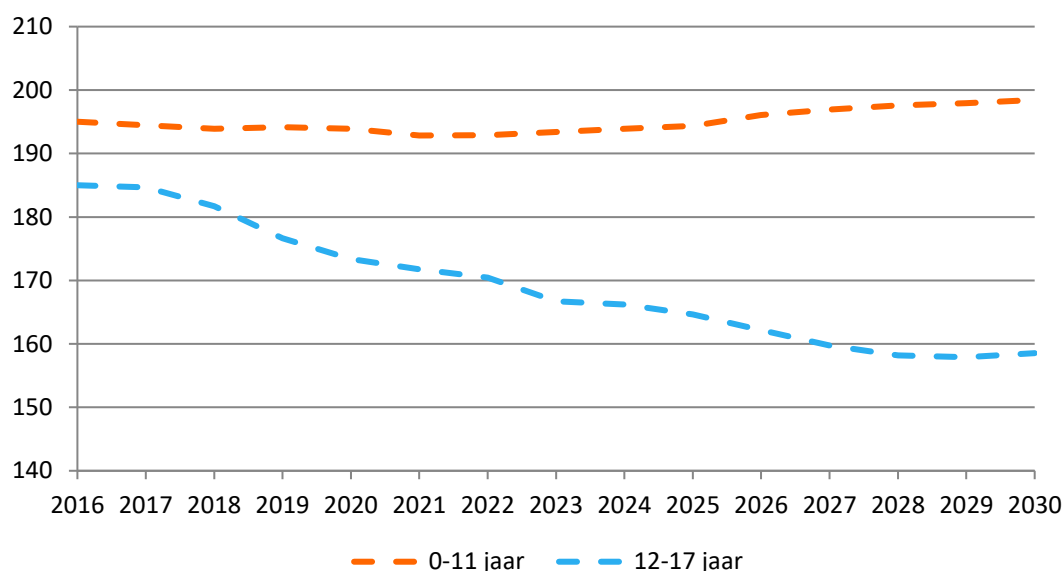
6.4 Prognose zorggebruik

Op basis van demografische ontwikkelingen wordt hieronder het verwachte zorggebruik tot 2030 in Alblasserwaard-Vijfherenlanden geschetst³⁸. Er wordt dus geen rekening gehouden met andere (beleidsmatige of maatschappelijke) ontwikkelingen. De prognoses hebben betrekking op jeugdhulp, zorg met verblijf, Wmo, wijkverpleging en Wlz-zorg thuis. Er wordt een uitsplitsing gemaakt naar relevante leeftijdscategorieën.

6.4.1 Jeugdhulp

Het aantal jeugdigen met jeugdhulp met verblijf blijft vrijwel stabiel onder de 0-11-jarigen en daalt onder de 12-17-jarigen (figuur 6.20).

Figuur 6.20 Ontwikkeling aantal jeugdigen in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden met jeugdhulp met verblijf naar leeftijdscategorie, 2016-2030, absoluut

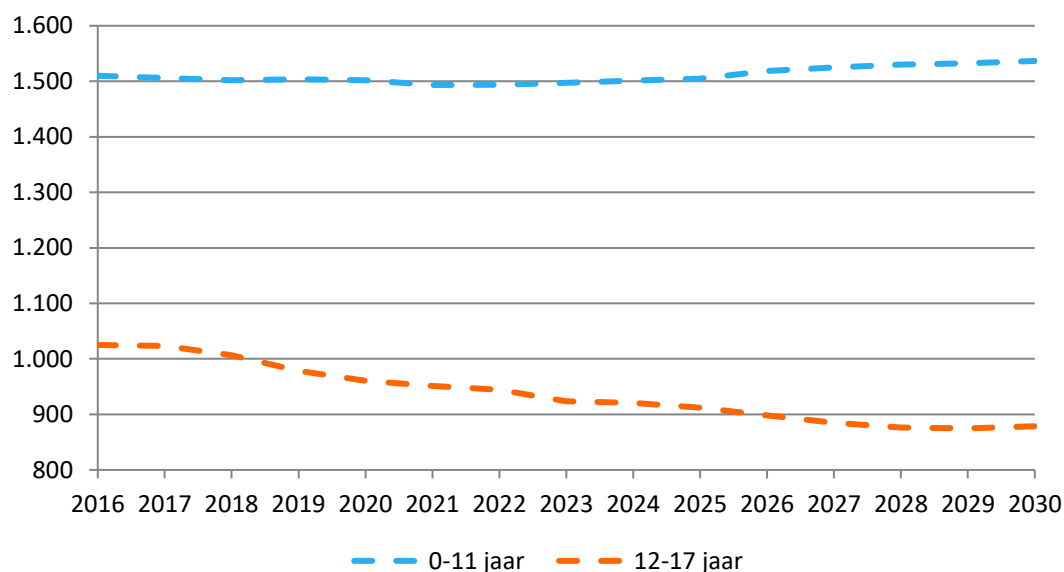

bron: CBS Statline, provincie Zuid-Holland

Het aantal jeugdigen met een vorm van jeugdhulp zonder verblijf loopt onder 0-11-jarigen op van 1.510 in 2016 naar 1537 in 2030, een stijging van bijna 2%. Bij 12-18-jarigen is daarentegen een daling te zien van circa 14% van 1.025 in 2016 tot ongeveer 880 in 2030 (figuur 6.21).

³⁸ In deze paragraaf gaat het om het verwachte zorggebruik. Vanwege de leesbaarheid wordt in deze paragraaf gesproken over (de toe- of afname van) het zorggebruik en niet over (de toe of afname van) het *verwachte* zorggebruik.

Figuur 6.21 Ontwikkeling aantal jeugdigen in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden met jeugdhulp zonder verblijf naar leeftijdscategorie, 2016-2030, absoluut

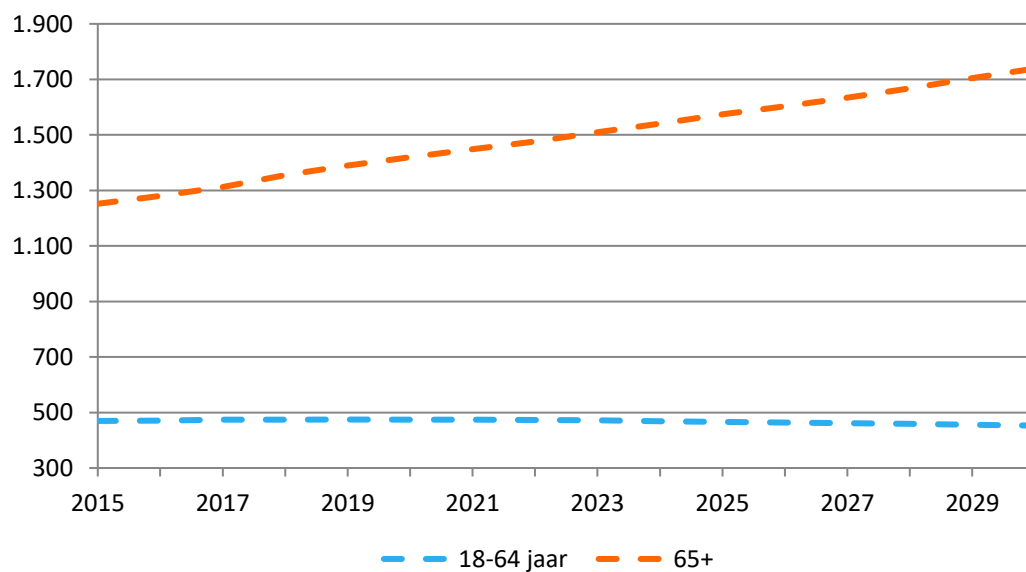

bron: CBS Statline, provincie Zuid-Holland

6.4.2 Zorg met en zonder verblijf 18+

Het gebruik van zorg met verblijf onder personen van 18 jaar en ouder neemt toe tot circa 2.200 in 2030, een stijging van 27% ten opzichte van 2015. Onder 65-plussers stijgt het zorggebruik met circa 39% tot bijna 1.740 personen in 2030, terwijl onder 18-64-jarigen het zorggebruik licht afneemt met ongeveer 3,5% (figuur 6.22).

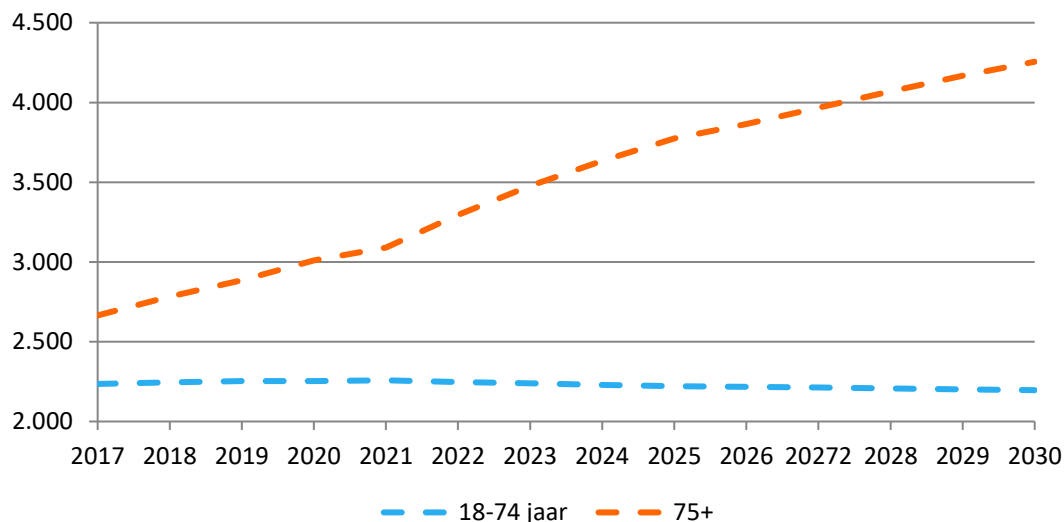
Figuur 6.22 Ontwikkeling zorg met verblijf naar leeftijdscategorie in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2015-2030, absoluut

bron: Vektis, [waarstaatiegemeente](#), provincie Zuid-Holland

Het aantal personen met een Wmo-maatwerkarrangement neemt naar verwachting ten opzichte van 2017 met ruim 31,5% toe tot circa 6.450 personen in 2030. Dit is het gevolg van de toename van de zorgbehoefte onder 75-plussers, waar het aantal personen met een Wmo-maatwerkarrangement oploopt tot ruim 4.250. Onder 18-64-jarigen blijft het zorggebruik vrijwel gelijk (figuur 6.23).

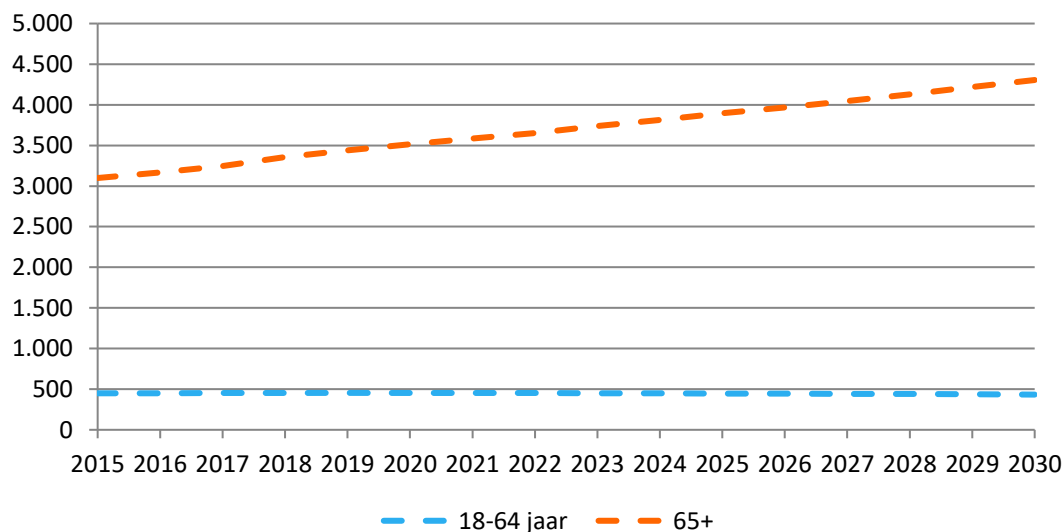
Figuur 6.23 Ontwikkeling aantal personen met een Wmo-maatwerkarrangement naar leeftijdscategorie, 2017-2030 in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, absoluut

bron: CBS Statline, provincie Zuid-Holland

Het gebruik van wijkverpleging onder personen van 18 jaar en ouder neemt ten opzichte van 2015 toe met 33,5% tot bijna 4.750 personen in 2030. Onder personen van 18-64 jaar neemt de zorgvraag licht af met 3,5% (figuur 6.24).

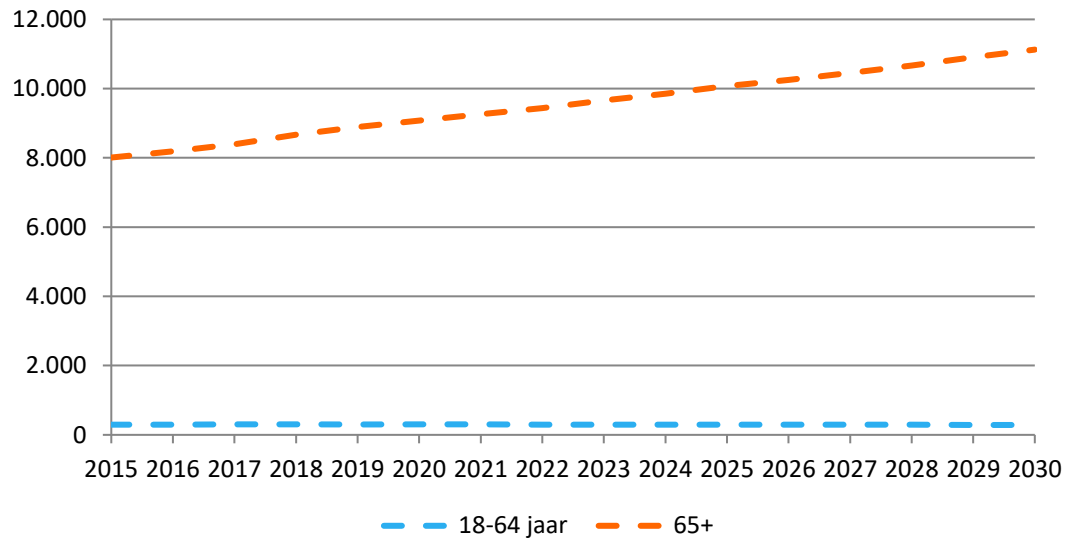
Figuur 6.24 Ontwikkeling aantal personen met wijkverpleging naar leeftijdscategorie in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2017-2030, absoluut

bron: Vektis, [waarstaatjegemeente](#), Provincie Zuid-Holland

Het gebruik van Wlz-zorg thuis onder personen van 18 jaar en ouder neemt toe tot 11.413 zorgvragers, een stijging van circa 37% ten opzichte van 2015. Onder personen van 18-64 jaar blijft het zorggebruik nagenoeg gelijk, onder 65-plussers neemt het aantal zorggebruikers toe tot ruim 11.125.

Figuur 6.25 **Ontwikkeling aantal personen met Wlz-zorg thuis naar leeftijdscategorie in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2017-2030, absoluut**

bron: Vektis, [waarstaatjegemeente](#), provincie Zuid-Holland

7 Bibliotheken

7.1 Aanwezigheid van bibliotheken

De regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden kent 12 bibliotheekvestigingen (2016). Deze bibliotheken behoren allemaal tot de Bibliotheek AanZet. Het verzorgingsgebied van de bibliotheek is groter dan de regio (figuur 7.1). De gemiddelde [afstand tot een bibliotheek](#) loopt uiteen van 1,4 kilometer in Gorinchem tot 5,0 kilometer in Giessenlanden.

Figuur 7.1 Bibliotheekorganisatie AanZet in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en de gemeenten waar de organisatie actief is, 2016

bron: rijksoverheid.nl, WOB-verzoeken

Omdat bibliotheken laagdrempelige publieke ruimten zijn, zouden ze zowel op het gebied van de bestrijding van eenzaamheid³⁹ en het versterken van de leefbaarheid⁴⁰ een functie kunnen hebben.⁴¹ De bibliotheek kan bijdragen aan het bestrijden van eenzaamheid door het organiseren van activiteiten waarbij ontmoeting centraal staat. Met name in de wijken

³⁹ RIGO Research en Advies. Themapublicatie eenzaamheid Maatschappelijke opgaven in relatie tot het bibliotheeknetwerk, maart 2018

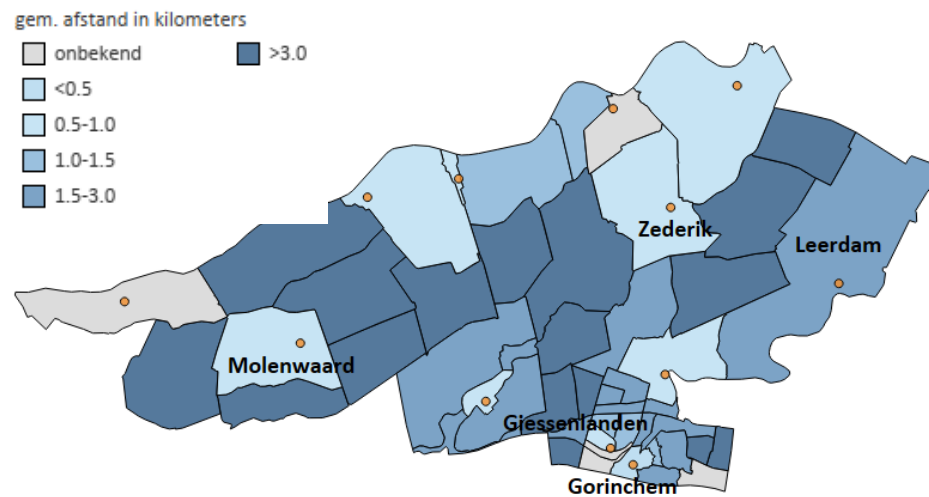
⁴⁰ RIGO Research en Advies. Themapublicatie leefbaarheid Maatschappelijke opgaven in relatie tot het bibliotheeknetwerk, maart 2018

⁴¹ In de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen zijn de functies van bibliotheken omschreven, te weten:

- ter beschikking stellen van kennis en informatie;
- bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
- bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
- organiseren van ontmoeting en debat;
- laten kennis maken met kunst en cultuur.

met een hoog percentage eenzaamheid en een korte afstand tot de bibliotheek ligt het voor de hand om activiteiten te organiseren die meehelpen om eenzaamheid te bestrijden, bijvoorbeeld in de Gildenwijk in Gorinchem. Voor deze inwoners ligt de bibliotheek vaak op loopafstand (<1 kilometer) wat van belang is omdat juist mensen die minder mobiel zijn, vaak kampen met eenzaamheid (figuren 7.2 en 7.3).

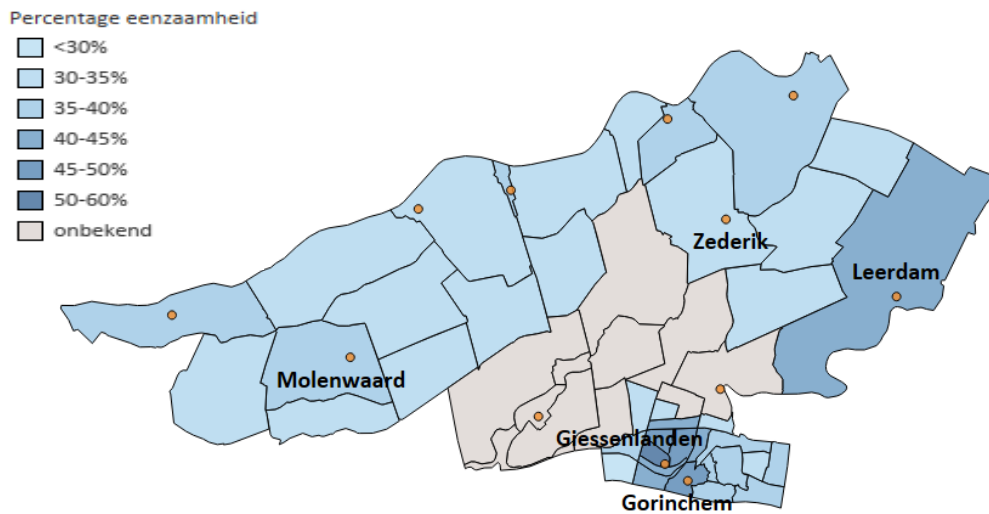
Figuur 7.2 Gemiddelde afstand tot bibliotheekvestigingen per wijk in de regio Alblas-serwaard-Vijfheerenlanden, 2016

bron: RIGO Research en Advies⁴²

⁴² Op basis van de Modelschatting RIVM eenzaamheid per wijk, zoals gebruikt voor de publicatie Cozijnsen E en Bakker W,]. Themapublicatie eenzaamheid. Maatschappelijke opgaven in relatie tot het bibliotheeknetwerk. Amsterdam: Rigo Research en Advies, 2018.

Figuur 7.3 Bibliotheekvestigingen en eenzaamheid per wijk, 2012, percentage

bron: RIGO Research en Advies⁴³

7.2 Gebruik bibliotheek

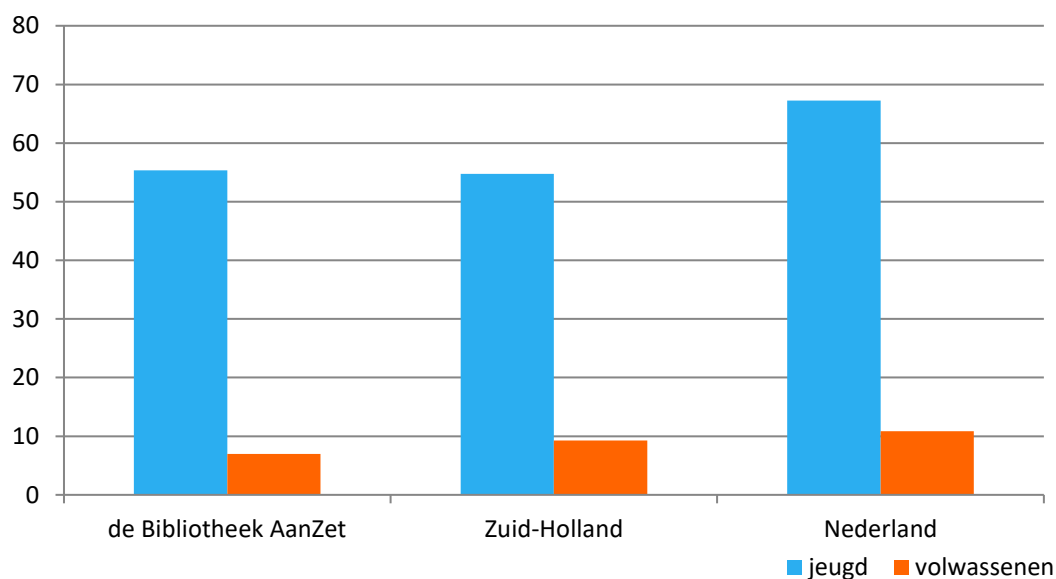
7.2.1 Leden

Kinderen en jongeren zijn veel vaker lid van de bibliotheek dan volwassenen. Dit komt waarschijnlijk doordat het lidmaatschap voor kinderen en jongeren gratis is. De Bibliotheek AanZet biedt gratis lidmaatschap aan tot en met 18 jaar.

De Bibliotheek AanZet heeft in 2016 relatief minder jeugd- en volwassen leden dan in Nederland. Het aandeel jeugdleden is vergelijkbaar met Zuid-Holland (figuur 7.4).

⁴³ Leefbaarheidscores uit de [Leefbaarometer](#) 2014, zoals gebruikt voor de publicatie Cozijnsen E en Bakker W,]. Themapublicatie leefbaarheid. Maatschappelijke opgaven in relatie tot het bibliotheeknetwerk. Amsterdam: Rigo Research en Advies, 2018.

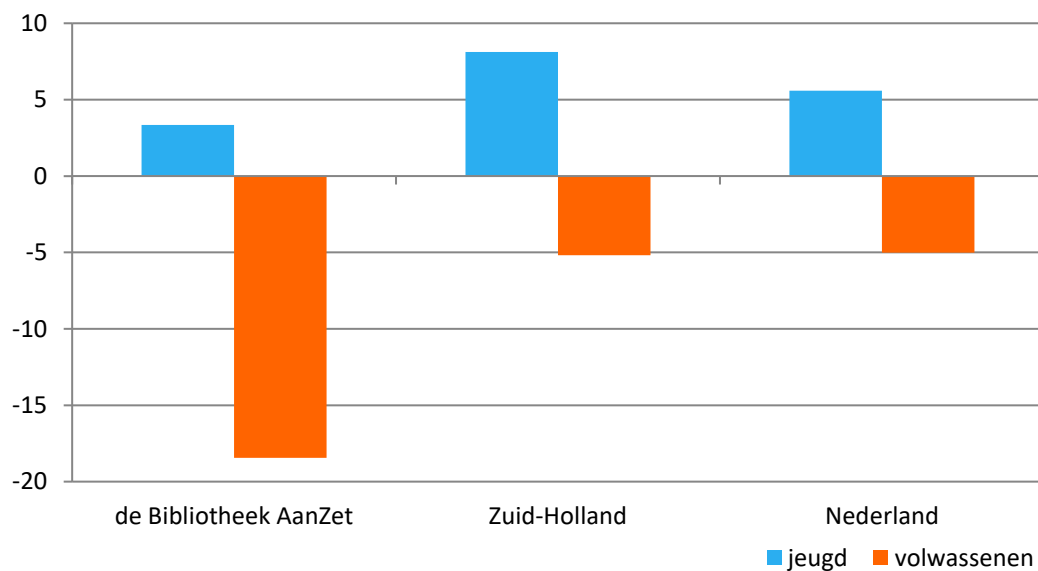
Figuur 7.4 Aantal inwoners lid van een bibliotheek, 2016, percentage

bron: rijksoverheid.nl, WOB-verzoeken

In 2016 neemt het aantal volwassen leden bij de Bibliotheek AanZet af. Deze daling is aanzienlijk sterker dan in Nederland en Zuid-Holland. Het aandeel jeugdleden neemt toe, maar minder sterk dan in Zuid-Holland en Nederland (figuur 7.5).

Figuur 7.5 Saldo van in- en uitschrijvingen van leden, 2016, percentage

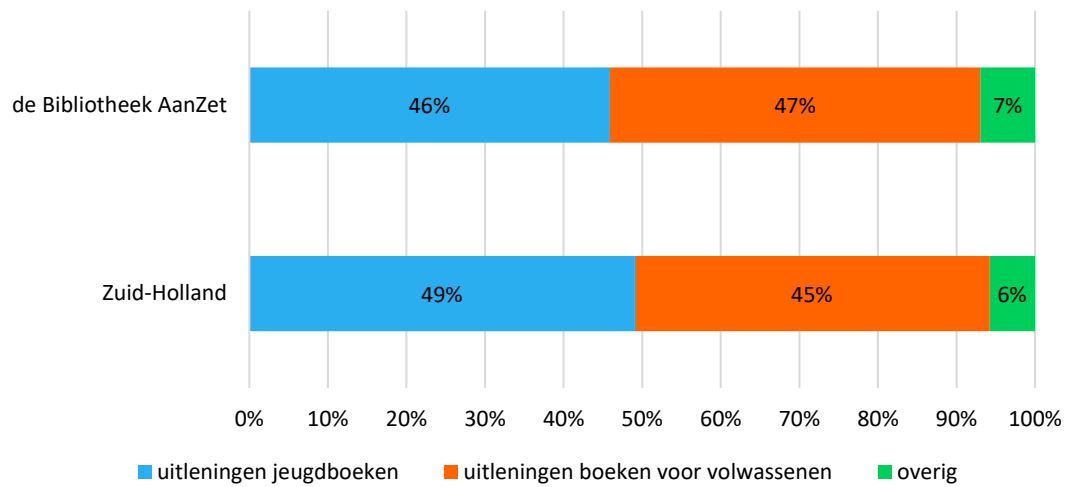

bron: rijksoverheid.nl, WOB-verzoeken

7.2.2 Materialen

Boeken zijn de belangrijkste zaken die mensen lenen bij een bibliotheek. In 2016 werden er in de Bibliotheek AanZet een vergelijkbaar aandeel materialen geleend als in Zuid-Holland (figuur 7.6).

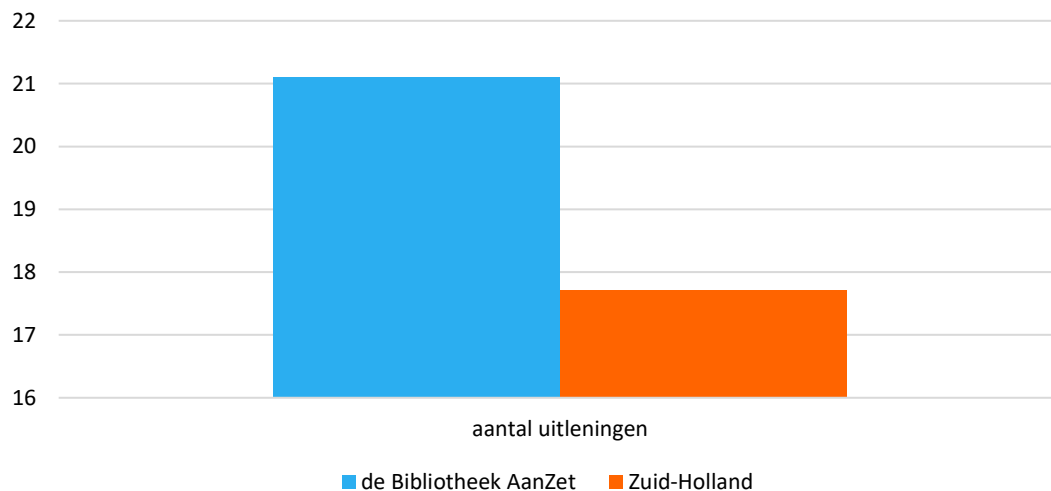
Figuur 7.6 Uitleningen bibliotheek naar materiaalsoort, 2016, percentage

bron: rijksoverheid.nl, WOB-verzoeken

In de bibliotheken van de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden lenen leden meer materialen dan gemiddeld in Zuid-Holland (figuur 7.7).

Figuur 7.7 Gemiddeld aantal geleende materialen per lid, 2016, absoluut

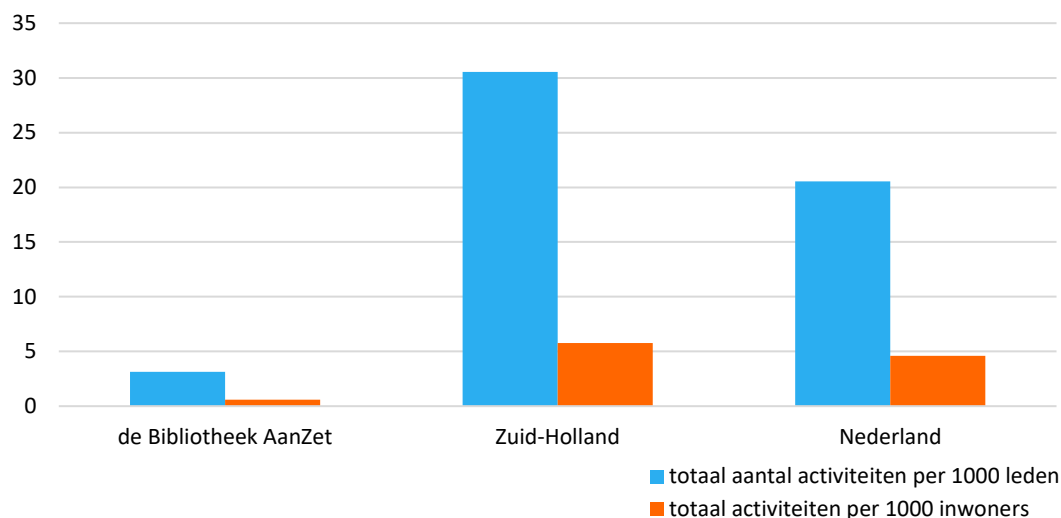
bron: rijksoverheid.nl, WOB-verzoeken

7.2.3 Activiteiten

In totaal zijn de bibliotheekvestigingen van de Bibliotheek AanZet in 2016 ruim 1,13 miljoen keer bezocht. Dit geldt voor hun hele werkgebied, dus niet exclusief in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Dit komt neer op gemiddeld circa 220 bezoeken per 100 inwoners.

De bibliotheken in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden verzorgen relatief minder activiteiten dan in Zuid-Holland en Nederland (figuur 7.8).

Figuur 7.8 Aantal activiteiten, 2016, absoluut

bron: rijksoverheid.nl, WOB-verzoeken

Naast het organiseren van activiteiten huisvesten veel bibliotheken informatiepunten. Dit zijn soms informatiepunten die direct gerelateerd zijn aan boeken lezen. Dit betreft bijvoorbeeld het Makkelijk Lezen Plein voor kinderen met dyslexie of een Anders Lezen Plein voor mensen met functionele of visuele beperkingen. Daarnaast zijn er informatiepunten voor meer maatschappelijke ondersteuning, zoals een mantelzorgpunt, een juridisch informatiepunt of een jeugdpunt. Ook zijn er veel bibliotheken informatiepunten rond erfgoed, kunst en cultuur. De Bibliotheek AanZet heeft gemiddeld minder informatiepunten per gemeente voor inwoners van de regio dan gemiddeld in Zuid-Holland en Nederland (tabel 7.1).

Tabel 7.1 Informatiepunten in bibliotheken

	juridisch	gezondheid	historisch	jeugd	andere	gemiddeld aantal informatiepunten per gemeente in verzorgingsgebied
de Bibliotheek AanZet	0	0	1	0	Taalpunt (7)	0,5
Zuid-Holland	15	13	22	11	84	2,4
Nederland	24	34	93	43	312	1,3

bron: rijksoverheid.nl, WOB-verzoeken

Bijlage Werkwijze

Data verzamelen, controleren, bewerken en opslaan

De door de provincie aangeleverde gegevenslijst vormde de basis voor de dataverzameling. De gegevens zijn zo veel mogelijk op gemeente- en regioniveau verzameld voor de jaren 2007 tot en met 2017. Een deel van de gevraagde gegevens was beschikbaar via Statline van het CBS. Behalve van CBS-gegevens hebben we ook gegevens gebruikt uit andere bronnen zoals DUO en het Bedrijvenregister Zuid-Holland.

Alle verzamelde gegevens hebben we gecontroleerd op interne consistentie. Waar we afwijkingen hebben aangetroffen hebben we navraag gedaan bij de betreffende dataleverancier. Om vergelijkingen door de tijd heen mogelijk te maken, hebben we de data waar nodig geconverteerd naar de huidige gemeentelijke indeling. Dit proces is een vrijwel geheel geautomatiseerd proces.

Met betrekking tot de locaties van voorzieningen zijn wij in onze dataverzameling uitgegaan van het meest recente peiljaar. We hebben ons zo veel gericht op vestigingsniveau en niet op het niveau van de hoofdlocatie. Waar de bron extra informatie (bijvoorbeeld aantal leerlingen) bevat, hebben wij deze als attributen in de shapefiles opgenomen. Alle locaties zijn via de geocodeerservice van PDOK voorzien van coördinaten in het rd new-stelsel (EPSG 28992).

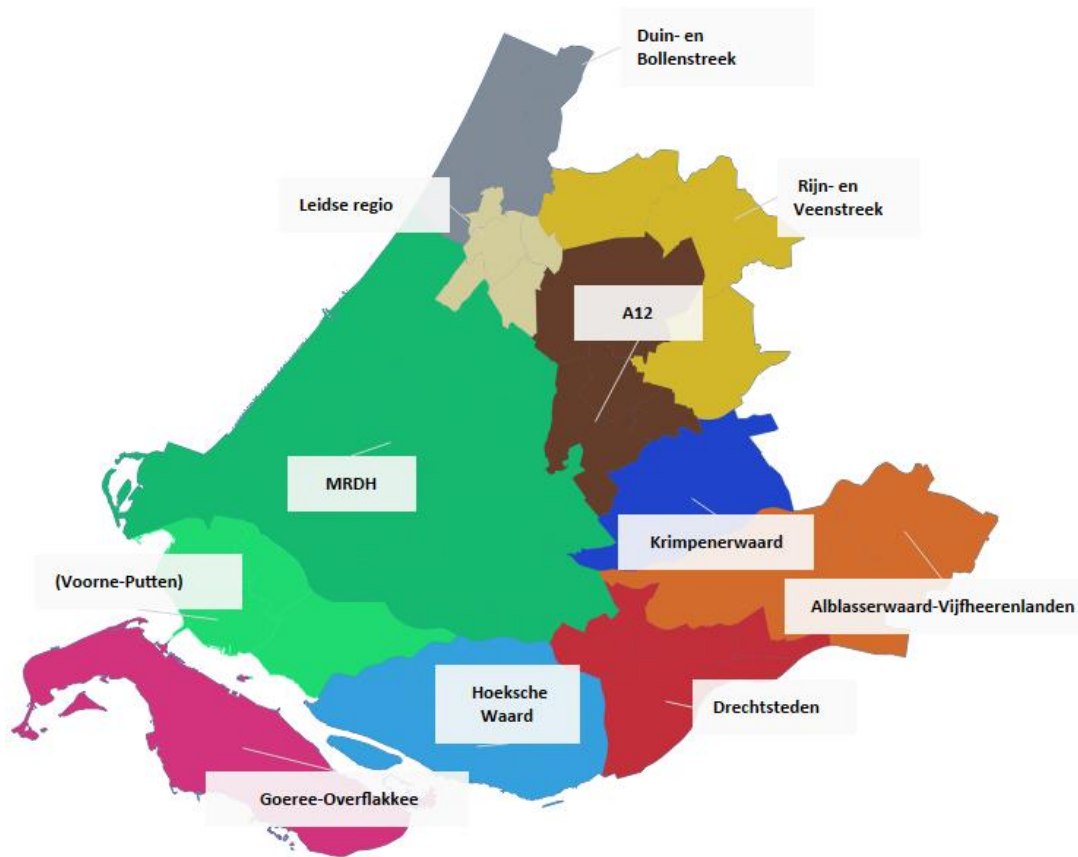
De data zijn in CSV-formaat en in shapefiles aan de provincie beschikbaar gesteld. Ook zijn de verzamelde data bij Tympaan opgeslagen. Hiermee zijn de data geborgd en kunnen als basis dienen voor toekomstige updates.

Regio-indeling

We hebben voor onderstaande elf Zuid-Hollandse regio's een maatschappelijk profiel opgesteld:

Leidse Regio, Duin- en Bollenstreek, Rijn- en Veenstreek, A12 Gouwe, Krimpenerwaard, Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), Voorne-Putten, Drechtsteden, Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee.

Figuur 1 Regio-indeling voor maatschappelijke gebiedsprofielen

Opstellen van een maatschappelijk gebiedsprofiel

Een maatschappelijk gebiedsprofiel biedt aan de hand van indicatoren op onder meer het terrein van demografie, onderwijs, economie en arbeidsmarkt, inkomen en vermogen en zorg inzicht in hoe een gebied ervoor staat in vergelijking met Zuid-Holland en Nederland. Dit geeft de provincie de kennis over sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen die nodig is om tot een integrale gebiedsgerichte aanpak te komen. Wij hebben op twee manieren per gegeven/indicator vastgesteld hoe een gebied zich verhoudt tot Zuid-Holland en Nederland:

- **op basis van de data van het laatst beschikbare jaar.** Aan de hand van de gegevensverdeling is bepaald of de vergelijking door middel van de mediaan of het gemiddelde wordt gemaakt.
- **op basis van de ontwikkeling in de tijd.** Met behulp van een index is weergegeven hoe de indicator zich heeft ontwikkeld (stijging/daling) in vergelijking met Zuid-Holland en Nederland. Indien mogelijk/beschikbaar is er ook een index van de prognose weergegeven, eventueel op basis van extrapolatie.

Om op een juiste manier te vergelijken zijn (naast absolute) relatieve gegevens in de profielen opgenomen. Relatieve gegevens zijn berekend door de absolute gegevens af te zetten tegen de doelpopulatie. Dit kan de gehele bevolking betreffen, maar ook een gedeelte hiervan. Zo zijn bijvoorbeeld voortijdige schoolverlaters gekoppeld aan het totaal aantal leerlingen van het voortgezet onderwijs en mbo.